

Speciale forår 2016.

Hvad var det dog, der skete...

En undersøgelse af, hvordan en ideologi kan påvirke politiske beslutninger belyst dels ved en gennemgang af *'Project for a New American Century'*, (PNAC) og organisationens netværk i forbindelse med invasionen af Irak i 2003 og dels ved en gennemgang af, hvordan beslutningssystemet fungerede i forbindelse med invasionen.

'Given the magnitude of the threat, the current policy, which depends for its success upon the steadfastness of our coalition partners and upon the cooperation of Saddam Hussein, is dangerously inadequate. The only acceptable strategy is one that eliminates the possibility that Iraq will be able to use or threaten to use weapons of mass destruction. In the near term, this means a willingness to undertake military action as diplomacy is clearly failing. In the long term, it means removing Saddam Hussein and his regime from power. That now needs to become the aim of American foreign policy.'

Letter to President Clinton on Iraq, January 26, 1998 PNAC

'The United States has long maintained the option of preemptive actions to counter a sufficient threat to our national security. The greater the threat, the greater is the risk of inaction – and the more compelling the case for taking anticipatory action to defend ourselves, even if uncertainty remains as to the time and place of the enemy's attack. To forestall or prevent such hostile acts by our adversaries, the United States will, if necessary, act preemptively.'

National Security Strategy of the United States of America, September 2002., p. 15

'I don't know which is worse,...that everyone has his price, or that the price is always so low.'

Hobbes fra *'Calvin and Hobbes, The days are just packed'*, Bill Waterson 1993, p. 56

Speciale historie forår 2016.

Mogens Stig Møller studienr. 53979

Vejleder Hans-Åke Persson

Sidetæl 74,372 antal tegn 178.498

Sprog: Dansk

Indholdsfortegnelse	Sidetal
1. Abstract_____	4
2. Indledning_____	4
3. Problemfelt_____	6
3.1 Problemformulering._____	6
4. Metodeafsnit og forskningsoversigt._____	7
4.1 kildetekster_____	9
4.1.1 Analyse af kildetekster _____	10
4.1.2 Inddeling af teksterne efter form_____	11
4.2 Forskningsoversigt._____	11
4.2.1 Neokonservatismen som ideologi_____	12
4.2.2 Den neokonservative indflydelse på Bush-administrationen_____	15
4.2.3 Forskellen mellem det forventede udfald og det reelle udfald_____	16
4.3 Om tænketanke_____	19
5. Det moderne Iraks historie- et kort rids_____	21
5.1 Iraks historie op til Irak-Irakkrigen._____	21
5.2 Grænsestridighederne ved Shatt al arab og krigen mellem Irak og Iran._____	23
5.3 Iraks situation efter krigen og den 1. Golfkrig_____	24
5.4 Irak efter den 1. Golfkrig _____	24
6. Hvem er de neokonservative, og hvilke forbindelser indgik de i?_____	25
6.1 Om neokonservatisme og dens sammenhæng med Irak-krigen i 2003_____	25
6.1.1 Om Robert Kagan og <i>'Of Paradise and Power'</i> _____	29
6.1.2 Analyse af Mars-Venus diktonomien_____	31
6.1.3 Analyse af en lignelse om en bjørn i en skov_____	31
6.2 PNAC_____	33
6.3 Finansiering_____	36
7. PNAC-tilknyttede personer_____	37
7.1 Personer tilknyttet amerikanske præsidentadministrationer 1968 - 2008_____	37
7.2. PNAC-tilknyttede, der har været repræsenteret i udvalgte organisationer_____	40
7.3 G. W. Bush-administrationens PNAC-tilknyttedes andre tilknytninger skematisk opstillet_____	44
7.4 Graden af tilknytning_____	45
8. The Vulkans. Bush's krigskabinet_____	48
9. Weinberger/Powell – doktrinen_____	51
9.1 Weinberger/Powell-doktrinen og den 1.Golfkrig_____	52

9.2 Weinberger/Powell-doktrinen og den 2.Golfkrig	52
9.3 Hvad Winberger/Powell-doktrinen ikke gav svar på	53
10. Hvad var det dog, der skete?	55
10.1. Enden på den kolde krig og det bipolar system	55
10.2. De neokonservatives nye mission	55
10.3 Bush-administrationens magtovertagelse	56
10.4 "The Pearl Harbour Moment" og udnyttelsen af det til at etablere en invasion i Irak	57
10.5 Efter 'Mission Accomplished' - Talen 1. maj 2003	58
10.6 Hvorfor blev Irak invaderet?	59
10.7 Det imperiale selvbedrag	62
10.8 De historiske analogier	62
10.9 Powell-doktrinen og okkupation	64
10.10 Tilbage i USA	65
10.11 På vej til invasionen	66
10.12 'The perfect Storm' under opbygning	68
11. Opsamling og opsummering	70
12. Konklusion	75
12.1 Svigtet i princippet om magtens tredeling	75
12.2 Hvor blev bremserne i systemet af?	77
12.3 Den samlede effekt af svigtene	77
12.4 Hvad er så læren af dette	78
13. Perspektivering	79
14. Formidlingsafsnit	80
Litteraturliste	81
Bilag 1. Liste over PNAC-tilknyttede.	85
Bilag 2. PNAC-tilknyttedes funktioner i hhv. Nixon/Ford- administrationen, Reagan-administrationen,G.H.W. Bush-administrationen og Clinton-administrationen	93

1. Abstract

This thesis investigates my hypothesis that the ideological background for the invasion in Iraq in march 2003 was delivered by the neoconservatives via an organization named 'Project for a New American Century' (PNAC) and that the invasion was made possible by a massive failure by the mechanisms, that should counter the executive powers.

I will examine the neoconservative background and ideology and examine the links between PNAC and the G.W. Bush-administration. I will also examine other links between the PNAC and other organizations. I will analyze the actions taken by the different branches of the political system in relation to the invasion in order to document the second part of my hypothesis. I will examine whether the division of powers was corrupted, and if it was, then to what extent.

I will also examine the role of the medias and investigate, whether the medias were able or willing to fulfill their role as the 4th branch of government, or if they let down the public by being spokespersons for the governments agenda.

I will try to explain the errors that were made in the process around this invasion in order to determine, why this action went so horribly wrong and why the predictions about the outcome, made from the people behind the invasion, were so wildly off the mark.

2. Indledning

I marts 2003 invaderede USA Irak. Situationen i Mellemøsten i dag er direkte relateret til denne invasion, og allerede før invasionen var der stemmer, der advarede mod scenarier som dem, vi ser udspille sig nu.

Derfor er spørgsmålet 'Hvad var det dog, der skete?', yderst relevant.

Man kan undre sig over, at en regering valgte en politik, der blev undsagt af mange allierede og af stort set hele den muslimske verden, og som undsagde den militære doktrin, der var skabt efter Vietnam-krigen, netop for at undgå at blive trukket ind i uendelige krige uden klare mål. Man kan også undre sig over, at en regering, der besad så store resurser både efterretningsmæssigt og til vurdering af forsvarsforhold, og hvor den tidligere regering i flere år havde været skarpt fokuseret på truslen fra Al-Qadea, i den grad fejlvurderede situationen, kastede vrag på alt det arbejde, der allerede lå fra denne tidligere regering i forhold til terrorbekæmpelse, fraveg den multilaterale tilgang, der gjorde, at den 1. Golfkrig havde stor international opbakning og efterfølgende kastede sig ud i et så ugenomtænkt projekt.

Man kan i virkeligheden under sig endnu mere over, at de stopklodser, der skulle kontrollere den udøvende magt, som de to øvrige dele af magtens tredeling, pressen som den fjerde statsmagt osv., svigtede.

Da der objektivt ikke var nogen konkret begrundelse for at invadere Irak, da Irak hverken var

involveret i terroranslag mod USA eller var i besiddelse af masseødelæggelsesvåben, må forklaringen findes andre steder.

Det er derfor relevant både at undersøge, hvad der udgjorde den ideologiske begrundelse for invasionen af Irak og at undersøge, hvordan denne ideologi fik mulighed for at føre til det resultat. Hvad ideologien angår, så viser det sig, at en række neokonservative organisationer og personer siden den 1. Golfkrig havde arbejdet for at vælte Saddam Husseins styre. En af de mest aktive var en tænketank ved navn "Project for a New American century" eller PNAC. Ikke alene var den aktiv i forhold til at propagandere for en invasion af Irak. En lang række nøglepersoner i G.W. Bush-administrationen havde også tilknytning til den.

Læsning af de tekster, PNAC udgav i sin levetid, samt en lang række andre tekster om emnet, har gjort det relevant for mig at undersøge om og i hvilken udtrækning fundamentet for Bush-regeringens beslutning for at invadere Irak i marts 2003 var den neokonservative forståelsesramme, som PNAC arbejdede inden for, nemlig at USA skulle være og forblive den eneste supermagt, at USA skulle sætte dagsordenen for resten af verden, om nødvendigt ved militær dominans, og at det derfor var vigtigt, at USA besad en så overvældende militær styrke og politisk vilje til at bruge den, at modforholdsregler fra andre magter ville være utænkelige.

Jeg vil også undersøge hvilke personsammenfald, der er mellem de, der på den ene eller den anden måde var tilknyttet PNAC og både Nixon-administrationen, Reagan-administrationen, den første Bush-administration, tildels også Clinton-administrationen og den anden Bush-administration.

Det andet, der er værd at undersøge, er, hvorfor alle de mekanismer i det amerikanske system, lige fra magtens tredeling over medierne som "den fjerde statsmagt" til de professionelle organisationer og lederne i forskellige dele af regeringen, svigtede, da det drejede sig om at forebygge eller i det mindste moderere Bush-regeringens politik i forhold til Irak

De hypoteser, der danner grundlaget for mit arbejde, er følgende:

1. PNACs framing af USAs rolle efter den kolde krigs afslutning spillede en væsentlig rolle i at forsyne G. W. Bush-regeringen med det ideologiske grundlag for at iværksætte invasionen i Irak i 2003; en invasion, hvis katastrofale følger vi og især folk i Mellemøsten må leve med den dag i dag.
2. Denne invasion blev muliggjort af et massivt svigt i de mekanismer, der skulle afbalancere den udøvende magt.

Dette fører mig så videre til mit problemfelt og min problemformulering:

3. Problemfelt

Mit afsæt har været den neokonservative organisation *'Project for The New American Century'* (PNAC), som blev dannet i 1997, men hvor den ideologiske ramme allerede var blevet beskrevet i en artikel fra 1996 af William Kristol og Robert Kagan: *'Toward a Neo-Reaganite Foreign Policy'*¹. PNAC var siden sin start fortalere for en invasion af Irak; den invasion som blev effektueret i 2003. Problemformuleringen tager afsæt i de forestillinger, visse amerikanske neokonservative politiske aktører, centreret omkring PNAC, gjorde sig om ændrede internationale spilleregler efter Sovjetunionens sammenbrud og specielt det historiesyn, der lå bag ideen om *'The New American Century'* og i Robert Kagans bog *'Of Paradise and Power'*² fra 2003, hvori han, som er en af grundlæggerne af PNAC, gør rede for sine ideer om forskellen på Europa og USA i udenrigspolitisk henseende. Den tager også afsæt i en undren over, hvordan stort set alle de mekanismer, der skulle kontrollere den udøvende magt, svigtede i deres udførelse af denne opgave.

3.1 Problemformulering

Hvad kan have været årsagerne til, at et angreb på USA af den fundamentalistiske islamiske organisation Al-Qaeda udført hovedsageligt af saudiarabere – 15 ud af de 19 flykaprere – hvis leder, som også var saudiaraber, holdt til i Afghanistan, førte til, at Irak, der var ledet af det sekulære Baath-parti, og hvis leder Saddam Hussein intet havde at gøre med Al-Qaeda, blev invaderet af USA i 2003 som et led i 'krigen mod terror'?

Underspørgsmål:

1. Hvad er baggrunden for og kernen i det neokonservative historiesyn?
2. Hvilken rolle spillede PNAC i forhold til valget af Irak som hovedfjende, og hvilken indflydelse havde den på Bush-administrationen.
3. Hvordan var PNAC repræsenteret hvor, og kan de talrige personsammenfald mellem de personer, der var tilknyttet både PNAC, øvrige tænketanke/organisationer samt de forskellige administrationer have haft indflydelse på den politik, der blev ført og den måde, den blev fremlagt på?
4. Hvad var de neokonservatives forklaring på, at en række europæiske lande, der traditionelt var USA's allierede, ikke bakkede op om invasionen af Irak, og hvordan er den forklaring udtrykt i Robert Kagans bog *'On Paradise and Power'*?
5. Hvorfor løb processen omkring krigen mod Irak af sporet i en sådan grad, at denne krig, hvis virkninger har vist sig at være nogle helt andre end forudsat, ikke blev standset i opløbet?

1 Kagan & Kristol, 1996

2 Kagan, 2003

4. Metode og forskningsoversigt

Indledningsvis vil jeg give en kort redegørelse for Iraks historie fra 1918 til 2003, så man kan få en ide om, hvorvidt de neokonservative forestillinger om en invasion af Irak og dens udkomme korrelerede med den reelt eksisterende virkelighed og med ideen om, at man kunne bruge situationen i Tyskland og Japan i 1945 til at forudsige udviklingen i Irak efter en amerikansk okkupation i 2003.

Jeg vil herefter gennemgå den neokonservative ideologi og dens påvirkning på hændelsesforløbet med afsæt i dokumenter fra *'Project for a New American Century'* forkortet PNAC samt tekster nævnt i min forskningsoversigt.

Denne organisation synes at have fungeret som ideologisk indpisker i forhold til invasionen i Irak i 2003. Organisationen visnede bort i løbet af årene 2006 - 2008, men har som efterfølger *'The Foreign Policy Initiative'*³, der blev oprettet i 2009 og hvor både Robert Kagan og William Kristof sidder i bestyrelsen.

Jeg vil gøre rede for det net af indbyrdes forbindelser mellem de personer, der på en eller anden måde var tilknyttet PNAC, og disses kontakter til de skiftende republikanske administrationer i de 40 år, der gik fra Nixon tiltrådte som præsident i 1969 og til G. W. Bush fratrådte som præsident i 2009. Jeg vil også redegøre for deres forbindelser til andre organisationer/tænketanke og medier samt deres forbindelser til firmaer, der indgår i det militærindustrielle kompleks eller som på anden vis spillede en rolle i den proces.

Jeg vil undersøge, om - og i givet fald hvordan - det kan være muligt for en relativt lille velorganiseret gruppe, der sørger for at være repræsenteret mange steder og som har en klar dagsorden, at få så stor indflydelse på den førte politik – her USAs mellemøstpolitik efter den kolde krigs afslutning – at den dels kan underminere borgerlige frihedsrettigheder og dels involvere landet i en angrebskrig, der er i modstrid med alle de doktriner, der er både for udenrigspolitikken som sådan og for brugen af militær magt.

For at kunne besvare dette vil jeg anvende tre begreber fra Bourdieu.

Felt, social kapital, og symbolsk vold.

Det første er at finde ud af hvilket felt, vi arbejder i.

Feltets område er amerikansk udenrigspolitik.

Feltets doxa var *'realpolitikken'*, hvor der skulle være en balance mellem værdier og interesser, hvor den nationale sikkerhed var afgørende, hvor internationale aftaler skulle overholdes, og hvor man skulle samarbejde med sine allierede og med internationale organisationer.

3 <http://www.foreignpolicyi.org/about>

Feltets spillere var dels de forskellige dele af administrationen, både politikere og embedsmænd, udenrigstjenesten, militæret og efterretningstjenesten og dels Kongressen. Der var også udefra kommende spillere som tænketanke og medier.

De enkelte spilleres muligheder afgjordes af deres sociale kapital – viden, holdninger, funktioner, formelle magtpositioner – og hvordan den kunne bruges i forhold til doxa.

Bourdieu skriver om doxa i politisk sammenhæng:

‘Når det så er sagt, må man ikke glemme, at denne grundlæggende politiske overbevisning, denne doxa, er en ortodoksi, en retmæssig og dominerende anskuelse, der først har sat sig igennem efter at have kæmpet mod forskellige konkurrerende anskuelser’⁴

Der sker så en begivenhed – 9/11 – som bruges af nogle af spillerne til at ændre doxa. I stedet for realpolitik og internationalt samarbejde er det nu det unipolære system, ‘regime change’ og unilateralisme, der bliver kerneværdierne i den ny doxa, og dette ændrer magtrelationerne mellem spillerne radikalt. Den ændring i doxa muliggøres dels af, at en del af spillerne har forberedt sig på et sådant doxa-skifte og derved får bestemt den ny diskurs, og dels af, at denne diskurs spiller på nogle følelser som frygt og vrede, som appellerer til nogle kropslige erindringer. Samtidig muliggøres den af, at 9/11 har bevæget USA ind på ukendt territorium, idet angreb på det amerikanske fastland ikke er sket siden 1815.

Blandt de PNAC-tilknyttede var der omkring 80, der enten havde arbejdet i centraladministrationen under en eller flere præsidenter eller havde været valgt til kongressen eller været guvernører. Det var altså folk, der havde både status og netværk ‘Inside the Beltway’.⁵ Samtidig var der mange, der havde arbejdet for forskellige tænketanke og som derfor havde en ikke ubetydelig indflydelse på diskursen.

Da denne gruppe har social kapital – en del sidder på nøglepositioner i administrationen – kan de anvende dette diskursskifte til at tiltage sig magt til at sætte den ny doxa-forståelse. De kan også udøve symbolsk magt ved at marginalisere de, der prøver at modsætte sig denne ændrede doxa, og det gør de i høj grad.

Jeg vil også undersøge begrebet ‘tænketanke’, fordi dette begreb kan bruges til at frame organisationer som værende akademisk objektive undersøgende organer med en eller anden form for akademisk legitimitet, selv om nogle af dem reelt ikke udfører akademiske undersøgelser, men i højere grad bruges som påvirkningsorganer.

Jeg vil på baggrund af det foreliggende materiale undersøge, hvordan de involverede forsøgte at få en kompleks virkelighed til at passe ind i en ramme baseret på en ide om amerikansk hegemoni og

4 Bourdieu 2004, p. 128

5 The Beltway er den omfartsvej, der omkredser Washington DC, og udtrykket ‘Inside the Beltway’ dækker over det politiske establishment i USAs hovedstad

det liberale markedsdemokrati som historiens endemål efter afslutningen af den kolde krig. Jeg vil også undersøge, om brugen af de historiske analogier – især demokratiseringen af Tyskland og Japan efter 2. Verdenskrig - der dannede grundlag for de neokonservatives forudsigelser af resultatet af en invasion af Irak, holder ved en nærmere gennemsyn.

Selv om PNAC visnede væk i løbet af 2007, og dens hjemmeside blev nedlagt, så er der en række sider på internettet, der har spejlet hjemmesiden med alle de tilhørende links til enkelte dele af organisationens hjemmeside. Der er ikke meget, der forsvinder fra internettet, hvis man ved, hvor man skal søge, og hvad man skal søge efter.

Et af de steder, PNAC's hjemmeside kan ses spejlet, er følgende:

<http://web.archive.org/web/20070821161035/http://www.newamericancentury.org/index.html>

Jeg har været inde andre steder for at tjekke informationerne fra denne side, bl.a. en række af de tidsskrifter nævnt i kildeoversigten, hvor organisationen udgav deres forskellige artikler, og der viser sig at være sammenfald, så jeg finder det rimeligt at antage, at teksterne på den omtalte side, der er spejlet fra PNAC's nu nedlagte hjemmeside, er korrekt gengivet. Jeg har også dobbelttjekket alle personinformationer, bl.a. på de organisationers hjemmesider, hvor disse personer har deres gang i øvrigt.

4.1 Kildetekster

Følgende tekster er væsentlige for en forståelse af PNAC's virke i forhold til Irak:

'Statement of Principles' 3. juni 1997

'Letter to President Clinton on Iraq' 26. januar 1998

'Letter to Gingrich and Lott on Iraq' 29. maj, 1998

'Statement on Post-War Iraq' 19. marts 2003

'Second Statement on Post-War Iraq' 28. marts 2003

Derudover Robert Kagans bog *'On Paradise and Power'*, idet en stor del af tankesættet bag PNAC lægges frem i den.

Der er også nogle væsentlige officielle dokumenter.

Først og fremmest *'National Security Strategy of the United States of America, September 2002'*⁶; et dokument, som klart viser den indflydelse, den neokonservative tankegang havde fået. Derudover vil jeg henvise til *'Wolfowitz-doktrinen'* fra 1992, et hemmelighedsstempelt dokument indeholdende en plan for en strategi i en unipolær verden. Selve dokumentet er ikke tilgængeligt i sin fulde ordlyd, men eksempelvis New York Times skrev om det.⁷

⁶ <http://www.state.gov/documents/organization/63562.pdf>

⁷ Tyler, N. Y. Times 1992

Derudover er der præsident G. W. Bushs tale på West Point i maj 2002⁸, hvor han offentligt nævner begrebet *'preemptive strike'* og her omfortolker det, så det nærmest får karakter af *'preventive strike'*, altså retten til at angribe en anden stat, fordi den måske engang i fremtiden vil udgøre en trussel. Det er dette element, der udgør den afgørende nyskabelse i forhold til tidligere begrundelser for at gå i krig.

Derudover vil jeg henvise til to kongresrapporter der i hhv. 2006 og 2011 beskriver aspekter af situationen i Irak. Det er :

'The Iraq Study Group Report', US Congress, 2006

'Transforming Wartime Contracting, Controlling costs, reducing risks' US Congress, 2011

Kildeteksterne vil jeg hovedsageligt anvende som dokumentation.

4.1.1. Analyse af kildetekster

Jeg vil analysere udvalgte dele af kildetekster ud fra to forskellige vinkler.

1. Retorikken i teksterne
2. Argumentationen i teksterne

Ad. 1. Om retorikken i teksterne

Anvender man Aristoteles' retoriske model, som den er beskrevet i bogen "Retorik" af Jørgensen og Villadsen fra 2009, er nøglebegrebet *persuasio*, som kan oversættes med overtale og overbevise.

Aristoteles taler om tre appelformer; etos, patos og logos. Etos omhandler afsenderens troværdighed og modtagernes tillid til afsenderen; her er afsenderens status som enten repræsentant for en regering, en tænketank, 'ekspert' eller repræsentant for det politiske establishment 'inside the Beltway' for de pågældende emneområder, er med til at skabe etos. Patos drejer sig om følelsesmæssig stillingtagen, og her bliver både narrativet om den amerikanske exceptionalisme og 9/11 brugt flittigt, mens logos, der drejer om den overbevisning om sagsforholdet og argumentationen, der skabes gennem teksten, ikke er særligt fremtrædende. Det tages som udgangspunkt, at Irak har masseødelæggelsesvåben og forbindelse til Al Qaeda uden nogen form for dokumentation. Udtrykket *persuasio* anvendes i den snævre betydning i Fafners definition, som forudsætter en potentiel eller eksisterende meningsdivergens mellem afsender og modtager.⁹

Jeg vil i analysen udtage enkelte dele af større tekster og eftervise, hvordan de forskellige retoriske virkemidler er blevet brugt, og det vil jeg bruge som afsæt for en argumentationsanalyse.

Ad. 2. Om argumentationen i teksterne

Teksterne fra PNAC er alle argumenterende tekster, og i ret vid udstrækning argumenterer de for de

⁸ Bush 2002

⁹ Jørgensen og Villadsen 2009: p. 14 – 15

samme ideer, nemlig forskellige aspekter i forhold til opretholdelsen af USAs unipolære magtposition efter den kolde krigs afslutning. I de enkelte tekster er det forskelligt, hvilke aspekter der argumenteres for, men grundlæggende er det opretholdelse af det amerikanske hegemoni ved især militær magt.

Jeg vil rekonstruere eksempler på argumentationen efter velvillighedsprincippet¹⁰ for at kunne vurdere argumentationens holdbarhed.

Jeg vil også undersøge forskellige narrativer i teksterne. At skrive ind i narrativer som for eksempel narrativet om USAs historiske rolle som *'The Indispensable Nation'* betyder, at afsenderens argumentation understøttes på det underbevidste plan. At narrativer ikke behøver at stemme overens med virkeligheden gør, at de kan bruges til retorisk vildledning.

4.1.2 Inddeling af teksterne efter form

Teksterne kan inddeles i tre grupper.

Den første gruppe udgøres af letters og statements fra PNAC. Det er relativt korte tekster, der har et klart budskab. Den omfatter følgende tekster:

'Statement of Principles' 3. juni 1997

'Letter to President Clinton on Iraq' 26. januar 1998

'Letter to Gingrich and Lott on Iraq' 29. maj, 1998

'Statement on Post-War Iraq' 19. marts 2003

'Second Statement on Post-War Iraq' 28. marts 2003

Den anden gruppe udgøres af :

'On Paradise and Power' Robert Kagan

Den tredje gruppe er officielle tekster. Den omfatter to tekster fra Bush-administrationen og to rapporter fra Kongressen:

'National Security Strategy of the United States of America,' The White House, Washington, September 2002

'Text of Bush's Speech at West Point' New York Times, 1. juni 2002

'The Iraq Study Group Report', US Congress, 2006

'Transforming Wartime Contracting, Controlling costs, reducing risks' US Congress, 2011

4.2 Forskningsoversigt

Jeg har valgt en række forskningsartikler ud, som jeg vurderer som relevante for min problemstilling.

¹⁰ Nielsen 2011: p. 78 - 83

Da der er tre elementer i min undersøgelse af hændelsesforløbet, vil jeg dele forskningsoversigten i tre dele. Jeg vil i hvert afsnit gennemgå de enkelte forskningsartikler og redegøre for, hvad der gør dem relevante i forhold til problemformuleringen. Jeg vil også i nogle af disse gennemgange trække paralleller til problemformuleringen i øvrigt.

4.2.1 Neokonservatismen som ideologi

Det første element er neokonservatismen som ideologi.

Til den del anvender jeg følgende artikler:

'The Appearance of War in Discourse: The Neo-conservatives on Iraq' af Mark Ayyash, PhD Mount Royal University, Calgary. *Constellations* Volume 14, Number 4, 2007 p. 613 – 634

Ayyash fokuserer i sin analyse af diskurser på tekster af Wolfowitz, Perle, Kagan og Kristol i perioden fra 1998 -2003. De er alle fire medlemmer af PNAC. Der er tre grunde til at fokusere netop på disse tekster. For det første har forfatterne tæt kontakt til beslutningstagerne omkring USAs Irak-politik, for det andet genspejles deres ideer i officielle papirer som den nationale sikkerhedsstrategi, og for det tredje gennemførte USA rent faktisk den invasion af Irak, de pågældende forfattere advokaterede for.

Han identificerer fem elementer i den neokonservative diskurs.

- Brugen af diktonomien god og ond. Dette sendte et klart signal om, at de neokonservative anså moralsk relativisme som ødelæggende for USA's mulighed for at identificere og ødelægge sine fjender; heraf brugen af udtryk som 'Axis of Evil'. Det gjorde kompromisser og forhandlede løsninger utænkelige og betød, at USA ikke behøvede at forsvare sine handlinger, da det altid stod på det godes side i kampen mod ondskaben.
- Amerikansk overlegenhed. Ayyash skriver følgende:

'Moral clarity had to be accompanied with the use of superior American power; both with regard to the spread of American-style political institutions and the belief that America's military capabilities could accomplish this feat.

*First, confidence in America's political institutions stemmed directly from "American Exceptionalism" – a belief in the uniqueness and the virtue of the American political system that, when translated into foreign policy terms, offers the United States as a model for the world.'*¹¹

Han uddyber den amerikanske militære magt og slutter med at fremhæve, at de neokonservative mener, at amerikansk overlegenhed er afgørende for 'a human future.'

- Der er tre trusler mod USA's sikkerhed. 1. En opstigen af en anden supermagt, der ville anfægte USA's hegemoni. 2. 'Rouge states' - slyngelstater, der besad, eller var ved at

¹¹ Ayyash 2007, p. 215

besidde masseødelæggelsesvåben. 3. Terroristceller. En amerikansk sikkerhedsstrategi skulle kunne eliminere disse trusler, før de reelt manifesterede sig. Heraf *'preemptive strike'* = *'Preventive strike'*¹² doktrinen.

- USAs hegemoni efter afslutningen på den kolde krig skulle fastholdes. Da USAs interesser var de samme som resten af verdens, skulle det ikke kunne rejse frygt for amerikansk imperialisme. Multilateralisme fungerede ikke; USA skulle kunne agere unilateralt, og det ville være i resten af verdens interesse, at det var sådan, for USA var 'A benevolent Hegemon'.
- USA har pligt til at lede. FN er moralsk suspekt, og kun USA har de rette værdier. I tilfældet med Irak reagerede USA unilateralt. Civilisationen var på spil og kun en moralsk, politisk og militært stærk verdensleder kunne møde Historiens krav.

Han kommer derefter ind på det, han kalder det Clausewitzke paradoks; at krig ikke kun er politik ført med andre midler, men at krigen kan risikere at få sin egen logik, så politik bliver til krig ført med andre midler.

Han afslutter med, at de neokonservatives hovedfejltagelse var at tro, at man bare kan føre en krig, afslutte den og trække sig ud og så forlade sig på, at den efterfølgende politiske rekonstruktion af sig selv vil falde ud, som man har tænkt sig.

'The Political Morality of the Neo-conservatives: An Analysis' af dr. John Guelke, University of Warwick. International Politics 2005 nr. 42 p. 97 – 115.

Guelke gennemgår de neokonservatives moralske univers. Han beskriver, hvordan de neokonservative opfattede det såkaldte New Left, der opstod i forbindelse med protesterne mod Vietnamkrigen og de forskellige politiske bevægelser og modkulturer fra sidst i 60erne som et moralsk skred. De vender sig derfor mod en før-moderne moralsk opfattelse. det giver sig bl.a. udtryk i følgende citat fra Irving Kristol:

*'The delicate task that faces our civilisation today is not to reform the secular rationalist orthodoxy, which has passed the point of redemption. Rather, it is to breathe new life into the older, now largely comatose, religious orthodoxies.'*¹³

'The Recent Historiography of American Neoconservatism' af Brandon High., Kings College, London. The Historical Journal, 52, 2 (2009), p. 475-491

Artiklen gennemgår den neokonservative bevægelses historie baseret på litteraturen om den siden 1979. Den gennemgår dens rødder i den del af venstrefløjen, der var mod stalinismen og i den

12 Preemptive war betyder, at der er en umiddelbart overhængende trussel mod den nationale sikkerhed, som en regering reagerer på. F. eks. en planlagt invasion, der udløses få dage efter. Preventive war er at angribe en anden stat, fordi den kan komme til at udgøre en trussel i fremtiden. Det første anses for legalt i forhold til international lov; det andet ikke.

13 Guelke 2005, p. 101

deling, der skete i det demokratiske parti efter 1968, og den gennemgår også gruppens placering i den nutidige konservative bevægelse i USA og dens indflydelse på det republikanske parti og gør rede for gruppens netværk. Artiklen prøver også at forklare, hvorfor neokonservativ politik gennem de sidste 40 år har virket svingende og usammenhængende.

‘*The Civilization of Clashes”: Misapplying the Democratic Peace in the Middle East*’ af Piki Ish-Shalom, associeret professor ved det hebraiske universitet, Jerusalem. *Political Science Quarterly*, Vol. 122, No. 4 (Winter, 2007/2008), p. 533-554

Ish-Shalom gennemgår i artiklen de forskellige syn på civilisationer, der kommer til udtryk dels i Fukuyamas ‘*The End of History, and the Last Man*’ fra 1992 og dels i Samuel F. Huntingtons ‘*The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*’ fra 1996.

Begge to tilhører den neokonservative gruppe, og skellet mellem deres teorier gav anledning til en del frustration i neokonservative kredse. De neokonservative gik ud fra ideen om, at demokratier ikke går i krig med hinanden, og at det derfor gjaldt om at udbrede demokratiet og de fri markeds kræfter med alle midler for at sikre en bedre verden.

Derfor gjaldt det om at kunne finde en middelvej. Den blev, at godt nok betød civilisationernes forskellighed noget, men den amerikanske model var så attraktiv, at den alligevel ville blive foretrukket – og så tilpasset lokale forhold. Med andre ord, det handlede om en demokratisk struktur snarere end en demokratisk kultur. Var først den demokratiske struktur på plads, ville den demokratiske kultur følge tilpasset det enkelte lands kultur.

Det bagved liggende rationale var, at frihed fra statens indblanding var et almenmenneskelig ønskemål.

Ish-shalom blotlægger en indre modsigelse i den neokonservative tankegang. På den ene side er de imod ”social engineering” som f.x. velfærdsstaten, hvilket betyder, at det at opbygge demokratier i lande, hvor det aldrig har været før, grundlæggende burde være forkert ifølge deres egen selvforståelse, og på den anden side er det misbrug af magt at indføre demokrati ved hjælp af bajonetter, og det kan resultere i en alt andet end demokratisk udvikling. Derfor er invasionen i Irak ikke i stand til at opfylde de ideologiske mål, de neokonservative havde sat sig.

‘*The Ideology of American Empire*’ af professor Claes G. Ryn. C.U.A.

Orbis, Summer 2003 p 383 – 397.

Ryn gennemgår den amerikanske moralistiske bårne imperiale tankegang, som han kalder neo-Jacobisme. Han gennemgår, hvordan USA's position som den eneste supermagt efter USSR's sammenbrud har ført til en ”utopisk imperialism”, som giver sig udslag i, at USA's exceptionalisme gør det til en pligt for USA at lede verden mod frihed og demokrati. Ryn viser, hvordan dette fører til, at moralismen kommer til at tjene som et røgslør for den vilje til magt, der

ligger bag de imperiale træk i USA's politik.

Jeg vil også henvide til følgende bøger:

'America at the Crossroad' af Francis Fukuyama

'False Prophets' af Richard Bonney, professor emeritus fra University of Leicester.

'Dilemmas of Domination' af professor Walden Bello, University of the Philippines.

4.2.2 Den neokonservative indflydelse på Bush-administrationen

Det andet element er de neokonservatives indflydelse i G.W. Bush-administrationen og hvordan magtrelationerne udviklede sig.

Til den del vil jeg, udover ovenstående, anvende følgende artikler:

'Conceptual Models and the Cuban Missile Crisis', af daværende professor Graham T. Allison, Harvard. *The American Political Science Review*, Volume 63, Issue 3 (Sep., 1969), 689-718.

Det er en meget interessant artikel at anvende på denne problemstilling. Den gennemgår tre organisatoriske modeller for beslutningstagning vedrørende udenrigspolitik, specielt i forbindelse med Cuba-krisen i 1962. I sit konklusion prøver Allison at anvende sine modeller på den igangværende Vietnamkrig. Artiklen er fra 1969 og Vietnamkrigen var på sit højeste. Den havde kostet Lyndon Johnsons politiske liv, idet han opgav at genopstille som præsident. Nixon var blevet valgt på sloganet "Fred med ære", og Allison diskuterer, hvor, hvornår og under hvilke konditioner Nordvietnam vil kapitulere. Den er også interessant af en anden grund. Beslutningsprocessen omkring Irak-krigen viste, hvordan alle disse modeller og magtplatforme kan kortsluttes og vedtagne procedurer fraviges ved noget, der nærmest har karakter af et politisk commando-raid.

Irak-krigen var ikke, som Cuba-krisen, svar på en provokation eller et angreb fra Iraks side. Det blev solgt som et svar på 9/11, men som det er blevet dokumenteret talrige gange, havde Irak intet med dette at gøre, og som det også fremgår, bl.a. i Richard A. Clarkes bog *'Mod alle fjender'*, havde Bush-administrationen blikket stift rettet mod en krig mod Irak fra starten. Allerede på Clarkes første møde med den ny administration udtalte Paul Wolfowitz, der var viceforsvarsminister, at der skulle fokus på irakisk terrorisme, selv om der ikke var nogen efterretninger, der pegede på, at det skulle være et problem.¹⁴

'War Programming: The Propaganda Project and the Iraq War', af professor emeritus David F. Altheide, University of Arizona & assistant professor Jennifer N. Grimes. *Indiana State University. The Sociological Quarterly*, Vol. 46, No. 4 (Autumn, 2005), pp. 617-643

Altheide gennemgår fænomenet *'War programming'*, som er en opstilling af faser i mediernes behandling af optakten til en krig og selve krigen, baseret på erfaringerne fra de seneste

¹⁴ Clarke 2004, p. 248 - 9

amerikanske krige. Den gennemgår også pressens ændrede rolle i forhold til forholdet mellem hårde og bløde nyheder, hvor andelen af hårde nyheder er faldet drastisk i de senere år. Den gennemgår også pressens ændrede økonomiske vilkår på grund af medieudviklingen, hvor fokus er flyttet fra information i retning mod underholdning – infotainment, og hvilken indflydelse, det har på pressens rolle som ”den fjerde statsmagt”.

Altheide bruger som eksempel, at nyhedsdækningen i USA i ugen før og ugen efter Powells fremlæggelse i FN af begrundelserne for en krig mod Irak var særdeles partisk, og at det ikke fik nogen videre opmærksomhed i medierne. Han nævner, at 2/3 af alle interviewede var amerikanere, og at der af disse kun var én kritisk røst, der fik plads i medierne, nemlig senator Kennedy. Han skriver:

Journalists did not present this very important story for various reasons. Studies of news rules and values support Robert Snow's (1983) observations that the news media, like much of popular culture, tend to support and reflect "ideal norms," or preferred ways of living, feeling, and behaving. Likewise, research on "news decision making" suggests that commercial news organizations' tend to select items and events for news reporting that can be told in narratives that express ethnocentrism, altruistic democracy, responsible capitalism, small-town pastoralism, individualism, moderatism, social order, and national leadership (Gans 1979; Wasburn 2002).¹⁵

Derudover gennemgår Altheide forskellige tænketankes og især PNAC's indflydelse på både propagandaen op til krigen og på sammenfaldet mellem PNAC's medlemmer og G. W. Bush-administrationen.

Jeg vil også henvise til følgende bøger:

’*Rise of The Vulkans*’ af James Mann. Author-in-residence at Johns Hopkins University School of Advanced International Studies.

’*Loyalitetens pris*’ af Ron Suskind.

’*Mod alle fjender*’ af Richard A. Clarke. tidligere national koordinator for sikkerhed, infrastruktur, beskyttelse og terrorbekæmpelse i USA

’*Terrormyten og det amerikanske imperium*’ af Rune Engelbrecht Larsen, politisk skribent.

4.2.3 Forskellen mellem det forventede udfald og det reelle udfald

Det tredje element er forskellene mellem det forventede udfald og det reelle udfald. Hvad betingede den forskel?

Jeg vil her, udover det ovenstående, anvende følgende artikler:

’*Geopolitics, Grand Strategy and the Bush Doctrine*’ professor Simon Dalby, Wifrid Larier University, Canada, udgivet af: Institute of Defence and Strategic Studies, Singapore, oktober 2005

¹⁵ Altheide et al 2005, p 628-9

Artiklen gennemgår dels det direkte link, der er mellem Wolfowitz strategipapir fra 1992 og ambitionerne om unipolær magt som følge af afslutningen af den kolde krig via PNAC til Bush-administrationens sikkerhedspolitik og dels hvilke geopolitiske implikationer, den politik indeholder. Den gennemgår også den manglende sammenhæng mellem ideen om at kunne spille en geopolitisk imperial rolle og det manglende ønske om nation-bulding.

'Pax Americana or Multilateralism' af assistant professor Efstathios T. Fakiolas, University of the Peloponese & Tassos Fakiolas. *Mediterranean Quarterly*, Volume 18, Number 4, Fall 2007, pp. 53-86

Artiklen gennemgår de muligheder USA har for at fastholde en rolle som en ledende magt efter krigen i Irak. Forfatterne påviser, at selv om USA er den stærkeste supermagt, er den ikke stærk nok til at fastholde et unipolært system – en *Pax Americana*.

'The Bush Doctrine, Democratization, and Humanitarian Intervention. A Just War Critique' af professor Andrew Fiala, California State University. *Theoria*, December 2007 p. 28 – 47

Artiklen kommer ind på begrebet ”retfærdig krig” i forbindelse med, at Bush-doktrinen udvider begrebet *Preemptive War* til reelt også at betyde *Preventive War*. Det var det, der skete i Irak. Derudover diskuterer Fiala, om man overhovedet kan føre retfærdig krig for at ændre et lands styreform, hvis ikke dette land udgør en ydre trussel. Fiala nævner, at forskellen mellem de traditionelle ideer om retfærdig krig og Bush-doktrinens definition er spørgsmålet om forskellen mellem det ”moralsk tilladelige” og det ”moralsk obligatoriske”. Med det menes, at Bush-doktrinen definerer det som en pligt at gribe ind overfor udemokratiske regimer, og at USAs invasion af Irak ifølge denne doktrin ikke bare er tilladelig, men nærmest en moralsk pligt. Han gennemgår også sammenligningerne mellem Irak på den ene side og Tyskland og Japan i 1945 på den anden side og siger, at situationerne og de historiske kontekster er så forskellige, at der ikke kan udledes noget som helst fornuftigt af de sammenligninger.

'Hegemony, Modernisation and Post-war Reconstruction' af professor Tim Jacoby, The University of Manchester. *Global Society*, vol. 21, nr. 4 oktober 2007. p. 521 - 537

Jacoby gennemgår de økonomiske politikker, USA havde i efterkrigstiden i forhold til Europa og Japan og sammenligner dem med de økonomiske politikker, USA havde forestillet sig at anvende i Irak og i Mellemøsten generelt.

Efter 2. verdenskrig blev der lagt vægt på at få økonomierne til at fungere med henblik på at skabe arbejdspladser og vækst for at forhindre, at kommunismen skulle fremstå som et attraktivt alternativ.

Derfor blev der pumpet penge ind, i Tyskland via Marshall-hjælpen og i Japan via industriordrer i forbindelse med Koreakrigen, og statsmagten blev styrket. Selvfølgelig fik amerikanske firmaer en

stor del af kagen, men relativt hurtigt kom der gang i europæisk og japansk industri og landbrug. Det betød, at de kommunistiske partier i Vesteuropa og Japan ikke kom til magten. Det betød også, at man både i Europa og i USA fik forholdsvis udbyggede velfærdssamfund, relativt høje skatter og en lighed, der var væsentligt større end før krigen. Ikke på grund af amerikansk kærlighed til velfærdsstaten, men for at forebygge social uro der kunne styrke venstrefløjen.

Irak stod over for en ganske anden virkelighed. Der skulle ikke tages hensyn til lighed og arbejdspladser, for ifølge neoliberal økonomisk teori vil det komme af sig selv, hvis markedet er frit.

Derfor blev irakiske statsvirksomheder frataget deres støtte, alle toldgrænser blev fjernet og skatterne sat dramatisk ned. Samtidig blev subsidier fjernet. Det betød, at prisen på især energi mangedobledes, uden at folks indtægter fulgte med. I virkeligheden den samme økonomiske chokkur Rusland blev udsat for i 90'erne.

Resultatet var, at arbejdsløsheden steg til over 50%, at en lang række irakiske virksomheder, herunder 2/3 af statsvirksomhederne, gik fallit, og at befolkningens levestandard styrtdykkede.

Derfor giver sammenligningen med situationen efter 2. Verdenskrig ikke rigtigt mening i forhold til Irakkrigen. Godt nok drejede det sig i begge tilfælde om at tilgodese amerikanske interesser, men mens der var et ret stort interessesammenfald mellem efterkrigstidens USA og efterkrigstidens Vesteuropa og Japan, var interessesammenfaldet mellem USA's interesser og den menige irakers interesser stort set ikke til stede.

'The Unipolar Illusion: Why New Great Powers Will Rise' International Security nr. 4 1993 p. 5 – 51 samt *'The Unipolar Illusion Revisited'* International Security nr. 31/2 2006, p. 7-41, af

Christopher Layne, professor ved University of Texas.

De to artikler af Christopher Layne beskriver de mekanismer, der gør, at unipolaritet ikke vil være en varig eller bare en længerevarende tilstand, fordi der altid vil opstå andre magtcentre.

'Iraq and the limitations of American foreign policy in the Middle East' , af Benjamin McQueen, Monash University & Kumuda Simpson. La Trope University. Australian Journal of International Affairs Vol. 61, No. 2, pp. 156 - 167, June 2007

Artiklen gennemgår Iraq Study Groups 2006-rapport.

Iraq Study Group er en gruppe, nedsat af USA's kongres den 15. marts 2006 for at få styr på situationen i Irak. Komiteen bestod af fem republikanere og fem demokrater. Den blev ledet af James Baker III(R), som bl.a. havde været udenrigsminister under G.H.W. Bush og Lee Hamilton(D), der i mange år havde været leder af kongressens udenrigskomite og havde ledet kongressens undersøgelse af Iran-contraskandalen. Gruppen afsluttede sit arbejde i november 2006

og udgav sin rapport i december samme år.¹⁶

Artiklen gennemgår den neokonservative værdibaserede udenrigspolitik og konkluderer, at Bush-administrationen har brudt med en udenrigspolitisk tradition for at afbalancere værdier og interesser. Artiklen konkluderer, at USAs situation i 2006 er væsentligt forringet i forhold til situationen før invasionen i 2003, og at regeringen er nødt til at følge rapportens anbefaling om et tættere samarbejde med Iran og Syrien for at få styr på situationen i Irak.

Vi kan i dag se, at rapportens anbefalinger, udover at sende yderligere 20.000 soldater til Irak til de 141.000 amerikanske soldater og de 16.500 allierede soldater, der allerede var til stede, ikke blev fuldt og også hvilke følger, det har fået.

Bøger:

'Dilemmas of Domination' af professor Walden Bello, University of the Philippines.

Som baggrundslitteratur for forståelse af udviklingen i Mellemøsten i perioden siden 1976 har jeg bl.a. anvendt:

'The Great War for Civilisation. The Conquest of the Middle East' af Robert Fisk. Han er britisk journalist. Han har været mellemøstkorrespondent siden 1976, først for Times indtil 1988 og siden 1989 for The Independent. Han bor i Beirut og har boet der siden 1976, og han taler arabisk. Han var i Bagdad i 2003 under den amerikanske invasion. Da han er journalist, er hans bog ikke en akademisk udgivelse og kan derfor ikke behandles som sådan, men det er en af de mest tilgængelige oversigtsindførsler i de forskellige mellemøstlige problematikker, jeg har været i stand til at finde.

4.3 Om begrebet "tænketanke"

Da begrebet "tænketanke" spiller en stadig stigende rolle i det politiske system – ikke bare i USA, men også i den hjemlige politiske debat – er det vigtigt at beskæftige sig med dette.

PNAC beskrives som en neokonservativ tænketank, og det er vigtigt at få kvalificeret begrebet "tænketank". Det er ikke et entydigt begreb. Jeg vil henvise til flg. artikel, *'Think Tanks and Policy Advice in The US'* James G. McGann.¹⁷

Ifølge artiklen, der beskæftiger sig med tænketanke i USA, der enten er tilknyttet universiteter eller er uafhængige organisationer, er der fem forskellige former for tænketanke af den type. De kan grupperes således:

- Akademisk brede: Disse tænketanke laver forskning og analyser indenfor en lang række emner.

¹⁶ Baker et al 2006

¹⁷ McGann, 2005

- Akademisk smalle: De fokuserer på et enkelt emne eller en enkelt disciplin, men er ellers meget lig de brede akademiske tænketanke.
- Kontraktbaserede organisationer: Det er tænketanke, der primært arbejder for regeringsorganisationer som ministerier og udvalg.
- Meningsdannende tænketanke: Det er organisationer, der har en bestemt dagsorden og hvis analyser er styret i den retning. De er som regel partiske.
- Politiske tænketanke: De bruges hovedsageligt til at markedsføre politiske dagsordener.

De to sidste typer af tænketanke er altså ikke underlagt nogen akademiske krav om objektivitet eller akademisk kvalificering i forhold til deres udgivelser, og det er spørgsmålet, om man ikke burde anvende en anden betegnelse for dem – i hvert fald i en dansk kontekst.

I USA er det almindeligt anerkendt, at mange tænketanke har et politisk tilhørsforhold. Artiklen giver en række eksempler på dette:

Politisk orientering	Tænketank
Konservativ	Heritage Foundation
Konservativ	American Enterprise Institute
Konservativ	Hudson Institute
Konservativ	Foreign Policy Research Institute
Centrum-højre	RAND Corporation
Centrum-højre	Center for Strategic and International Studies

5. Det moderne Iraks historie – et kort rids

Jeg har valgt at medtage et afsnit om Iraks nyere historie, fordi den viden kan hjælpe med til at forstå følgerne af invasionen og udviklingen efter denne.

5.1 Iraks historie op til Irak-Irakkrigen.

Det nuværende Irak var, indtil den britiske erobring i årene fra 1914 til 1917, en del af det Ottomanske Imperium.

Området var delt op i tre provinser: Basra i syd, Bagdad i midt og Mosul i nord.

Under 1. verdenskrig var Det Ottomanske Imperium allieret med Tyskland og Østrig-Ungarn og derfor i krig med Storbritannien og Frankrig.

I 1914 besatte briterne Shatt al arab, og i 1915 forsøgte en styrke på 13.000 britiske og indiske soldater at erobre Bagdad, men de blev slået af tyrkerne ved Kut al-Amara efter en længere belejring og måtte efter flere forgæves undsættelsesforsøg overgive sig.

I 1915 indgik den engelske regering en aftale med sheriffen af Mekka om, at de arabiske folkeslag i Det Ottomanske Imperium ville blive selvstændige, hvis de ville starte en revolte mod imperiet.

I 1916 indgik den britiske og franske regering den såkaldte Sykes-Picottraktat, der omhandlede det samme territorium, og i 1917 underskrev den britiske udenrigsminister James Arthur Balfour Balfour-deklarationen, hvor den britiske regering forpligter sig til at arbejde for et jødisk hjemland i Palæstina, som også var en del af det område, der var blevet lovet selvstændighed ved aftalen i 1915. Disse tre aftaler var gensidigt modstridende, men den slags generede som regel ikke britisk diplomati nævneværdigt. Der var en krig, der skulle vindes.

Den britisk-jødiske forfatter Arthur Koestler sagde, at i Balfour-deklarationen : *'one nation solemnly promised to a second nation the country of a third.'*

I 1917 genstartede briterne deres offensiv mod Bagdad, og i 1918 havde de erobret det nuværende Irak op til Kirkuk.

Sykes – Picottraktaten blev godkendt af Folkeforbundet i 1920, så i stedet for den lovede frihed blev området delt op mellem Storbritannien og Frankrig langs linjer, der hverken respekterede de gamle stammegrænser eller forskelle i religion.

I 1920 udbrød det første oprør mod briterne. Det blev slået ned, og briterne indsatte efter forhandlinger sheriffen af Mekkas søn Faysal som konge i 1921. Den irakiske regering anerkendte, at Irak var britisk mandatområde, og den status havde landet frem til 1932. I 1925 blev Mosul-området indlemmet i Irak, som dermed fik den udstrækning, det har i dag.

I 1933 døde Faysal og blev efterfulgt af sin søn Ghazi.

I 1941 tog en gruppe tysksindede officerer magten ved et kup, og det førte til, at Storbritannien

besatte Basra og Baghdad, som de først forlod i 1945. De sikrede sig dog to baser i Irak.

I 1955 blev Irak medlem af Baghdadpagten, som var geografisk bindeled mellem NATO og SEATO.

I 1958 angreb dele af hæren under brigadegeneral Abdul-Karim Kassim kongepaladset og overtog magten, efter at kongefamilien var blevet henrettet. Irak var derefter en republik. Han trak Irak ud af Baghdadpagten og truede med at angribe Kuwait. Der udbrød oprør i det kurdiske Nordirak, og i 1963 blev han væltet ved et andet kup, organiseret af Baath-partiet, angiveligt støttet af CIA.¹⁸

I 1968, efter endnu et kup, blev Ahmed Hassan al-Bakr præsident, og hans fætter, Saddam Hussein, blev vicepræsident og partiets næstvigtigste mand. Da al-Bakr trak sig tilbage i 1979, overtog Saddam Hussein magten. Der havde i hele al-Bakr-perioden været talrige uroligheder og oprørsforsøg, og de var blevet slået ned med hård hånd. Det blev ikke bedre, da Saddam Hussein overtog magten. Arrestationer uden rettergang, tortur og henrettelser var hverdagskost i begyndelsen.

Irak etablerede et atomprogram i 1962 med bygningen af en sovjetisk forsøgsreaktor på 2 MW. I 1968 underskrev Irak ikkespredningsaftalen og lovede dermed ikke at skaffe sig atomvåben. I 1976 indgik Irak en aftale med Frankrig om køb af en reaktor. Den fik navnet Osirak, og konstruktionen af den blev påbegyndt i 1979. Ved et møde for pressen den 21. juli 1980 sagde Saddam Hussein, at atomprogrammet udelukkende skulle producere energi og dokumentere, at araberne ikke var så tilbagestående, som europæere, amerikanere og israelere hævdede.

Israel angreb i 1981 Osirakreaktoren, der stadig var under konstruktion. Israelerne hævdede, at det var selvforsvar, og at reaktoren skulle bruges til produktion af atomvåben. Reaktoren blev delvis ødelagt. Angrebet fandt sted 15 dage før et valg til Knesset, som den siddende regering under ledelse af Menachem Begins Likud-parti stod til at tabe til Shimon Perez' arbejderpartisammenslutning.

Menachem Begin vandt valget.

Der er til denne dag tvivl om, hvorvidt der var et atomvåbenprogram i gang i 1980.

Iraks grundlæggende interne konflikt – en konflikt, der havde været der siden den engelske okkupation af Irak efter 1. verdenskrig - var konflikten mellem et shiitisk flertal i syd, et sunnimindretal i landets centrale del omkring Baghdad, og et stort kurdisk mindretal i nord.

Konflikten blev forstærket af, at sunnimindretallet omkring Baghdad altid havde været de centrale magthavere, både i den ottomanske tid, under den britiske okkupation og efter Iraks selvstændighed. Hovedparten af hærens officerer og hovedparten af centraladministrationen kom fra denne gruppe.

¹⁸ Baath-partiet var et sekulært panarabisk parti stiftet i 1941 i Syrien. Baath betyder genfødsel, og målet var en genfødsel af arabisk kultur efter århundreder af osmannisk og europæisk undertrykkelse.

Samtidig lå de oliereserver, landets økonomi var så afhængig af – angiveligt 10% af verdens oliereserver - enten i det shiitiske syd eller i det kurdiske nord.

Nabolandet Iran, der havde en interesse i, at Irak ikke blev for dominerende, havde under shahens styre støttet kurderne i nord og til en vis grad shiiterne i syd. Iran havde også et stort kurdisk mindretal og var samtidig det åndelige centrum for de shiitiske muslimer.

Saddam Hussein gjorde, hvad han kunne for at holde både kurderne og shiiterne nede, og da Khomeini, en shiitisk lærd som blev udvist af Iran i 1964 til Tyrkiet, ønskede at tage til en af shiiternes helligste byer Najaf, som ligger i Irak, fik han kun tilladelse til det, hvis han afholdt sig fra al politisk aktivitet. Det gjorde han ikke, og i 1978 valgte han at flytte til Frankrig, efter at den irakiske regering på iransk foranledning havde givet ham valget om enten at stoppe al politisk aktivitet eller forlade landet.

I 1979 vendte Khomeini tilbage til Iran. Der havde siden 1978 været voldsomme uroligheder i Iran, der reelt var et diktatur, og i januar 1979 forlod shahen landet og gik i eksil. To uger senere vendte Khomeini tilbage fra sit eksil, og de religiøse grupper overtog mere og mere af revolutionen.

5.2 Grænsestridighederne ved Shatt al arab og krigen mellem Irak og Iran.

I september 1980 angreb Irak Iran. Saddam Hussein havde regnet med, at Iran var så svækket af revolutionen, at han kunne erobre området ved Shatt al arab.

Shatt al arab er den flod, der opstår der, hvor Eufrat og Tigris mødes. Området har altid været omstridt. Den første kendte grænsetraktat er fra 1639 og definerer grænsen mellem det Ottomanske Imperium og Persien. Den blev afløst af en ny traktat i 1847. Ingen af disse gav nogen nøjagtig grænsedragning, så konflikten blev ikke løst. I 1913 blev der indgået en aftale om at se på problemet igen, men på grund af udbruddet af 1. verdenskrig skete der ikke mere.

I 1938 nedsatte englænderne en grænsekommission, men arbejdet blev afbrudt på grund af udbruddet af 2. verdenskrig. Efter krigen genoptog kommissionen sit arbejde og arbejdede videre ind i 1950'erne.

På grund af de talrige uroligheder og kup i Irak blev der ikke indgået en aftale før i 1975 i Algier. Op gennem 60'erne havde Iran støttet de irakiske kurdere i deres oprør mod regeringen i Bagdad, og det var flere gange ved at komme til krig. Iran var på det tidspunkt klart militært overlegent, og derfor havde de klart den bedste forhandlingsposition og kunne diktere betingelserne. Aftalen betød en grænsedragning midt i flodløbet, hvilket var en klar ulempe for Irak, da Shatt al arab er Iraks eneste forbindelse til havet. Aftalen blev senere underkendt af Irak og var angiveligt en af hovedårsagerne til Iraks angreb på Iran.

Krigen varede i 8 år og kostede mere end en million menneskeliv. Den endte med, at begge parter

opgav alle krav, så man var tilbage til status quo ante bellum.

5.3 Iraks økonomiske situation efter krigen og den første Golfkrig

Under krigen havde Irak modtaget støtte fra Vesten, USSR og fra de øvrige arabiske lande, der frygtede Iran, men da krigen først var slut, var der ikke helt den samme sympati at hente.

Den irakiske regering skulle bruge deres olieeksport at betale regningerne for krigen og genopbygge landet, men da ingen af de andre olieeksporterende lande var villige til at udvise tilbageholdenhed for at sikre, at priserne ikke styrtedykkede, kunne Irak ikke tjene nok på deres olie. Samtidig øgede visse OPEC-medlemmer deres olieproduktion, hvilket yderligere medvirkede til at sænke priserne. F. eks. øgede Kuwait sin olieproduktion fra 1.1 mio. tønder om dagen i 1987 til 1.4 mio. tønder om dagen i 1989¹⁹.

I august 1990 invaderede Irak Kuwait i strid med alle internationale regler, og der blev opbygget en koalition ledet af USA, der i 1991 i den såkaldte Operation Desert Storm fik drevet irakerne ud af Kuwait.

Der blev ikke foretaget nogen invasion ind i selve Irak, fordi det ville være en overtrædelse af det FN-mandat, der legitimerede operationen, og på trods af, at der var vestlig støtte til forskellige oprørsbevægelser, lykkedes det Saddam Hussein at blive siddende ved magten.

5.4 Irak efter den første Golfkrig

Irak blev underkastet et sanktionsregiment, der dels skulle forhindre, at Irak skaffede sig masseødelæggelsesvåben og dels skulle medvirke til, at befolkningen skaffede sig af med en ledelse, der helt åbenlyst både var diktatorisk og ikke kunne sørge for befolkningens fornødenheder. Der var fra den irakiske regering flere forsøg på at forhindre våbeninspektørerne i at udføre deres arbejde, men som det efterfølgende har vist sig, så lykkedes det effektivt at stoppe Iraks forsøg på at anskaffe sig masseødelæggelsesvåben. Dele af det kurdiske område havde reelt løsrevet sig fra resten af Irak og havde opbygget sin egen infrastruktur. Der var en irakisk opposition udenfor Irak, men det viste sig senere, at den havde ikke særlig stor opbakning i Irak.

Irak udgjorde på det tidspunkt ikke nogen reel militær eller terrormæssig trussel i det regionale område og slet ikke på verdensplan. Sådan var situationen på det tidspunkt, da G.W. Bush blev indsat som amerikansk præsident i januar 2001.

¹⁹ https://ycharts.com/indicators/kuwait_oil_production

6. Hvem er de neokonservative, og hvilke forbindelser indgik de i?

I dette afsnit vil jeg dels gennemgå den neokonservative bevægelses historie, baggrund og ideologiske udvikling og dels gøre rede for de netværk, de af PNACs medlemmer, der har indflydelse på amerikansk politik, indgår i.

6.1 Om neokonservatisme og dens sammenhæng med Irak-krigen i 2003

Termen neokonservatisme er blevet brugt siden starten af 70'erne, selv om fænomenet er ældre.

Den neokonservative bevægelse har ifølge artiklen *'The Recent Historiography of American Neoconservatism'* af Brandon High²⁰ to udspring. Det ene er tidligere marxistiske jødiske intellektuelle, der i sidst i 30'erne gik på City College i New York. Det var folk som Daniel Bell, Irving Howe, Irving Kristol, Nathan Glazer og Seymour Martin Lipset. De var anti-stalinister og var frem til 70erne liberale antikommunister og en del af Det Demokratiske Parti. De fleste var mod Mccarthyismen, som de opfattede som forsimplet og som nogle opfattede som antisemitisk. Kun Irving Kristol skrev så sent som i 1952, at han opfattede antikommunismen som vigtigere end liberale holdninger.

Fra sidst i 60erne gjorde bl.a. venstrefløjens modstand mod Vietnamkrigen og ungdomsoprøret med ændrede moralske normer, at flere af dem brød med det Demokratiske parti, som de opfattede som alt for eftergivende i forhold til både kommunisterne og den øvrige venstrefløj.

Gruppen var interessant for den konservative bevægelse i USA, fordi de ikke tilhørte den traditionelle gruppe af konservative, de såkaldte WASP's (White Anglo-Saxon Protestants), og fordi de var intellektuelle og derudover kendte til både marxismen og liberalismen indefra. På det tidspunkt var der også en del katolikker med i gruppen.

Der var forskellige holdninger i gruppen. Nogle, som Daniel Bell og Nathan Glazer, kunne beskrives som højreorienterede liberale, mens andre, heriblandt Irving Kristol og Norman Podhoretz, i virkeligheden var mere kritiske overfor liberalismen, end de havde været overfor kommunismen.

Irving Kristol var tilhænger af den tysk-amerikanske filosof Leo Strauss, der mente, at liberalismen havde valgt en forkert kurs i det 17. århundrede, hvor moralsk relativisme, som gjorde, at politiske valg skulle ses i en historisk kontekst, havde ført liberalismen ind i en moralsk blindgyde, og at man burde vende tilbage til Adam Smith moralske teorier og de præ-kapitalistiske dyder.

Den anden gruppe i den neokonservative bevægelse var anti-kommunistiske demokratiske partimedlemmer og partifunktionærer, der søgte over til Republikanerne. Det var den politiske udvikling i udenrigspolitikken, og især valget af George McGovern til præsidentkandidat, der fik

²⁰ High, 2009

dem til at fortrække. De var stadig tilhængere af præsident Johnsons ”Great Society”, men de var imod anti-krigsbevægelsen og mod afspændingspolitik.

Det var folk som Richard Perle og Elliot Abrams.

De opfattede også Henry Kissingers Detente-politik i forhold til USSR som forfejlet og naiv, og de opfattede Jimmy Carters menneskerettighedsbaserede udenrigspolitik som direkte tåbelig.

Deres udgangspunkt var, at USA's udenrigspolitik altid skulle bygge på en styrkeposition, ikke kun begrundet i nationale hensyn, men i bevidstheden om, at det amerikanske system var moralsk overlegent.

Det er disse grupper, der tilsammen danner den oprindelige kerne i den neokonservative bevægelse. En stor del af den nye generation, og der er mange familiebånd inden for den gruppe, har ikke været gennem hele den proces, så om de om nogle år stadig vil skille sig ud fra den øvrige konservative bevægelse, står tilbage at se.

Hvad angår det moralske aspekt i neokonservatismen er man nødt til at dele det i det socialkonservative aspekt og det udenrigspolitiske aspekt. Hvad det første angår, skriver John Guelke i *The Political Morality of the Neo-conservatives: an analysis*²¹ følgende:

‘The emergence of the neo-conservatives is identified as a reaction to the social radicalism of the New Left. So far as social issues are concerned, it is concluded that Podhoretz’s (1996) thesis on the death of neoconservatism holds — that it no longer remains a phenomenon distinct from mainstream conservatism.’²²

De neokonservative forsvarede religiøs ortodoksi og traditionelle moralske normer. F.eks. skriver William Kristol i 1994, at opgaven ikke er at reformere den sekulære rationalistiske ortodoksi, som alligevel ikke står til at redde, men i stedet at puste nyt liv i de mere traditionelle religiøse ortodoksier. Han hævder også i 1992, at ofre for AIDS i virkeligheden er ofre for den liberalt-progressive ideologi, hvilket han slutter af med følgende bemærkning:

‘Never has “liberal guild” been so honestly earned.’²³

På det udenrigspolitiske område udviklede det sig anderledes.

I perioden op til Reagans præsidentperiode opfattede de neokonservative sig selv som ‘realister’. Det vil sige, at de betragtede de nationale interesser, dvs. national sikkerhed og overlevelse og forsvar af nationen, som grundlaget for udenrigspolitikken. Forskellene gik så på, hvordan man definerede de nationale interesser. De neokonservative opfattede kampen mod totalitarismen og især USSR som den vigtigste opgave og opfattede Kissingers ‘realpolitik’, der ikke tog ideologiske hensyn, som en indirekte styrkelse af USSR.

21 Guelke 2005, p 97-115

22 Ibid p. 98

23 Ibid p. 101

De neokonservatives ideal var Ronald Reagan, fordi han efter deres mening havde udvist stor styrke og moralsk mod i konfrontationen med USSR og på andre måder havde været udfarende.

Det ironiske er, at Ronald Reagan faktisk indledte forhandlinger om de nok mest vidtgående nedrustningsaftaler til dato med USSR. Han havde, efter at have set filmen 'The Day After', der omhandlede følgerne af et atomangreb, for en gangs skyld deltaget i en af Pentagons briefinger om atomkrig, og der gik det op for ham, at en atomkrig ville betyde en reel udslettelse af det meste af verden. Han udtalte bagefter om de, der havde talt om at vinde en atomkrig, at han mente, at de måtte være vanvittige. Det var gået op for ham, især efter panikken omkring NATO-øvelsen Able Archer 83, at en atomkrig kunne udløses af en tilfældighed, fordi USSR reelt frygtede, at øvelsen kunne være optakten til et overraskelsesangreb og derfor gjorde klar til modangreb. Ronald Reagan havde ikke nogen ide om, at han skulle fremprovokere et atomart Armageddon og blev alvorligt forskrækket over, hvor tæt det havde været ved at ske.²⁴

Han ændrede derfor sin meget konfrontatoriske retorik - Ondskabens Imperium – og begyndte i sine taler at betone nødvendigheden af at mindske faren for atomkrig og sikre freden. Han igangsatte en proces med kontakter til de sovjetiske ledere, der endte med IMF-aftalen om mellemdistancemissiler i 1987 og dannede grundlaget for START-aftalen fra 1991; den indtil da største nedrustningsaftale.

Reagan iværksatte en række mindre aktioner. Han iværksatte en invasion af Grenada i 1983 på et mildt sagt dubiøst grundlag, og han forsøgte at underminere den sandinistiske regering i Nicaragua, hvilket førte til Iran /contra - skandalen i 1986.

Det er nok snarere aktioner af denne art samt støtten til mujahedinerne i Afghanistan, de neokonservative beundrede, fordi det var ideologisk betingede kampagner med stærke 'moralske' undertoner.

Det, der adskiller neokonservatismen fra realpolitikkerne, er netop denne 'moralske' tilgang til udenrigspolitikken. Den bygger på tre faktorer, som alle er en del af den amerikanske exceptionalisme. Det er et træk, der gennemsyrrer Amerikas historie fra Mayflower - pilgrimmene i 1620, der betragtede Amerika som det ny hellige land, hvor de skulle bygge et sandt kristent samfund og til i dag. Mayflower – pilgrimmene var puritanere, hvilket var en variant af calvinisme. De var overbevist om, at Gud havde givet dem dette land som det ny Zion. Denne form for religiøs selvfølelse findes den dag i dag i store dele af USA.

Den anden faktor er USA som den nye tids første demokratiske stat; en stat uden nedarvede privilegier og en høj grad af lighed – hvis man var hvid, mand og ejendomsbesidder.

Den amerikanske drøm – ideen om, at hvis man arbejder hårdt og målrettet, så kan enhver forbedre

24 Broussard 2014, p. 143

sine kår – er også en del af denne faktor.

Den tredje faktor er moralismen i udenrigspolitikken. Den har tit dækket over god gammeldags imperialisme, som Monroe-doktrinen er et udmærket udtryk for, men alligevel er fortællingen om, hvordan USA greb ind i de to verdenskrige, bekæmpede aggressorer og diktatorer og var med til at forsøge at bygge internationale fredsbevarende organisationer op efterfølgende en del af den selvforståelse.

Den samme selvforståelse gjorde sig gældende i beskrivelsen af den kolde krig som en moralsk kamp mod den 'gudløse' kommunisme.

Netop denne form for moralisme er en kernekomponent i den neokonservative selvforståelse.

De opfatter det som en pligt for verdens eneste supermagt at gribe ind for at støtte 'The American Way of Life', fordi det i virkeligheden er, hvad alle folk ønsker, hvis deres tyranniske ledere bliver væltet.

William Kristol skriver i 2003 følgende:

*'Barring extraordinary events, the United States will always feel obliged to defend, if possible, a democratic nation under attack from nondemocratic forces, external or internal. That is why it was in our national interest to come to the defence of France and Britain in World War II. That is why we feel it necessary to defend Israel today, when its survival is threatened. No complicated geopolitical calculations of national interest are necessary.'*²⁵

Det er interessant, at han taler både om indre og ydre ikke-demokratisk kræfter. Det betyder, at USA forbeholder sig ret til at gribe ind i en anden stats indre anliggender, uden at der foreligger nogen trussel mod USA, hvis man finder, at styret ikke selv kan leve op til USAs krav om kontrol med 'udemokratiske kræfter'.

Han skriver samme år i en anden artikel, at et regimes udemokratiske natur er en væsentligere grund til indgriben end en evt. geografisk eller økonomisk national interesse, og at gribe ind med det politiske system i det pågældende land som primær årsag er det, der kendetegner en moralsk funderet amerikansk udenrigspolitik.

Dette udsagn legitimerer i neokonservativ optik også krigen i Irak, uanset om der var masseødelæggelsesvåben eller ej. Dermed forlader neokonservatismen realpolitikken.

Når det kommer til de midler, der kan bruges til af fremme denne udenrigspolitik, er alt tilladt. Internationale konventioner og aftaler betragtes af de neokonservative som begrænsninger, der kun har til formål at hindre USAs handlefrihed. Både voldsanvendelse, direkte krig og vildledning med det formål at sikre, at USA kan bevare sin uniopolære magt, er tilladeligt, fordi USA er den moralsk overlegne supermagt. Det er ikke kun de neokonservative, der opfatter USA som en exceptionel

25 Ibid p. 106

supermagt. Madeleine Albright, der var udenrigsminister under Bill Clinton, sagde i et interview med NBC den 19.2.1998:

*'But if we have to use force, it is because we are America; we are the indispensable nation. We stand tall and we see further than other countries into the future, and we see the danger here to all of us. I know that the American men and women in uniform are always prepared to sacrifice for freedom, democracy and the American way of life.'*²⁶

Forskellen er, at de udenrigspolitiske realister agerer i forhold til internationale traktater og alliancer, som G. H. W. Bush gjorde i forbindelse med den første Golf-krig i 1991, hvor Irak netop ikke blev invaderet, men de irakiske tropper blev presset ud af Kuwait i overensstemmelse med det mandat, FN havde givet, mens de neokonservative mener, at den slags kun er et forsøg fra svage magter på at binde de stærke og forhindre dem i at handle.

6.1.1. Om Robert Kagan og 'Of Paradise and Power'

Robert Kagan var den ene af de to grundlæggere af PNAC, og han var også en af bevægelsens mest indflydelsesrige skribenter. Derfor vil jeg gå i dybden med et par udpluk af den tekst, han skrev omkring Irak-krigens udbrud; nærmest som en slags apologi. Det er teksten 'Of Paradise and Power'.

Kagan er i dag tilknyttet the Brookings Institution som Senior Fellow i udenrigspolitik med Mellemøsten som speciale. Han har også en månedlig klumme i Washington Post.

Han skrev i 2003 i forbindelse med debatten om den amerikanske invasion i Irak den omtalte tekst, hvor han prøver at forklare forskellen mellem USA's officielle syn på krigen og den negative holdning til invasionen, som hovedparten af de europæiske befolkninger havde, med forskelle i syn på, hvordan verden var indrettet. Det er fra den bog, at hans tese om, at europæere er fra Venus og amerikanere er fra Mars, stammer. Citaterne er nummererede.

I indledningen skriver han følgende:

1. *'It is time to stop pretending that Europeans and Americans share a common view of the world, or even that they occupy the same world. On the all-important question of power-the efficacy of power, the morality of power, the desirability of power-American and European perspectives are diverging. Europe is turning away from power, or to put it a little differently, it is moving beyond power into a self-contained world of laws and rules and transnational negotiation and cooperation. It is entering a post-historical paradise of peace and relative prosperity, the realization of Immanuel Kant's "perpetual peace." Meanwhile, the United States remains mired in history, exercising power in an anarchic Hobbesian world where international laws and rules are unreliable, and where true security and the defense and promotion of a*

²⁶ Interview på NBC-TV "The Today Show" med Matt Lauer, Columbus, Ohio, 19. februar 1998

liberal order still depend on the possession and use of military might. That is why on major strategic and international questions today, Americans are from Mars and Europeans are from Venus: They agree on little and understand one another less and less. ²⁷

Den bog, som han blev kendt for i videre kredse, forestiller at være et forsøg på at forklare, hvorfor europæerne ikke umiddelbart støttede op om den amerikanske invasion af Irak i 2003.

Bag forklaringsforsøgene ligger en underliggende præmis om, at når Europa ikke støtter op om invasionen, er det fordi, de er svage og derfor vælger de svages udvej. Det kommer tydeligst til syne i følgende sekvens:

2. A better explanation of Europe's greater tolerance for threats today is its relative weakness. The differing psychologies of power and weakness are easy enough to understand. A man armed only with a knife may decide that a bear prowling the forest is a tolerable danger, inasmuch as the alternative—hunting the bear armed only with a knife—is actually riskier than lying low and hoping the bear never attacks. The same man armed with a rifle, however, will likely make a different calculation of what constitutes a tolerable risk. Why should he risk being mauled to death if he doesn't have to? This perfectly normal human psychology has driven a wedge between the United States and Europe. The vast majority of Europeans always believed that the threat posed by Saddam Hussein was more tolerable than the risk of removing him. But Americans, being stronger, developed a lower threshold of tolerance for Saddam and his weapons of mass destruction, especially after September 11. ²⁸

Han fremsætter en række postulater for at underbygge sin hovedpåstand om, at når europæerne er kritiske overfor den amerikanske invasion af Irak og den amerikanske hegemonisme og unilateralisme, er det ikke, fordi de grundlæggende er uenige i den neokonservative udenrigspolitiske analyse, men fordi de er i en relativ svaghedsposition, og at de så griber til de svages våben, nemlig at forsøge at tøjle de stærke ved multilaterale foranstaltninger som traktater og internationale organisationer som FN.

Robert Kagan, der er en af de neokonservatives chefidéologier, udtrykker det således i forhold til forskellen mellem supermagten USA og de relativt svagere europæiske magter:

3. Differing perceptions of threats and how to address them are in some ways only the surface manifestation of more fundamental differences in the worldviews of a strong United States and a relatively weaker Europe. It is not just that Europeans and Americans have not shared the same view of what to do about a specific problem such as Iraq. They do not share the same broad view of how the world should be governed, about the role of international institutions and international law, about the proper balance between the use of force and the use of diplomacy in

27 Kagan 2003, p. 3

28 Kagan 2003, p. 31.

*international affairs.*²⁹

Og længere nede skriver han:

4. *'In an anarchic world, small powers always fear they will be victims. Great powers, on the other hand, often fear rules that may constrain them more than they do anarchy. In an anarchic world, they rely on their power to provide security and prosperity.'*³⁰

6.1.2 Analyse af Mars-Venus diktonomien

Jeg har valgt at se nærmere på to af de ovenfor nævnte uddrag af Kagans bog. Tekst et er et forsøg på at sælge et narrativ om, at amerikanerne er fra Mars og europæerne fra Venus; et narrativ, som han formentlig har kopieret fra en selvhjælpsbog om, at mænd(amerikanere) er fra Mars og kvinder(europæere) fra Venus³¹, og ved hjælp af det narrativ vil han fastslå, at europæere og amerikanere ser verden så forskelligt, at der ikke er nogen grund til at gå ind i substansen i en eventuel uenighed, for denne uenighed har intet at gøre med en reel vurdering af det, man er uenig om – nemlig invasionen af Irak – men skyldes udelukkende europæernes verdensopfattelse. Han krydrer det med lidt filosofisk småsnak om Hobbes og Kant. Jeg vil ikke gå nærmere ind i hans anekdotiske brug af Hobbes og Kant, for det vil blive en længere diskussion, men hans pointe er, at europæerne kan leve i deres kantianske paradys, fordi amerikanerne beskytter det, mens disse er tvunget til at leve i den hobbesianske brutale verden.

Teksten er helt klart rettet mod amerikanere, for der bliver ikke taget stilling til nogen form for argumenter for eller imod krigen. Der kom dog alligevel et europæisk svar. Den daværende tyske udenrigsminister Joschka Fischer kommenterede bemærkningen i en tale ved FN's Sikkerhedsråd den 19. marts 2003; dagen før invasionen af Irak. Han sagde bl.a.:

*'Wer unsere europäische Geschichte kennt, der weiß, dass wir nicht auf der Venus leben, sondern die Überlebenden des Mars sind. Krieg ist furchtbar, er ist eine große Tragödie für die Betroffenen und für uns alle und darf wirklich nur letztes Mittel sein, wenn alle friedlichen Alternativen erschöpft sind.'*³²

Kagan bruger det argumentatoriske kneb, at han, via en stråmand om de kvindagtige europæere, der skal beskyttes af de maskuline amerikanere, gør de første indvendinger irrelevante ved at spille på nogle underliggende heteronormative fordomme, og derved undgår han at skulle argumentere reelt for sin sag. Den persuasive styrke i retorikken ligger i en dem/os og en kvinde(svag)/mand(stærk) diktonomi.

29 Kagan 2003, p. 37

30 Ibid, p. 39

31 John Gray, *'Men are from Mars. Women are from Venus'*, HarperCollins 1992

32 Rede von Bundesaußenminister Fischer vor dem Sicherheitsrat der Vereinten Nationen, New York, 19.03.2003

6.1.3. Analyse af en lignelse om en bjørn i en skov

I tekst to prøver han at argumentere i forhold til substansen – nemlig krigen mod Irak. Det gør han ved at fortælle en lignelse om en bjørn i en skov.

Hans argumentation er som følger:

Præmis 1 Der er en bjørn i skoven.

Præmis 2 Bjørne er farlige, og derfor skal de enten undgås eller dræbes.

Konklusion a. Jeg har kun en kniv og må undgå bjørnen, hvis jeg vil færdes i skoven, fordi jeg er svag.

Konklusion b. Jeg har en riffel og hvis jeg skal færdes i skoven, skyder jeg bjørnen, fordi jeg er stærk.

Hans argumentation holder ikke, og det er der to grunde til. For det første kunne personen med kniven bare bede personen med riflen om at skyde bjørnen. Det er det, personen med kniven ikke vil. Så enten er denne person dum, eller også mener han ikke, at det er nødvendigt at skyde bjørnen, og at det er manden med riflen, der er svag.

For det andet tager manden med riflen ikke på noget tidspunkt stilling til, om bjørnen ikke har lige så meget ret til at færdes i skoven, som han selv har, og dermed fælder han implicit en moralsk dom over bjørnen, som giver ham ret til at skyde den. Da han har magten til at slå bjørnen ihjel, har han også retten til det. Med andre ord; vi behøver ikke at diskutere legitimiteten af at gå i krig, for magt er ret.

Den britiske kong Georg den 6. sagde i sin tale ved udbruddet af 2. Verdenskrig bl.a. om nazisternes politik:

*'We have been forced into a conflict, for we are called, with our allies, to meet the challenge of a principle which, if it were to prevail, would be fatal to any civilized order in the world. It is a principle which permits a state, in the selfish pursuit of power, to disregard its treaties and its solemn pledges, which sanctions the use of force or threat of force against the sovereignty and independence of other states. Such a principle, stripped of all disguise, is surely the mere primitive doctrine that might is right, and if this principle were established through the world, the freedom of our own country and of the whole British Commonwealth of nations would be in danger.'*³³

Jeg har valgt at indsætte dette citat, fordi det viser den opfattelse, man i den britiske regering i 1939 i forhold til kampen mod nazismen havde af udsagnet *magt er ret*. De havde nok ikke helt det samme forhold til begrebet i deres kolonier. Interessant nok var de neokonservative store beundrere af den britiske modstand mod tyskerne under 2. Verdenskrig.

33 <http://www.historic-uk.com/HistoryUK/HistoryofBritain/The-Kings-Speech/>

6.2 PNAC

I dette afsnit vil jeg beskrive PNAC som organisation. 'Project for a New American Century' (PNAC), er en neokonservativ tænketank, der er grundlagt af Robert Kagan og William Kristol. Den kan klassificeres som en meningsdannende/politisk tænketank. Man kan også bruge betegnelsen "Letterhead organisation". Med det menes en organisation, der i virkeligheden bare er et brevhoved, der dækker over en bagvedliggende række moderorganisationers dagsorden, og som kan bruges som talerør og smides væk efter brugen.

De to grundlæggere udgav i Foreign Affairs juli/augustnummer i 1996 artiklen 'Toward a Neo-Reaganite Foreign Policy' der dannede baggrund for at organisationen blev dannet.³⁴

Efter at have gennemgået den uderigspolitiske udvikling og den deraf følgende reduktion i forsvarsbudgetterne efter den kolde krigs ophør, kommer de med et bud på, hvad USAs fremtidige rolle i verden skal være. De beskriver den således:

5 Twenty years later, it is time once again to challenge an indifferent America and a confused American conservatism. Today's lukewarm consensus about America's reduced role in a post-Cold War world is wrong. Conservatives should not accede to it; it is bad for the country and, incidentally, bad for conservatism. Conservatives will not be able to govern America over the long term if they fail to offer a more elevated vision of America's international role.

*What should that role be? Benevolent global hegemony. Having defeated the evil empire, the United States enjoys strategic and ideological predominance. The first objective of U.S. foreign policy should be to preserve and enhance that predominance by strengthening America's security, supporting its friends, advancing its interests, and standing up for its principles around the world.*³⁵

Tekst 5 nævner begrebet "benevolent hegemon". Benevolent kan oversættes med velvillig, og ordet hegemon betyder overherredømme; altså et velvilligt overherredømme. Den bruger meget plads på at udlægge, hvorfor USA er en hegemon, mens det velvillige træder lidt i baggrunden. USA har slået 'The Evil Empire' og bør ikke hvile på laurbærrene, men sikre sig, at den dominans, der er resultatet af USSRs sammenbrud, fortsætter. Teksten er et opråb til de øvrige konservative i USA. Ifølge dette citat er der ingen tvivl om målet, nemlig at et unipolært øjeblik bør forvandles til en unipolær situation.

PNAC udsendte deres 'Statement of Principle' den 3. juni 1997 og udsendte deres sidste statement 'Letter to Congress on Increasing U.S. Ground Forces,' den 28. Januar 2005. Fra deres 'Statement of Principle' er der to nøglecitater:

6 As the 20th century draws to a close, the United States stands as the world's preeminent

34 <https://www.foreignaffairs.com/articles/1996-07-01/toward-neo-reaganite-foreign-policy>

35 Ibid

power. Having led the West to victory in the Cold War, America faces an opportunity and a challenge: Does the United States have the vision to build upon the achievements of past decades? Does the United States have the resolve to shape a new century favorable to American principles and interests?' ³⁶

Og længere ned på samme side:

7 'Of course, the United States must be prudent in how it exercises its power. But we cannot safely avoid the responsibilities of global leadership or the costs that are associated with its exercise. America has a vital role in maintaining peace and security in Europe, Asia, and the Middle East. If we shirk our responsibilities, we invite challenges to our fundamental interests.

[...]

Such a Reaganite policy of military strength and moral clarity may not be fashionable today. But it is necessary if the United States is to build on the successes of this past century and to enure our security and our greatness in the next. ³⁷

PNACs "Statement of Principle" (tekst 6) starter med to retoriske spørgsmål. Har USA visionen til fremtidigt lederskab, og har USA den beslutsomhed, der er nødvendig for at fastholde sin unipolære situation.

Svarene kommer i tekst 7, som er en anden del af den samme tekst. Først kommer der en argumentation for, hvorfor amerikansk lederskab er nødvendigt, men af USA også må være påpasselig med, hvordan denne magt udøves. Derefter kommer der fire anbefalinger.

- Øgede forsvarsbudgetter
- Styrke båndene til vennerne og udfordre fjenderne
- Styrke politisk og økonomisk frihed
- Påtage sig ansvaret for at sikre en verdensorden, der er god for amerikanske interesser.

En politik med militær styrke og moralsk klarhed som Reagans er nødvendig, selv om det ikke er populært.

Teksten påberåber sig, at en politik, der varetager USAs interesser er moralsk rigtig. Som det fremgår af andre af organisationens tekster, er moral og egeninteresse blandet godt og grundigt sammen i dette velvillige overherredømme. Imperier har det med at besmykke deres magtanvendelse med højere moralske formål. Det vil jeg komme ind på senere.

Den sidste tekst organisationen udgiver om Irak, 'Second Statement on Post-War Iraq' fra den 28. marts 2003, en uge efter invasionen, er også ret interessant.

Den starter med at kommentere Tony Blairs bekymring over splittelsen mellem USA og store dele

36 PNAC. Statement of Principles, 3. juni 1997, p.1

37 Ibid.

af Europa; uden i øvrigt at tage fat i årsagen til denne splittelse. Længere nede hedder det:

8. *'Of particular concern, the effort to rebuild Iraq should strengthen, not weaken transatlantic ties. The most important transatlantic institution is NATO, and the Alliance should assume a prominent role in post-war Iraq. Given NATO's capabilities and expertise, it should become integrally involved as soon as possible in the post-war effort. In particular, NATO should actively support efforts to secure and destroy all of Iraq's weapons of mass destruction stockpiles and production facilities (a task that should unite the United States, Canada and all European allies committed to peace and non-proliferation), ensure peace and stability are maintained in postwar Iraq, and assist in the rebuilding of Iraq's infrastructure and the delivery of humanitarian relief. The Atlantic Alliance has pledged to confront the new threats of the 21st century. No current challenge is more important than that of building a peaceful, unified and democratic Iraq without weapons of mass destruction on NATO's own borders.'*³⁸

Nu bliver det altså NATOs opgave at stå for besættelsen af Irak, selv om NATO-traktaten er en forsvarstraktat og ikke en angrebstraktat.

Længere nede bliver det FN, den multilaterale institution, som det unilaterale USA i PNACs optik skulle betragte som en lænke, de svage brugte til at hæmme den stærke, pludselig en interessant samarbejdspartner:

9. *'International support and participation in the post-Iraq effort would be much easier to achieve if the UN Security Council were to endorse such efforts. The United States should therefore seek passage of a Security Council resolution that endorses the establishment of a civilian administration in Iraq, authorizes the participation of UN relief and reconstruction agencies, welcomes the deployment of a security and stabilization force by NATO allies, and lifts all economic sanctions imposed following Iraq's invasion of Kuwait a decade ago.'*³⁹

Om det er fordi, organisationen allerede på det tidspunkt, fordi forsvarsminister Rumsfeld havde minimeret både den anbefalede troppestyrke og ikke havde taget stilling til, hvad der skulle ske efter en amerikansk sejr, blev bekymrede for udfaldet, eller om det var fordi deres forudsigelse af, at når USA handlede unilateralt, ville de andre lande acceptere det på grund af USA's moralske overlegenhed, ikke holdt stik, er svært at vide, men der er ikke tvivl om, at den fortsatte modstand blandt de allierede kom bag på dem. Det samme gjaldt den fortsatte modstand i FN. Jeg kommer senere ind på, hvilke problemer den amerikanske hær og dets allierede løb ind i i forbindelse med invasionen i Irak og de grunde, der kan være til dette.

Interessant nok er kun en af underskriverne medlem af G.W. Bush-administrationen, men der er flere af underskriverne, der har siddet i tidligere amerikanske administrationer, heraf en under

38 Second Statement on Post-War Iraq

39 Ibid

Nixon, syv under Reagan, fem under Clinton og to under G.H.W. Bush. Det kunne måske tolkes, som om der er nogle, der er blevet nervøse for udfaldet af dette eksperiment i 'Regime change'.

Retorisk forsøger teksten at placere ansvaret for en eventuel fiasko ved en okkupation på de uvillige allierede i NATO og et uforstående og fjendtligt FN. At det er USAs enegang, langt hen ad vejen som en konsekvens af en massiv neokonservativ propagandainsats, der har anbragt USA i den situation, nævnes ikke med et eneste ord.

6.3 Finansiering

Det er ikke ligetil at følge pengestrømmene, når det gælder en nedlagt tænketank, men det er interessant for at se, hvilken politisk observans de støttende fonde har. Ifølge Media Transparency, der er en organisation, der prøver at følge finansiering af bl.a. tænketanke, modtog PNAC i årene fra 1997 – 2003 over 1 million USD fordelt på følgende fonde:

John M. Olin Foundation*	125.000 USD
Lynne & Harry Bradley Foundation*	700.000 USD
Sarah Scaife Foundation*	50.000 USD
Hickory Foundation*	50.000 USD
William F. Donner Foundation	20.000 USD
<u>Earhard Foundation*</u>	<u>22.735 USD</u>
I alt	1.020.735 USD ⁴⁰

*Konservative fonde.

Dertil kommer tilskud fra andre tænketanke og organisationer – herunder især AEI. Skønnene over den samlede økonomi i organisationens levetid går fra de dokumenterede c. 1 mio. USD til 3-4 mio. USD, men det er som sagt meget svært at gennemskue, for der foreligger ikke umiddelbart tilgængelige regnskaber for organisationen, da den ikke eksisterer mere.

40 America and the New American Century. Chris Wogan. 2006.

7. PNAC – tilknyttede personer

Hvem var så de mennesker, der stod bag PNAC, og hvordan var de knyttet til hinanden og til det politiske system? Det er et spørgsmål, jeg har valgt at bruge en del plads på, for det spiller en væsentlig rolle for den sociale kapital, gruppen besad og for dens muligheder for at udøve både symbolsk og reel magt.

Der er i alt 266 personer, der kan påvises at have haft en eller anden tilknytning til organisationen. Se bilag 1. Det kan enten være som egentlige medlemmer, forfattere til en eller flere skrivelser eller medunderskrivere på et eller flere af PNAC's breve eller manifeste.

Af de 266 personer, der er nævnt i bilaget, har 263 underskrevet en eller flere af disse skrivelser. Herunder interessant nok Uffe Ellemann-Jensen, der har underskrevet en af deres skrivelser fra 2004 vedrørende en fordømmelse af terrorangrebet i Beslan og af Ruslands politik generelt.

7.1 Personer tilknyttet amerikanske præsidentadministrationer 1968 - 2008 og det øvrige politisk/administrative system.

En del af de PNAC-tilknyttede har været repræsenteret i en eller anden funktion i amerikanske præsidentadministrationer og andre offentlige funktioner siden Nixon og frem til og med G. W. Bushs regering således:

PNAC-tilknyttede fra Nixon/Ford-administrationen:

Richard (Dick) Cheney, Donald Rumsfeld, Helmut Sonnenfeldt, William Taft III, Fred Ilke.

I alt fem personer.

PNAC tilknyttede fra Reagan- administrationen:

Elliott Abrams, Kenneth Adelman, Richard V. Allen, Martin Anderson, Richard Armitage, Gary Bauer, William Bennett, Jeffrey Bergner, John Bolton, Frank Carlucci, Seth Cropsey, Paula Dobriansky, Aaron Friedberg, Frank Gaffney, Reuel Marc Gerech, Charles Hill, Fred C. Iklé, Bruce Jackson, Eli S. Jacobs, Michael Joyce, Robert Kagan, Max Kampelman, Zalmay Khalilzad, Jeane J. Kirkpatrick, William Kristol, John F. Lehman, I. Lewis Libby, Richard Perle, Richard Pipes, Peter Rodman, Donald Rumsfeld, Gary Schmitt, William Schneider Jr., Abram Shulsky, Caspar Weinberger, Paul Wolfowitz, James Woolsey.

I alt 37 personer.

PNAC-tilknyttede fra G. H.W. Bush-administrationen

Richard Armitage, William Bennett, John Bolton, Stephen Cambone, Richard (Dick) Cheney, Eliot Cohen. Seth Cropsey, Paula Dobriansky, Francis Fukuyama, Zalmay Khalilzad, Jeane J. Kirkpatrick, William Kristol, I Lewis Libby, Dan Quayle, Peter Rodman, Henry Rowen, William Schneider Jr., Henry Sokolski, Paul Wolfowitz, James Woolsey.

I alt 20 personer.

PNAC tilknyttede fra Clinton- administrationen

Gordon Adams, Madeleine Albright, Ronald Asmus, Mark Brzezinski, Ivo Daalder, Michele Flournoy, Morton Halperin, Richard Holbrooke, Martin Indyk, Anthony Lake, Tom Malinowski, Barry McCaffrey, Richard Morningstar, Walter Slocombe, James B. Steinberg, Stephen Solarz, R. James Woolsey.

I alt 15 personer.

For de poster, de ovenfor nævnte besad i de fire administrationer, se bilag 2.

De amerikanske titler er som hovedregel bibeholdt, da de ikke altid kan oversættes til danske forhold, hvilket også gælder for nedenstående, hvor titlerne er medtaget.

PNAC-tilknyttede fra G. W. Bush- administrationen

<i>Elliott Abrams:</i>	<i>Special Asst. to President and Senior Director for Middle East and North African Affairs, National Security Council; Special Asst. to President and Senior Director for Democracy, Human Rights, and International Operations, National Security Council</i>
<i>Kenneth Adelman:</i>	<i>Defense Policy Board</i>
<i>Richard V. Allen:</i>	<i>Defense Policy Board; National Security Advisory Group</i>
<i>Richard Armitage:</i>	<i>Deputy Secretary of State</i>
<i>John Bolton:</i>	<i>Under Secretary of State for Arms Control and Disarmament</i>
<i>Stephen Cambone:</i>	<i>Under Secretary of Defense for Intelligence</i>
<i>Richard(Dick) Cheney:</i>	<i>Vice President</i>
<i>Eliot Cohen:</i>	<i>Defense Policy Board</i>
<i>Seth Cropsey</i>	<i>International Broadcasting Bureau, Director</i>
<i>Devon Gaffney Cross:</i>	<i>Defense Policy Board</i>
<i>Paula Dobriansky:</i>	<i>Under Secretary of State for Global Affairs</i>
<i>Aaron Friedberg:</i>	<i>Vice President's Deputy National Security Advisor; Vice President's Director of Policy Planning</i>
<i>Francis Fukuyama:</i>	<i>Cloning Panel; President's Council on Bioethics</i>
<i>Daniel Gouré:</i>	<i>2001 DoD Transition Team</i>
<i>Fred C. Iklé:</i>	<i>Defense Policy Board</i>
<i>Zalmay Khalilzad:</i>	<i>Special Envoy to Afghanistan; Liaison to Iraqi Opposition</i>
<i>Jeane J. Kirkpatrick:</i>	<i>U.S. Rep. to U.N. Human Rights Commission</i>

<i>John F. Lehman:</i>	<i>National Commission to Investigate Attacks on the U.S.</i>
<i>I. Lewis Libby:</i>	<i>Vice President's Chief of Staff; Vice President's Assistant for National Security Affairs</i>
<i>Richard Perle:</i>	<i>Defense Policy Board; Consultant to Secretary of Defense</i>
<i>Daniel Pipes:</i>	<i>U.S. Institute of Peace, board member</i>
<i>Dan Quayle:</i>	<i>Defense Policy Board</i>
<i>Peter Rodman:</i>	<i>Asst. Defense Secretary for International Security Affairs</i>
<i>Henry Rowen:</i>	<i>Defense Policy Board</i>
<i>Donald Rumsfeld:</i>	<i>Secretary of Defense</i>
<i>William Schneider Jr.:</i>	<i>Defense Science Board, Chairman</i>
<i>Abram Shulsky:</i>	<i>Pentagon's Office of Special Plans, Director</i>
<i>Chris Williams:</i>	<i>Defense Policy Board; Deterrence Concepts Advisory Panel; Special Assistant to Rumsfeld on Policy, 2001</i>
<i>Paul Wolfowitz:</i>	<i>Deputy Secretary of Defense</i>
<i>James Woolsey:</i>	<i>Defense Policy Board; Deterrence Concepts Advisory Panel</i>
<i>Dov S. Zakheim:</i>	<i>Defense Department Comptroller</i>
<i>Robert Zoellick:</i>	<i>Trade Representative⁴¹</i>

I alt 30 personer.

21 af disse er beskæftiget med forsvars- og sikkerhedspolitik og 3 med udenrigspolitik. Den ene af de tilbageværende er vicepræsident Cheney, der også var dybt involveret i Irak-krigen.

Der er 19(20, hvis man tæller Cheney med) personer, der går igen fra Reagans administration til G.W. Bushs administration, der er 15, der går igen fra G. H. W. Bushs administration til G. W. Bushs administration; heraf 8, der også har siddet i Reagans administration, og der er to, der går igen fra Nixon/Fords administration.

Denne liste er ikke fuldkommen, men det giver et meget godt billede af sammenfaldet.

Det kan siges, at PNAC har været rigt repræsenteret i både Reagans administration og i de to Bush-administrationer.

Politisk valgte USA føderalt eller guvernører, tilknyttet PNAC

Joseph R. Biden(D) Medlem af senatet 1971- 2008. Vicepræsident under Obama.

Ruby Boschwitz(R) Medlem af senatet 1978-1979 og 1984 - 1991

⁴¹ http://rightweb.irc-online.org/pnac_contributors_and_signatories_from_the_george_w_bush_administration/

Jeb Bush(R), guvernør i Florida,

Richard(Dick) Cheney(R), medlem af Repræsentanternes Hus 1979 -1989, vicepræsident 2001 – 2008.

Dennis Webster DeConcini(D) medlem af Senatet fra 1976 – 1994,

Donald Rumsfeld(R) medlem af Repræsentanternes Hus 1962 - 68

Robert Edgar(D) medlem af Repræsentanternes Hus 1974 -1986,

Sam Gejdenson(D) medlem af Repræsentanternes Hus 1980-2000

Connie III Mack(R), medlem af Repræsentanternes Hus 1983 – 1989 og Senatet 1989 – 2001,

Wayne Owens(D) medlem af Repræsentanternes Hus 1973-1975 og 1987 – 1993, død i Tel Aviv 2002.

John Edward Porter (R) medlem af Repræsentanternes Hus 1980 – 2001.

Danford J. Quayle(R) Vicepræsident 1988 – 1992

Paul Simon(D) medlem af Repræsentanternes Hus 1975 – 1984, medlem af Senatet 1984 – 1996.

Død 2003.

Stephen Solarz (D) medlem af Repræsentanternes Hus 1975 – 1993.

Malcolm Wallop(R) medlem af Senatet 1976-1994.

Vin Weber(R) medlem af Repræsentanternes Hus 1980 – 1992

16 personer.

Tilknytning til CIA: William Buckley, Frank Carlucci, Aaron Friedberg, Reuel Gerech, James Woolsey.

Tilknyttet Naval War College: Roger Barnett, Alvin Bernstein, Robert Bernstein, Elliot Cohen, Phil Meilinger, Machubin Owens, Daniel Pibes, Arthur Waldron, Richard H. Schultz,

Som det fremgår tydeligt, så er det politiske netværk både udbygget og tæt. Langt de fleste af de ovenfor nævnte personer har beskæftiget sig med udenrigs- og forsvarspolitik.

7.2. PNAC-tilknyttede, der har været repræsenteret i udvalgte organisationer

Medlemmer af PNAC har også været repræsenteret i andre organisationer og tænketanke. Der er taget et udvalg af de vigtigste med her, men listen er langt fra fyldestgørende. Den kunne sagtens udvides med f. eks. Hoover institution, The German Marshall fund, AIPAC m.fl, men dette her er nok til at give et overblik over netværksdannelse.:

Heritage Foundation. Årlig indtægt 31,5 mio. USD(2004)⁴²

Personer tilknyttet Heritage Foundation, der også var tilknyttet PNAC:

42 McGann, 2005 p. 14

Elliot Abrams, Richard Allen, William Bennett, Helle Dale, Seth Cropsley, Midge Decter, Edwin Feulner, Steve Forbes, John Lehman, Lewis Lehrman, Henry Sokolski, John Tkacik, Malcolm Wallop, Kenneth Weinstein, Paul Weyrich, Marshal Wittmann, Paul Wolfowitz, Larry Wortzel, Dov Zakheim. i alt 19 personer.

Committee on the present danger. (CPD)

Nuværende og tidligere medlemmer af Committee on the Present Danger(CPD), der også var tilknyttet PNAC:

Ken Adelman, Mark A. Anderson, Richard Perle, Donald Rumsfeld, Richard Allen, Midge Decter, Nicolas Eberstadt, Steve Forbes, Frank Gaffney, Fred C. Ilke, Max Kampelman, Lane Kirkland, Jeane Kirkpatrick, John Lehman, Clifford May, Edwin Meese III, Joshua Muravchik, Mark Palmer, James Woolsey, Frank Gaffney, Dov Zakheim, Danielle Pletka, Norman Podhoretz, Randy Scheunemann. I alt 24 personer

Der er også organisationer, som er tilknyttet CPD. Det er bl. a.:

Heritage Foundation og Hoover Institution.

Der er flere, men det fører for vidt at nævne dem alle.

Jewish institute of National Security Affairs (JINSA): Årlig indtægt 3.5 mio (2012)⁴³

Personer, der var tilknyttet JINSA, som også var tilknyttet PNAC:

John Bolton, Rudy Boschwitz, Paula Dobriansky, Max Kampelman, Jeane Kirkpatrick, Joshua Muavchik, Richard Perle, Dennis Ross, Dick Cheney, R. James Woolsey. I alt 10 personer.

Council for Foreign Relations(CFR): Årlig indtægt over 30 mio. USD.⁴⁴

Personer, der er tilknyttet CFR, som også er tilknyttet PNAC:

Elliot Abrams, Max Boot, Ellen Bork, Rudy Boschwitz, Linda Chavez, Nicolas Eberstadt, Lee Feintein, Jeffrey L. Fiedler, Michele Flournoy, Aaron Friedberg, Francis Fukuyama, Fred Ilke, Martin S. Indyk, Bruce Jackson, Robert Kagan, Adrian Karatnycky, Mark Lagon, James Lindsay, John McCain, Barry McCaffery, Norman Podhoretz, Bette Bao-Lord, Morton Halperin, Bruce Jackson, George Biddle, Dick Cheney, Mark Lagon, Samantha F. Ravich, Henry S. Rowen, Stephen Solanz, John Sweeney. William Schneider jr, Stephen Sestanovich, Arthur Waldron, Celeste Wallander, Ruth Wedgwood, Caspar Weinberger. I alt 37 personer.

Hudson Institute. Årlig indtægt 9,3 mio. USD (2003)⁴⁵

Personer, der var tilknyttet Hudson Institute, som også var tilknyttet PNAC:

Elliot Abrams, Jeffrey Berger, Seth Cropsey. Hittel Fradkin, Paula Dobriansky, Donald Kagan, I. Lewis Libby, David McKivergan, Norman Podhoretz, William Schneider jr, Abram Shulsky,

43 http://rightweb.irc-online.org/profile/jewish_institute_for_national_security_affairs/#_edn26

44 McGann 2005, p 14.

45 McGann 2005, p. 14

Kenneth Weinstein, Richard Weitz, Marshal Wittmann. 14 personer.

Center for security policy.

Personer, som var tilknyttet Center for Security Policy, som også var tilknyttet PNAC:

Frank Gaffney, Fred C. Ilke, Bruce Jackson, John Lehman, Donald Rumsfeld, William Schneider jr, Arthur Waldron, Caspar Weinberger. I alt 8 personer.

The American Enterprise Institute for Public Policy Research (AEI) Årlig indtægt c. 25 mio. USD. (2004)⁴⁶

Personer tilknyttet AEI, som også var tilknyttet PNAC:

Jeffrey Bell, Daniel Blumenthal, John Bolton, Daniele Capezzone, Eliot A. Cohen, Seth Cropsey, Thomas Donnelly, Nicholas Eberstadt, Hittel Fradkin, Aaron Friedberg, Jeffrey Gedmin, Reuel Marc Gerech, Frederick Kagan, William Kristol, Mark Lagon, Lewis Lehrman, Jousha Muravchik, Richard Perle, Danielle Pletka, Gary Schmitt, Arthur Waldron, Paul Wolfowitz. 22 personer.

PNAC var i øvrigt tæt knyttet til AEI

RAND

Delvis finansieret af den føderale regering. Den er så klart den største med en årlig indtægt på 209 mio. USD (2003)⁴⁷

Personer tilknyttet RAND, som også var tilknyttet PNAC:

Frank Carlucci, James Dobbins, Francis Fukuyama, Marc Ginsberg, Fred C. Ilke, Stephen Larrabee, I. Lewis Libby, John Porter, Henry S. Rowen, Donald Rumsfeld, Abram Shulsky, Zalmay Khailzad. 12 personer.

Som det ses, så besidder disse amerikanske tænketanke omfattende midler. Mange er givet af private donatorer eller fonde, der har en klar politisk dagsorden. Som det også ses i den nuværende amerikanske valgkamp, er der meget tæt forbindelse mellem penge og politik i USA.

7.3 Personer tilknyttet PNAC, der har kontakt til forskellige medier:

Weekly Standard.

Personer, der er tilknyttet bladet, som også var aktive i PNAC:

Jeffrey Bergner, Max Boot, James W. Ceasar, Reuel Marc Gerech, Charles Krauthammer, William Kristoll, Daniel McKivergan, Robert Kagan. Joshua Muravchik,

National review magazine/online. William Buckley. James W. Ceasar, Frank Gaffney. Rick Lowry(red), Mackubin Thomas Owens.

Public interest.

⁴⁶ Ibid, p. 14

⁴⁷ Ibid, p. 15

Seth Cropsey, Charles Krauthammer.

Afløst af National Affairs i 2005.

New Republic.

Charles Krauthammer, Robert Kagan, Leon Wieseltier, Martin Peretz (ejer og redaktør 1979-2015)

7.4 Det Militær-industrielle kompleks:

Personer med kontakt til firmaer i det militær-industrielle kompleks, som er tilknyttet PNAC:

Firma	person(er)
CACI:	Richard Armitage
General Dynamics:	Richard Armitage
SRS Technology:	Stephen Cambone,
Carlyle:	Frank Carlucci,
United Defence:	Frank Carlucci,
Lockheed Martin:	Thomas Donnelly, Jackson Bruce,
GAMA:	James Lasswell,
Northrop Grumman:	Barry Watts, Christopher Williams
Boeing:	Christopher Williams,
BAE:	William Schneider jr
AIAD (Italian Industries Federation for Aerospace, Defence and Security)	Stefano Silvestri

Andre interessante firmaer

Haliburton, både olieudvindingsmateriel og sevice til de væbnede styrker. Har også samarbejde med Unaoil:

Dick Cheney

Unocal (Pipelineprojekt tværs over Afghanistan):

Zalmay Khalilzad

7.5 Personer, der har siddet i PNACs ledelse: Ellen Bork, Thomas Donnelly, Robert Kagan, William Kristol, Christopher Maletz, Daniel McGivern, Stephen Rosen, Randy Scheunemann, Gary Schmitt, Richard Shultz.

Som det fremgår, er der et ret tæt netværk, hvor medlemmer af PNAC går igen i en lang række andre funktioner og organisationer på kryds og tværs af hinanden. Derfor kan det være svært at vurdere, hvor kontakterne egentligt sker. Derfor har jeg lavet nedenstående skema for Bush-administrationen.

7.3 G. W. Bush-administrationens PNAC-tilknyttedes andre tilknytninger skematisk opstillet

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Navn	Nixon	Reagan	G.H.W. Bush	Heritage	CPD	Jinsa	CFR	Hudson	CSP	AEI	Rand	Freedom house	Comitee for lib. of Iraq	Militærindustrielle kompleks m.v.	forbindelser incl. Bush adm, og PNAC	militærtjeneste
Abrams		x		x	x		x								6	
Adelman		x			x							x			5	
Allen		x		x	x							x			6	
Armitage		x				x								x	5	Vietnam
Bolton		x	x			x				x					6	Nat. Guard
Cambone			x												3	
Cheney	x	x			x	x				x				x	8	
Cohen			x							x			x		5	
Cropsley		x	x	x				x		x					7	
Devon												x			3	
Dobriansky		x	x			x		x							6	
Friedberg		x					x			x					5	
Fukuyama			x				x				x				3	
Gouré															2	
Ilké	x	x			x		x		x		x				8	
Khalilzad		x	x		x									x	6	
Kirkpatrick		x	x		x	x					x	x			8	
Lehman		x		x	x										5	Nat. Guard
Libby		x						x			x				5	
Perle		x			x	x				x			x		7	
Pibes		x													3	
Quayle			x									x			4	Nat. guard
Rodman			x									x			4	
Rowen			x				x				x				5	
Rumsfeld	x	x			x	x			x	x	x	x			10	
Schneider		x	x					x		x				x	7	Flight instructor
Shulsky		x						x			x				5	
Williams													x		3	
Wolfowitz		x	x	x											5	
Woolsey		x	x		x	x						x	x		8	
Zakheim				x	x										4	
Zoellick															2	
antal	3	20	15	6	12	8	5	5	2	8	7	8	4	3	165	

Disse 30 personer, der både er tilknyttet G. W. Bush-administrationen og PNAC har derudover 105 forbindelser gennem de nævnte organisationer og administrationer. Tæller vi det hele sammen er der altså 165 forbindelser eller i gennemsnit mellem 5 og 6.

Det er interessant at bemærke, at kun fem af dem har været indkaldt til militæret. Heraf var tre i deres respektive stater National Guards, hvilket friholdt dem for tjeneste i Vietnam, en har været flyinstruktør i flåden og kun en i gruppen – Richard Armitage – har nogen form for reel krigserfaring, idet han har tjent i Vietnam.

Senere kommer jeg ind på Bush' krigskabinet. Af dem står de fire på den ovenstående liste. De sidste to, Condolezza Rice og Colin Powell, er ikke tilknyttet PNAC. Fælles for dem alle er, at de

har været tilknyttet både Reagan-administrationen og, på nær Rumsfeld, også G.H.W. Bush-administrationen.

Det er et ret tæt netværk, og hvis man havde medtaget flere tænketanke og organisationer, ville netværket have været endnu tættere.

Richard A. Clarke, der af præsident Clinton blev udnævnt til national koordinator for terrorbekæmpelse i maj 1998 og som fortsatte i den position, indtil han sagde sin stilling op i 2003, skriver i sin bog *'Mod alle fjender'* følgende:

*'Bush og hans værelseskammerat fra studietiden, Clay Johnson, (Det Hvide Hus' personalechef), gik først og fremmest efter gamle loyale venner og politiske bonkammerater, når de skulle besætte vigtige stillinger. Som en republikansk klummeskriver engang sagde til mig: "De mennesker er mere indavlede, tillukkede og hævngherrige end mafiaen"'*⁴⁸

Fukuyama skriver om sin oplevelse af Bush-administrationen:

*'After their return to power in 2001, proponents of the war in the Pentagon and vice president's office became excessively distrustful of anyone who did not share their views, a distrust that extended to Secretary of State Colin Powell and much of the intelligence community. Bureaucratic tribalism exists in all administrations, but it rose to poisonous levels in Bush's first term. Team loyalty trumped open-minded discussion, and was directly responsible for the administration's failure to plan adequately for the period after the end of active combat.'*⁴⁹

7.4 Graden af tilknytning

Jeg har gennemgået 16 skrivelser fra PNAC og set på, hvor mange og hvilke signatarer der er på de enkelte skrivelser og hvor mange skrivelser, de enkelte signatarer har underskrevet. De strækker sig fra PNAC's *'Statement of Principles'*, dateret 3. juni 1997 til *'Letter to Congress on Increasing US Ground Forces'*, dateret den 28. januar 2005.

Der er i alt 263 personer, der har underskrevet en eller flere af skrivelserne. De findes i bilag 1 og en stor del af dem og deres forskellige roller og forbindelser er gennemgået ovenfor.

Jeg har talt op, hvor mange af disse 16 skrivelser, der er underskrevet af de forskellige signatarer for at se, hvor mange, der kun har underskrevet et dokument og hvor mange, der har underskrevet flere.

Der tegner sig et interessant mønster, som det ses af nedenstående tabel.

Antallet af underskrifter pr. signatar fordeler sig således:

48 Clarke 2004, p. 263

49 Fukuyama 2006, p. 61

Antal underskrifter	Antal personer
1	166 personer
2	55 personer
3	40 personer
4	16 personer
5	10 personer
6	6 personer
7	7 personer
8	10 personer
9	1 person
10	2 personer
11	1 person
12	1 personer
13	0 personer
14	0 personer
15	0 personer
16	2 personer

Det ses meget tydeligt, at folk har været meget selektive, eller også, at PNAC af taktiske grunde har lavet nogle få, der var så almene, at alle kunne skrive under.

Det er påfaldende, at så snart vi passerer 5 underskrifter, er vi nede i encifrede antal signatarer.

De 16 skrivelser, det drejer sig om, er flg:

	Signatarer
1. <i>'Statement of Principles'</i> 3. juni 1997	25
2. <i>'Letter to President Clinton on Iraq'</i> 26. januar 1998	18
3. <i>'Letter to Gingrich and Lott on Iraq'</i> 29. maj, 1998	16
4. <i>'Letter to President on Milosevic'</i> 20. september 1998	33
5. <i>'Statement on the Defense of Taiwan'</i> 20. august 1999	23
6. <i>'Rebulding America's Defences'</i> september 2000	27
7. <i>'The Present Danger'</i> Tekst fra National Review, forår 2000	16
8. <i>'Letter to President Bush on the War on Terrorism'</i> 20. september 2001	41
9. <i>'Letter to President Bush on Israel, Arafat and the War on Terrorism'</i> 3. april 2002	35
10. <i>'The Project for the New American Century & The U.S. Committee for Hong Kong'</i> 25. november 2002	38

11. <i>'Letter to President Bush on the Defence project'</i>	32. januar 2003	26
12. <i>'Statement on Post-War Iraq'</i>	19. marts 2003	12
13. <i>'Second Statement on Post-War Iraq'</i>	28. marts 2003	32
14. <i>'Statement in Support of the People of Hong Kong'</i>	29. juni 2004	54
15. <i>'An Open Letter to the Heads of State and Government Of the European Union and NATO'</i>	28. september 2004	119
16. <i>'Letter to Congress on Increasing U.S. Ground Forces'</i>	28. januar 2005	37

Dette er langt fra alle de skrivelser, PNAC har udgivet, men disse skrivelser indeholder alle de signaturer, der kan dokumenteres. Den fulde liste over PNAC's udgivelser kan ses ved at følge dette link:

<http://web.archive.org/web/20070821161035/http://www.newamericancentury.org/index.html>

8. 'The Vulcans' og Bush's krigskabinet

I dette afsnit vil jeg beskrive den gruppe af G.W. Bushs medarbejdere, der havde nøgelfunktioner i forhold til at udarbejde den udenrigspolitiske strategi; en gruppe, hvor de fleste af medlemmerne var tilknyttet PNAC, og som hele tiden havde et mål om at lave *regime changes* i Mellemøsten - ikke kun i Irak, men også ifølge general Wesley Clark, tidligere øverstkommanderende i NATO, i Syrien, Libyen, Libanon, Sudan, Somalia og Iran. Det nævner han bl.a. i en tale, som han holdt i Commonwealth Club i San Francisco den 3. oktober 2007.⁵⁰

James Mann beskriver i sin bog '*Rise of the Vulcans*' Bush's rådgivergruppe og senere krigskabinet. I 1998 valgte Bush Condoleezza Rice og Paul Wolfowitz som udenrigspolitiske rådgivere i forbindelse med sin kommende valgkampagne⁵¹.

Bush selv var ikke specielt stærk på det udenrigspolitiske område.

I august 1999 mødtes den gruppe, der fungerede som G. W. Bush's sikkerhedspolitiske rådgivere under præsidentvalgkampen op til valget i 2000. I mødet deltog også vicepræsidentkandidat Dick Cheney* og George Shultz, der var udenrigsminister fra 1982 til 1989 under Ronald Reagan.

Gruppen kaldte sig 'The Vulcans' efter en statue af den romerske smedegud, der stod i Birmingham, Alabama, der var Condoleezza Rices fødeby.

Gruppen bestod af:

Richard Armitage*, tidligere Assistant Secretary of Defense for International Security Affairs.

Robert Blackwill, tidligere medlem af det nationale sikkerhedsråd.

Stephen Hadley, tidligere Assistant Secretary of Defense for Global Strategic Affairs.

I. Lewis "Scooter" Libby*, tidligere Deputy Under Secretary of Defense for Policy.

Richard Perle*, tidligere Assistant Secretary of Defense for Global Strategic Affairs.

Condoleezza Rice, tidligere medlem af det nationale sikkerhedsråd.

Paul Wolfowitz*, tidligere Under Secretary of Defense for Policy.

Dov Zakheim*, tidligere Deputy Under Secretary of Defense for Strategy, Plans, & Forces.⁵²

* Tilknyttet PNAC.

Da valget var overstået, var der ifølge James Mann en kernegruppe, der skulle stå for forsvarspolitikken

Mann skriver, at der var seks personer i denne kernegruppe eller krigskabinet; Dick Cheney, Donald Rumsfeld, Paul Wolfowitz, Richard Armitage, Colin Powell og Condoleezza Rice. De tre er medlemmer af 'The Vulcans', og Dick Cheney er tilknyttet gruppen. De fire første er tilknyttet PNAC. Dick Cheney og Donald Rumsfeld har begge tjent i Nixon/Fords administration, og Paul

50 <https://www.youtube.com/watch?v=f7NsXFnzJGw>

51 Mann 2004, p 251

52 Ibid p. 251-252.

Wolfowitz og Ricard Armitage har tjent i Reagans administration. Det betyder, at det tankesæt, de har givet udtryk for i PNAC formentlig har spillet en rolle for den rådgivning, de har givet præsidenten.

Colin Powell er den eneste, der ikke er med i nogen af de to grupper. Han blev ved at blive udnævnt til udenrigsminister frataget den indflydelse over militæret, han havde haft som Joint Chief of Staff og blev kørt ud på et sidespor. Han blev afløst som udenrigsminister af Condolezza Rice i 2004. Hun havde været G.W. Bush's sikkerhedsrådgiver i hans første præsidentperiode.

De fire personer fra kernegruppen, der har været tilknyttet PNAC, er hver især tilknyttet flere netværk, som gennemgået tidligere.

Deres tilknytning til tidligere administrationer kan ses i bilag 2.

De to medlemmer, der ikke var tilknyttet PNAC, var tilknyttet flg:

Condolezza Rice:

Reagan-administrationen som Special Assistant to the Director of the Joint Chiefs of Staff fra 1986.

G. H. W. Bush-administrationen som Director of Soviet and East European Affairs i det nationale sikkerhedsråd og som rådgiver for præsidenten i sikkerhedsspørgsmål.

Derudover bl. a.

Council of Foreign Relations.

Hoover Institution.

RAND Corporation.

US Institute of Peace.

Sad i Chevrons bestyrelse.

Professor ved Stanford Universitet.⁵³

Colin Powell.

Reagan-administrationen som Assistant to the President for National Security Affairs 1987 til januar 1989.

G. H. W. Bush-administrationen som Chairman of the Joint Chiefs of Staff eller generalstabschef fra 1. 10. 1989 til 30.9. 1993. De sidste 10 måneder under Clinton-administrationen.

Professionel soldat og firestjernet general.

Var i Vietnam af to omgange. Videreudviklede Weinberger – doktrinen. Gennemgås senere.

Var i øvrigt tilknyttet en række velgørende organisationer.⁵⁴

I nedenstående skema er en skematisk oversigt over de tilknytninger, der umiddelbart er til at spore.

53 <http://2001-2009.state.gov/index.htm>

54 <http://2001-2009.state.gov/secretary/former/40385.htm>

Navn	Nixon	Reagan	Bush 1.	militæret	PNAC	CFR	JINSA	AEI	CPD	EA ⁵⁵	CSP ⁵⁶	BAC ⁵⁷	RAND	Hoo ver	Kon gres	M.I.K.*
Cheney	x	(x)	x		x	x	x	x							x	x
Rumsfeld	x	x	x	x**	x				x	x	x	x	x		x	
Wolfowitz	x	x	x		x	x	x	x				x				
Armitage	x	x	x	x***	x											x
Rice		x	x			x							x	x		
Powell		x	x	x***												

* Militærindustrielle kompleks m.v. **Flyinstruktør i flåden *** Kampsoldat i Vietnam,

Som det ses, har tre af dem været tilknyttet de væbnede styrker og to af dem har direkte kamperfaring, men kun en af dem har gjort en professionel militær karriere, nemlig Colin Powell, der var tidligere generalstabschef.

Gruppen stod bag to nøgledokumenter. Det ene var den tale, præsidenten holdt den 1. juni 2002 på West Point, hvor han redefinerede begrebet 'Preemptive war', så det nærmest fik karakter af 'Preventive war'. Forskellen er væsentlig. Mens det første er accepteret i international ret, er det andet det absolut ikke, og det er endnu et tegn på, at den neokonservative doktrin, hvor USA til hver en tid har retten til at handle, hvis USA skønner det nødvendigt uanset internationale aftaler, er blevet dominerende.

Det andet dokument, som er USAs sikkerhedsdoktrin fra september 2002, er en videreførelse af tankerne bag den såkaldte Wolfowitz-doktrin fra 1992.

På s. 15 tales der også om preemptive strike:

*'The United States has long maintained the option of preemptive actions to counter a sufficient threat to our national security. The greater the threat, the greater is the risk of inaction— and the more compelling the case for taking anticipatory action to defend ourselves, even if uncertainty remains as to the time and place of the enemy's attack. To forestall or prevent such hostile acts by our adversaries, the United States will, if necessary, act preemptively.'*⁵⁸

Dokumentet taler også om USAs særlige mission i verden og om kampen mod "slyngelstater".

55 Empower America

56 Council for Security Policy

57 Balkan Action Committee/

58 USAs nationale sikkerhedsstrategi 2002, p. 15

9. Weinberger/Powell-doktrinen

For at kunne forstå nogle af de problemer, den amerikanske hær løb ind i i Irak, er det nødvendigt at have et kendskab til de doktriner, hæren var bygget op efter. De gennemgås her.

Efter Vietnamkrigen startede arbejdet med at udarbejde nye strategiske retningslinjer for at undgå endnu engang at sidde fast i en uendelig krig, der ikke kunne vindes.

Dette arbejde startede under Caspar Weinberger, der var forsvarsminister under Ronald Reagan.

Den såkaldte Weinberger-doktrin indeholdt seks punkter.

- Enten skulle USAs eller en af dets tætte allieredes vitale nationale interesser være på spil.
- Krigen skulle kæmpes helhjertet med sejr som den helt klare hensigt.
- Der skulle bruges afgørende magt for at nå klart definerede politiske og militære mål.
- Man skulle hele tiden vurdere, om brugen af magt var nødvendig og passende.
- Der må være rimelig sikkerhed for politisk og folkelig opbakning.
- Magtanvendelse skulle kun bruges som den sidste mulighed.

Militære kredse var enige, men der var politisk uenighed i forhold til, om det gjorde den amerikanske udenrigspolitik for svag.

Colin Powell, som arbejdede som assistent for forsvarsminister Weinberger, blev senere udnævnt til national sikkerhedsrådgiver, og i 1989 blev han udnævnt til generalstabschef af G.H.W. Bush.

Han var altså generalstabschef under den 1. Golfkrig.

Han supplerede Weinbergers seks punkter med seks spørgsmål, som skulle besvares, inden man gik ind i en militær aktion. De var:

- Er det politiske mål, vi vil opnå, væsentligt, klart defineret og klart forstået?
- Er alle ikke-voldelige politiske tiltag slået fejl?
- Vil vi kunne nå vores mål med militær magt?
- Hvad er omkostningerne?
- Er fordele og ulemper blevet gennemanalyseret?
- Hvordan vil den situation, som vi vil ændre med militær magtanvendelse, videreudvikle sig, og hvad kan de mulige konsekvenser være?

Dertil skal føjes, at Powell-doktrinen også sagde, at man skal gå ind med overvældende styrke for at afslutte kampene så hurtigt som muligt med færrest mulige tab.

Denne doktrin var USAs væsentligste militære doktrin. Den havde vist sin værdi i den 1. Golfkrig.

Derfor vil det være relevant at anvende doktrinen og de tilhørende spørgsmål først på den 1. Golfkrig og dernæst på invasionen i Irak for at se, i hvilken udstrækning de blev fulgt.

9.1 Weinberger/Powell-doktrinen og den 1. Golfkrig

Først vil jeg anvende Weinberger-doktrinen på den 1. Golfkrig. Jeg skriver kun svarene:

- Kuwaits nationale interesser må siges at være på spil, idet landet var blevet besat.
- Der var måske ikke-afprøvede forhandlingsmuligheder, men det var næppe sandsynligt, at Saddam Hussein frivilligt havde trukket sig tilbage.
- Krigen blev kæmpet helhjertet.
- Der var et klart defineret mål, formuleret i en FN-resolution, og der blev brugt afgørende magt for at nå disse mål.
- Der var klar opbakning, både i befolkningen og blandt politikerne.
- Det kan altid diskuteres, om magtanvendelse var den eneste mulighed, men der gik fem måneder fra den irakiske invasion af Kuwait til Operation Desert Storm, så Saddam Hussein havde rig mulighed for at trække sig ud. En mulighed, han ikke valgte at gøre brug af.

Derefter besvares Colin Powells supplerende spørgsmål:

- Det første kan besvares med et ja.
- Med de forbehold, der er taget i det ovenstående, kan dette også besvares med et ja.
- Det tredje spørgsmål blev klart dokumenteret ved operationens forløb.
- De direkte tabstal for koalitionsstyrkerne var forholdsvis små.
- Det er altid svært at vurdere, hvor gennemanalyseret en situation er, men efter resultatet at dømme, havde man gjort et godt forsøg.
- Man havde overvejet de mulige konsekvenser, både i forhold til ikke at handle og til at handle. Hvis man ikke handlede, legitimerede man de facto, at et land kunne invadere et andet uden konsekvenser. Det var selvfølgelig ikke acceptabelt. Hvis man handlede, skulle man sikre sig, at de allieredes opbakning ikke smuldrede i processen. Det var bl.a. derfor, at præsidenten modstod presset fra de neokonservative til at fortsætte ind i Irak. Det ville have fået de muslimske lande til at trække sig ud af koalitionen og dermed delegitimere hele operationen.

9.2 Weinberger/Powell-doktrinen og den 2. Golfkrig

Bruger vi så den samme proces på invasionen af Irak i 2003, ser det lidt anderledes ud.

Først ser vi på Weinberger-doktrinens anvendelse. Igen er det kun svarene, der gengives her:

- Der var i virkeligheden ingen interesser, der var på spil. Irak var så hårdt ramt af sanktioner og inspektioner, at der hverken var masseødelæggelsesvåben eller terrorstøtte til Al Queda.

- Krigen blev absolut ikke kæmpet helhjertet. Man havde ikke gjort sig seriøse overvejelser om, hvad der skulle ske, når først de amerikanske tropper havde nået Bagdad.
- Der var ikke forsøgt ikke-voldelige politiske tiltag. Man havde derimod blokeret de tiltag, FN forsøgte i form af inspektioner.
- Man havde brugt afgørende militær magt for at nå det første delmål. Derefter var der ingen planer.
- Der var ikke blevet stillet spørgsmålstejn ved brugen af militær magt.
- Den folkelige og politiske opbakning byggede på propaganda og frygt. Den forsvandt, da det gik op for folk, at de var blevet snydt.
- Magtanvendelse var ikke den sidste mulighed, men i realiteten den eneste, der overhovedet blev overvejet af Bush-administrationen.

Derefter gennemgås besvarelsen af Colin Powells spørgsmål:

- Svaret på det første spørgsmål er nej. Man havde nogle ønskedrømme og ideologiske forhåbninger, og det var det.
- Der havde ikke været forsøgt ikke-voldelige tiltag.
- Åbenlyst ikke. Der er mere uro i regionen end før krigen og der er stadig amerikanske tropper i området. Jeg vil senere komme ind på en artikel af professor Andrew Bacevich, der underbygger dette.
- Foreløbigt er der ca. 4.500 dræbte amerikanske soldater og en direkte omkostning på 2.200 milliarder USD, hvilket svarer til værdien af Iraks samlede olieproduktion i de næste 30 år med de nugældende oliepriser og produktionsniveau. Alt dette samt alle de lidelser, krigen påførte irakerne, kunne have været sparet ved ikke at handle.
- Svaret på de to sidste spørgsmål kan tages under et. Der er ikke foretaget nogle analyser af konsekvenser, hverken direkte eller indirekte, tilsigtede eller utilsigtede.

9.3 Hvad Weinberger/Powell-doktrinen ikke gav svar på

Der var en klar mangel ved Weinberger/Powell – doktrinen.

Den havde ikke taget højde for, at en eventuel militær aktion kunne ende i en okkupation, så der lå ingen doktrin for, hvordan en okkupation skulle foregå, og hvilke omkostninger, den ville have. Det betød, at det blev alt for let for politikerne at afvise diskussionen om omkostningerne ved en okkupation af Irak efter selve krigen, hvilket fremgår klart af det efterfølgende. Da general Eric Shinseki, der i 2003 var chef for hærens generalstab, blev spurgt af Senatets komite for de væbnede styrker om, hvor mange mand en okkupation af Irak ville kræve, svarede han: *“I would say that*

*what's been mobilized to this point -- something on the order of several hundred thousand soldiers -- are probably, you know, a figure that would be required."*⁵⁹

Wolfowitz, som var næstkommanderende i Forsvarsministeriet, hævdede, at det var vildt overdrevet og sagde, at man i Pentagon mente, at 100.000 soldater kunne løfte opgaven.

Det rejste en række spørgsmål blandt demokratiske kongresmedlemmer om, hvorvidt regeringen prøvede at maskere udgifterne, hvilket regeringen afviste i et interview med Wolfowitz i New York Times den 28. februar 2003. General Shinseki fastholdt efterfølgende sin vurdering.

Havde generalstaben kunnet fremlægge en gennemarbejdet doktrin, der også tog højde for, hvad der kunne gå galt, så havde den stået langt stærkere i diskussionen, men da hele ideen bag Weinberger/Powell – doktrinen var at undgå at hænge fast i længerevarende krige, så havde man ikke udarbejdet en sådan doktrin. Det rejser spørgsmålet om, hvorvidt generalstaben havde været forsømmelig ved ikke at være forberedt på alle eventualiteter og ikke kun på de scenarier, som de selv ønskede.

Regeringens gennemgang af deres forventninger til efterkrigsøkonomien blev også gennemgået i samme interview.⁶⁰ De var, i modsætning til general Shinsekis vurdering, for nu at citere Wolfowitz om general Shinsekis estimat, *'Wildly off the mark'*. Det samme må siges om Wolfowitz udtalelse om, at der ikke var etniske uenigheder i Irak, som der havde været i f. eks. Bosnien. Det interessante ved den bemærkning er, at Titos død og Jugoslaviens efterfølgende desintegration ville have været en langt mere brugbar historisk analogi til det, man ville risikere i Irak, når Saddam Hussein var blevet fjernet end henvisningerne til Tyskland og Japan, som de neokonservative ellers brugte.

59 <http://www.nytimes.com/2003/02/28/us/threats-responses-military-spending-pentagon-contradicts-general-iraq-occupation.html>

60 Ibid.

10. Hvad var det dog, der skete?

Med baggrund i alt det materiale, jeg har fremlagt, er jeg nået frem til følgende:

10.1. Enden på den kolde krig og det bipolar system

Ved afslutningen af den kolde krig opstod den myte, at det alene var USAs indsats og militære styrke, der havde gjort, at Vesten havde vundet den kolde krig.

Der er ingen tvivl om, at USAs politik har spillet en væsentlig rolle, men sammenbruddet i USSR havde mange årsager, og en stor del af dem var interne. Systemet var ganske simpelt hen ikke bæredygtigt i forhold til at sikre en moderne økonomi, og der var en dyb folkelig utilfredshed med styret. At rustningsudgifterne var med til at knække USSR skyldtes i mindre grad deres reelle størrelse og i højere grad, at den bagvedliggende økonomi ikke udviklede sig, og at rustningsudgifterne derfor udgjorde en relativt større og større del af økonomien. Breznev-tidens politiske og kulturelle stilstand og det farceagtige forløb efter hans død med to ledere i løbet af tre år gjorde, at udviklingen stort set var gået i stå. Læg dertil udbredt korrupsion og en upopulær krig i Afghanistan.

Da Gorbachov kom til, var økonomien stort set gået i stå. Fødevarerforsyningen var afhængig af kornimport, og de industrivarer, der blev produceret, var generelt af lav kvalitet til at kunne eksporteres. Femårsplanssystemet gjorde det umuligt at tage højde for ny innovation, hvilket bl.a. betød, at landet var hængt af IT-udviklingen. Landet var derfor afhængigt af råvareeksport – især olie, og der skete der et voldsomt fald i oliepriserne i 80'erne fra 35,52 USD/b i 1980 over 13,53 USD/b i 1986 til 17,31 USD/b i 1989⁶¹. Da der så samtidig blev åbnet for, at folk kunne give udtryk for deres holdninger, blev usikkerheden for de ”gamle” magthavere så stor, at de forsøgte at afsætte Gorbachov ved et kup – også fordi han havde afviklet det østeuropæiske imperium. Det mislykkedes totalt på grund af folkelig modstand og fordi soldaterne nægtede at deltage, og det betød reelt en opløsning af USSR. Så hovedårsagen til USSRs sammenbrud er nok så meget indenrigspolitisk som et resultat af USAs politik.

10.2. De neokonservatives nye mission

Da det bipolar system faldt sammen og hovedfjenden var forsvundet, var der en del amerikanere, der så sig om efter en ny mission. Det gjaldt især de neokonservative.

De bakkede helhjertet op om den første Golfkrig, men mente, at man burde have fjernet Saddam Hussein og besat Irak. I 1992 kom den såkaldte Wolfowitz-doktrin om, at USA skulle fastholde sin unipolære position og sikre, at ingen anden magt kunne true den. Wolfowitz arbejdede under Dick

61 <http://www.statista.com/statistics/262858/change-in-opec-crude-oil-prices-since-1960/>

Cheney, der var forsvarsminister på det tidspunkt. Doktrinen blev aldrig et officielt papir, måske fordi G.H.W. Bush tabte præsidentvalget til Bill Clinton senere samme år.

I Clintons præsidentperioder var der debat i neokonservative kredse om USAs mission i verden, og det gav bl.a. anledning til, at en række neokonservative debattører i 1998 dannede organisationen PNAC. Organisationen blev tæt repræsenteret i G.W. Bush-administrationen, især på det udenrigs- og forsvarspolitiske område, og det var ingen tilfældighed som tidligere beskrevet i afsnittet om 'The Vulkans'.

10.3 Bush-administrationens magtovertagelse

Bush-administrationen fra 2001 sad på et meget tyndt mandat, idet valget var blevet afgjort af en højesteretsbeslutning, der med stemmerne 5-4 stoppede genoptællingen af ca. 9.000 stemmer fra Florida. Det var den stat, hvor G.W.Bushs bror Jeb Bush, der også var tilknyttet PNAC, var guvernør.

Den del af Bush-administrationen, der havde forbindelse til neokonservative organisationer, havde en dagsorden bygget på lige dele imperiale drømme og ideologisk ønsketænkning, og denne lille, tæt sammensvejsede gruppe fik tiltaget sig magt til at gennemføre tiltag, der gav regeringen og myndighederne en hidtil uset magt, som det kom til udtryk i f. eks 'The Patriot Act' og den fik involveret USA i en ulovlig angrebskrig med ukendte politiske, sikkerhedsmæssige og økonomiske konsekvenser ved hjælp af manipulation med sandheden.

Tankegangen, der legitimerede USAs invasion af Irak, kom fra neokonservative kredse i USA, og denne gruppe fandt en allieret i George W. Bush, den tidligere guvernør i Texas, der blev præsident i 2001, og det skete allerede inden præsidentvalget, hvilket er gennemgået i afsnittet om 'The Vulkans', og en af de væsentlige ideologiske aktører var PNAC.

Denne neokonservative tænketank, der var et appendiks til en langt større neokonservativ tænketank, nemlig American Enterprise Institute (AEI), der havde til huse i samme bygning og delte en lang række medlemmer, promoverede en teori om, at USA efter den kolde krigs afslutning stod som den eneste supermagt, og at USA og de amerikanske værdier derfor skulle kunne dominere resten af verden. En række af de tilknyttede havde og havde haft tætte bånd både til G.W. Bushs regering, G. H. W. Bushs regering og især til Ronald Reagans regering, hvis udenrigspolitik i forhold til USSR var det forbillede, de senere lagde sig op af. Nogle af medlemmerne var også en del af Richard Nixons administration, men Henry Kissingers 'realpolitik', der bundede i en Metternichsk opfattelse af, at man måtte tage udgangspunkt i den reelt eksisterende virkelighed og de magtrelationer, dette affødte, havde de ikke megen respekt for. En af medlemmerne af denne tænketank var Francis Fukuyama, der i 1992 udgav bogen '*The End of History and the Last Man*', i

hvilken han forudsagde, at de store klassiske ideologiske kampe var forbi, og at verden i stadig højere grad ville bevæge sig frem mod det liberale markedsorienterede demokrati som den eneste styreform. Det bør bemærkes, at han forudsatte, at det ville være en længerevarende proces, men at endemålet var klart, og at 'Historien', forstået som de klassiske ideologiske kampe i det 19. og 20. århundrede, dermed var forbi.

Hvis nu de i fredstid skulle have prøvet at sælge deres dagsorden til den amerikanske befolkning og det politiske establishment, ville der nok ikke være kommet så meget ud af det, men så skete der noget, som kunne have været forudset og måske forhindret, hvis Bush-administrationen havde været lige så opmærksom på Osama Bin Laden og Al Qaeda, som Clinton-administrationen havde været i stedet for at lede efter en grund til at gå i krig med Irak. Denne begivenhed ændrede spillet fuldkommen.

10.4 'The Pearl Harbour Moment' og udnyttelsen af det til at etablere en invasion i Irak.

Angrebet på World Trade Center den 9. september 2001 blev af de neokonservative betragtet som et 'Pearl Harbour Moment', altså den begivenhed, der kunne vende en skeptisk offentlighed fra krigsmodstand til krigsaccept ligesom japanernes angreb på Pearl Harbour den 7. december 1941, der fik amerikanerne til at gå ind i 2. verdenskrig, og det blev udnyttet til fulde til at puste liv i tidligere planer om at angribe Irak for at afsætte Saddam Hussein.

Det lykkedes ved hjælp af en effektiv propagandainsats dels at få oppisket en patriotisk stemning og dels at få skabt en frygt hos den almindelige amerikaner for terrorister med masseødelæggelsesvåben, og det dannede baggrunden for, at man dels kunne få vedtaget 'The Patriot Act' med overvældende flertal i begge kongressens kamre og dels i oktober 2002 kunne få vedtaget en resolution med navnet 'The Authorization for Use of Military Force Against Iraq', hvor præsidenten fik bemyndigelse til at gå i krig mod Irak, hvis han skønnede det nødvendigt. Det skønnede han så den 20. marts 2003.

Resultatet af invasionen kender vi.

Der var ingen masseødelæggelsesvåben, og der var ingen bånd mellem Saddam Hussein og Al Qaeda, så den tilbageværende begrundelse var, at Irak skulle gøres til en demokratisk stat.

Invasionen skete med 175.000 soldater hvoraf 3/4 var amerikanske og hovedparten af resten britiske, og meningen var, at de skulle hurtigt ind og hurtigt ud igen.

Det gik mildt sagt ikke som forventet.

Selve felttoget tog 21 dage. På det tidspunkt var Bagdad blevet erobret og den irakiske regering var reelt ophørt med at eksistere, så på den måde var invasionen en succes.

Der var dog ikke brugt megen energi på at overveje, hvad der skulle ske, når Baghdad var faldet. Der var som tidligere nævnt ikke lavet nogen doktrin om, hvordan en okkupation skulle foregå. Ideen om, at de amerikanske tropper ville blive hilst som befriere, viste sig ikke at have noget hold i virkeligheden, og ideen om, at man kunne trække sig hurtigt ud, kom heller ikke til at holde stik.

10.5. Efter 'Mission Accomplished' - Talen 1. maj 2003

Ved årsskiftet 2007-8, 4½ år efter invasionen, var der stadig 160.000 koalitionstropper i Irak.

Det samlede tab af amerikanske tropper i Irak indtil nu er omkring 4500⁶², og heraf er langt de fleste sket, efter Bush erklærede 'Mission Accomplished' den 1. maj 2003. Tallene for de samlede irakiske militær og civile tab fra invasionen og til nu varierer fra omkring 177.000⁶³ til omkring 460.000⁶⁴

Derudover er der 2.8 millioner internt eller eksternt fordrevne.

De økonomiske omkostninger blev i 2013 opgjort således:

'\$1.7 trillion: Amount in war expenses spent by the U.S. Treasury Department as through Fiscal Year 2013.

\$490 billion: Amount in war benefits owed to war veterans.

\$7 trillion: Projected interest payments due by 2053 (because the war was paid for with borrowed money)'.⁶⁵

Det vil sige, at den direkte regning er på 2.200 milliarder USD, svarende til ca. 15.000 mia. kr. eller 3/4 af Danmarks BNP. Dertil kommer renteudgiften, der vil svare til yderligere 2.3 gange Danmarks BNP, så det er ikke småpenge, vi taler om.

Olieproduktionen i Irak er ca. 4 mio. tønder om dagen, og med den nuværende oliepris på 50 USD pr. tønde er bruttoværdien af den årlige olieproduktion 73 mia. USD. Det vil sige, at der skal 30 års olieproduktion på det nuværende niveau og i det nuværende prisleje til at betale omkostningerne ved krigen. Skal olieproduktionen også finansiere renteudgiften, skal der bruges yderligere 96 år.

Hvordan gik det så med den videre demokratisering i Mellempøsten, der skulle være sket med Irak som det lysende forbillede?

Invasionen i Irak og det fortsatte kaos har destabiliseret hele regionen. Dels fordi den har genskabt etniske og religiøse konflikter, og dels fordi området er oversvømmet med våben, som ingen regeringer har kontrol med.

62 <http://icasualties.org/>

63 <https://www.iraqbodycount.org/database/>

64 <http://journals.plos.org/plosmedicine/article?id=10.1371/journal.pmed.1001533#abstract1>

65 <http://www.businessinsider.com/the-iraq-war-by-numbers-2014-6?r=US&IR=T&IR=T>

Syrien har nu været i borgerkrig i fem år. Resultatet er omkring 250.000 dræbte, 11 millioner flygtninge (50% af befolkningen), heraf 6 millioner interne og 5 millioner, der er flygtet ud af landet, en opsplittning i mange indbyrdes kæmpende grupper, og tilsyneladende ingen ende i udsigt. Libyen er også i kaos efter en intervention i 2011, der skulle fjerne Gadaffi, og er nu base for ISIS. Saudi-Arabien bomber i Yemen, der har oplevet mere eller mindre konstant borgerkrig siden 2004. Det 'arabiske forår', der startede i Tunesien i 2010 og kom til Egypten i 2011, endte der med en valgsejr til det Muslimske Broderskab. De blev senere væltet ved et kup, og i 2014 blev den tidligere generalstabschef Sisi valgt ved et valg, som det Muslimske Broderskab opfordrede til at boycotte.

Reelt er kun Tunesien, hvor diktatoren Ben Ali flygtede ud af landet, og hvor der kom en ny demokratisk forfatning, Algeriet, hvor undtagelsestilstanden fra 1992 blev ophævet, og Marokko, hvor der blev iværksat reformer, i en bedre situation end før det arabiske forår.

Professor Andrew J. Bacevich fra Department of International Relations ved Boston University, skriver i en artikel fra maj i år, at der ikke er nogen som helst samlet amerikansk strategi for situationen i Mellemøsten. Han siger at man er 'on a multitrillion-dollar bridge to nowhere'⁶⁶, og han skriver senere i artiklen, at man er ved et 'Khe Shan-moment'. Khe Shan var en base, som amerikanerne holdt i et 77 dage langt slag mod nordvietnamesiske tropper. Slaget begyndte den 21. januar 1968, og både general Westmoreland og præsident Johnson betonedede, hvor vigtig basen var for den videre krig. Slaget kostede mellem 205 og 354 amerikanske soldater livet afhængigt af opgørelsesmetoden og hvem, der tælles med. I juni og juli samme år rømmede man så den base, der lige pludselig ikke var så vigtig mere. Bitterheden blandt de, der havde overlevet kampene var stor, og det gav anledning til en fortælling om, at basen havde skulle holdes for at beskytte landingsbanerne, der skulle beskyttes, for at man kunne forsyne basen. Det er nok den absurditet, Bacevich refererer til med bemærkningen om Khe Shan.

Var det her ikke muligt at forudse?

10.6 Hvorfor blev Irak invaderet?

Der har været mange teorier om, hvad der har været årsagerne til, at man overhovedet påbegyndte denne proces.

I mit arbejde med at prøve at sandsynliggøre, hvad der kunne være hovedårsager til, at hele denne proces blev iværksat, har jeg anvendt et princip, som har navn efter William af Ockham, som var franciskanermunk og filosof, og som skrev sine vigtigste værker i årene omkring 1320-28.

66 <http://www.motherjones.com/politics/2016/05/tomdispatch-america-middle-east-military-strategy-isis-taliban-syria>

Princippet kaldes Ochkams rasekniv og består i al sin enkelthed i, at den teori, der kræver de enkleste forklaringer, er den mest sandsynlige.

Jeg vil koncentrere mig om relativt få muligheder.

Den første er den økonomiske. Der er mange, der har hævdet, at invasionen i Irak først og fremmest drejede sig om olie.

Som det fremgår af ovenstående oversigt, kan det næppe have været olien som umiddelbart økonomisk gevinst, der har været den afgørende faktor.

Der er dog tre forhold, der skal tages i betragtning.

Det ene er, at det er statskassen, der afholder udgiften til invasionen, mens en eventuel indtægt fra olien formentlig vil gå i private lommer. Det er en kendt neoliberal proces, hvor man socialiserer udgifterne, men privatiserer indtægterne.

Det andet er, at de neokonservative var stærkt optaget af geopolitisk strategi. Det vil sige, at frygten for, at tilfældige diktaturer skal kontrollere en vigtig strategisk reserve kan have været en medvirkende årsag til invasionen.

Det tredje er, at man gav udtryk for fuldkommen urealistiske forventninger om forholdet mellem omkostningerne ved krigen og de potentielle gevinster uden nogen som helst faktisk baggrund.⁶⁷

Det kan ikke afvises, at beslutningstagerne er blevet så forført af deres egen retorik, at de måske har troet på den selv. Er det tilfældet, bør det vække til alvorlig eftertanke, for mens enhver har ret til at have sin egen mening, har man ikke på samme måde ret til at skabe sine egne facts – slet ikke, hvis ens handlinger på baggrund af disse facts har vidtrækkende konsekvenser.

Så olien kan have spillet en rolle for interessen for Irak, men den har ikke været indlysende som det væsentligste faktor – med forbehold for den tredje pind i ovenstående.

Den anden teori drejer sig om, at Israel skulle have været den egentlige beslutningstager dette projekt.

Det, der kan tale for, at hensynet til Israel har spillet en rolle, er, at de neokonservative altid har støttet Israel uden forbehold.

Det, der kan tale imod, er, at Israels strategiske situation i dag 13 år efter invasionen absolut ikke er bedre end før denne. Israels naboland Syrien har nu i fem år været midt i en blodig borgerkrig, flygtningestrømmene til Libanon og Jordan truer med at destabilisere yderligere to nabolande, og det land, der er gået mest styrket ud af konflikten, er Iran, som Israel opfatter som sin hovedmodstander i regionen, og som nu står som det eneste land i en region, der strækker sig fra Israels grænse til og med Afghanistan, der både har den politiske vilje og de økonomiske og

⁶⁷ <http://www.nytimes.com/2003/02/28/us/threats-responses-military-spending-pentagon-contradicts-general-iraq-occupation.html>

militære resurser til måske at kunne udfordre Israel. Umiddelbart ser en del af Israels fjender ud til at være svækkede, men vreden mod Israel som allieret med USA og polariseringen af palæstinenserne er næppe i Israels langsigtede interesse. Samtidig er der sket en voldsom radikalisering af hele området, og det kan ikke afvises, at uroen i Mellemøsten har været med til at bane vej for en mere islamistisk kurs i tyrkisk politik med valget af Erdogan, først som premierminister i 2003 og siden som præsident fra 2014. Det kan næppe heller være i Israels interesse, for der har tidligere været et relativt tæt militært samarbejde mellem Israel og Tyrkiet, og det samarbejde er mere anspændt end tidligere.

Det betyder ikke, at de neokonservative ikke har troet, at de støttede Israel og at det kan have været en medvirkende årsag til, at de fik startet invasionen af Irak. Intet er umuligt i den sammenhæng.

Det er vigtigt her at huske, at de neokonservative ikke hører til den del af den amerikanske højrefløj, der definerer sig som kristne zionister, og som mener, at oprettelsen af staten Israel er en del af en guddommelig plan.

Den tredje mulige forklaring er, at de neokonservative dramatisk fejlfortolkede både USA's reelle magt efter afslutningen på den kolde krig og værdien af militær magt, og at de i en blanding af tro på amerikansk exceptionalitet, værdien og styrken af USAs militære magt og på historisk determinisme totalt fejlvurderede situationen. At de derudover argumenterede analogisk - med de forkerte analogier – i stedet for at tænke logisk, gjorde ikke situationen bedre.

At de derudover, fordi de var så overbeviste om at have ret, kortsluttede hele det check-and-balancesystem, som Allison beskriver i sin artikel, og som havde vist sin værdi bl.a. under Cuba-krisen, fjernede en af mulighederne for at bremse processen, før den løb af sporet.

Der er ingen tvivl om, at både hensynet til olien som strategisk råstof og til Israel som USAs allierede har spillet en væsentlig rolle, men ingen af disse to elementer var nye i situationen. Israel har eksisteret siden 1948 og amerikanerne har udvundet olie i Mellemøsten siden 2. verdenskrig, hvor de afløste briterne i området. Hverken Israels eksistens eller olieforsyningerne var truet af Saddam Husseins Irak efter den 1. Golfkrig, så der var ikke sket nogen ændringer der, der betingede en indgriben.

Irak var mindre magtfuldt i 2002 end i 1991 efter krigen. FN-sanktionerne og våbenkontrollen bevirkede, at Iraks økonomi var alvorligt svækket og at landet ikke havde masseødelæggelsesvåben, den nordlige del af landet var reelt udenfor den irakiske regerings kontrol, og Al-Qaeda og Saddam Hussein har aldrig kunne sammen. Baath-partiet er en sekulær bevægelse, hvilket Al-Qaedas ledelse opfatter som forræderi mod Islam.

Altså måtte ændringen være sket andetsteds.

10.7 Det imperiale selvbedrag

USA har, ligesom andre imperier, en selvforståelse om at have en særlig ophøjet mission i verden. Det er de ikke alene om. Romerriget mente, at de skulle udbrede Pax Romana, mens de udplyndrede hele Middelhavsområdet, både de franske og de britiske imperier mente, at de havde en pligt til at udbrede deres 'højere' civilisation, mens de hentede billige råstoffer og slaver til plantagedrift og skaffede lukkede markeder til deres egen produktion, - 'A White Mans Burden' af Kipling er et fremragende eksempel på beskrivelsen af en sådan mission - og det spanske imperium skulle udbrede kristendommen, mens de samtidig udplyndrede Latinamerika for ædelmetaller. Det Ottomanske Imperium skulle udbrede Islam, det Sovjetiske Imperium skulle udbrede kommunismen bare for at nævne nogle eksempler.

De neokonservative betragter USA som en særlig form for imperium – a benevolent hegemon.

Da USA bygger på værdier, som alle folk ifølge neokonservativ tankegang ønsker, nemlig demokrati, frihed og markedsøkonomi, så bør ingen regeringer kunne opfatte USA som et truende imperium. De regeringer, som gør det, er pr. definition imod det, som alle, også deres egne folk, ønsker, og derfor må de være moralsk suspekte og undertrykkende.

De bygger den antagelse på, at USA ikke som traditionelle imperier ønsker at erobre andre lande. De glemmer, at USAs historie er historien om en lang krigerisk ekspansion med etnisk udrensning og folkedrab på indianere og en brutal krig mod Mexico. USA gik fra de oprindelige 13 stater i 1776, der dækkede knap 1 mio. km² til de nuværende 50 stater og tilhørende territorier, der dækker knap 10 mio. km². Den sidste stat, Hawaii, blev først en stat i 1959 efter at have været annekteret siden 1898. Dertil kommer Monroe-doktrinen, der fastslår USA's overherredømme over hele den vestlige halvkugle samt alle de steder, hvor USA har opbygget baser og andre indflydelsesområder rundt omkring på kloden. Dominans er i moderne tid mindst lige så effektivt som erobring – måske endda langt mere.

10.8 De historiske analogier

Den næste fejlslutning er deres valg af historiske analogier. De mener, at de kan bruge Tyskland og Japan efter 2. verdenskrig som eksempler på, hvordan man ved at vælte et diktatur kan få skabt stabile demokratiske stater, og at netop USA på grund af deres rolle i den proces er bedre end andre imperier til at lave 'regime changes', der fører til dette resultat.

Man kunne måske i stedet have peget på de interventioner, hvor demokratisk valgte ledere blev fjernet såsom Iran 1953, Guatemala 1954, Indonesien 1965 og Chile i 1973 bare for at tage et par af de mere end 30 interventioner, USA har stået for siden 2. verdenskrig eller, som jeg tidligere har nævnt, Jugoslavien efter Tito.

Hvad er der problemet med at bruge Tyskland og Japan som model for Irak?

Jeg har tidligere været inde på forskellene i økonomisk politik, så det lader jeg ligge her.

Hvis vi ser på Tyskland først, så havde landet været gennem næsten seks års krig og alle var krigstrætte, landet var blevet besat og slået grundigt militært, og det tidligere styre var gennemkompromitteret og umuligt at forsvare. Landet var blevet delt, og den del, USA var med til at besætte, frygtede den anden besættelsesmagt USSR langt mere end USA.

Tyskland havde tidligere periodevis været en demokratisk stat og havde en velfungerende administrativ infrastruktur, og der var en lang tradition for både fagforeningsarbejde og politisk arbejde. Derfor kunne der hurtigt skabes et velfungerende civilsamfund. Samtidig var Tyskland et gennemindustrialiseret land, så økonomien kom ret hurtigt på fode igen – bl.a. på grund af Marshall-hjælpen.

Tyskland og USA tilhørte den samme kulturkreds og delte en lang række fælles værdier. De havde også en fælles modpart, nemlig USSR, og især den amerikanske luftbro under blokaden af Berlin i 1948-49 skabte sympati for besættelsesmagten.

Samtidig havde USA brug for et økonomisk stærkt og politisk stabilt Vesteuropa, og derfor blev den afnazificeringskampagne, der var påbegyndt efter krigen, lige så stille stoppet.

Tyskland var heller ikke splittet op i uforsonlige etniske og religiøse grupper, som benyttede lejligheden til at kæmpe indbyrdes om magten. Den kamp var taget tidligere, dels under 30-årskrigen fra 1618-48 og dels under Tysklands samling i årene fra det tyske forbunds dannelse i 1815 til udråbelsen af den tyske kejser efter sejren i den fransk-tyske krig i 1871.

Det minder ikke ret meget om Irak.

Hvad så med Japan? Det var et ikke-europæisk land, det tilhørte ikke samme kulturkreds som USA og det var ikke blevet delt mellem to besættelsesmagter.

Japan havde eksisteret som ét rige under en fælles kejser i omkring 2.500 år, og selv om riget i perioder var delt mellem flere stormænd, der krigedes indbyrdes, betragtede japanerne sig selv som ét folk. Det talte et fælles sprog og havde en fælles shintoistisk – buddhistisk præget kultur, hvor kejseren blev betragtet som værende af guddommelig afstamning.

Det var et strengt hierarkisk samfund med en veludbygget administration, så det var nemt at få samfundet til at fungere efter krigen. Amerikanerne begik den genistreg at lade kejseren forblive som statsoverhoved, og det gjorde, at oprør mod besættelsesmagten ville være oprør mod den guddommelige kejser, hvilket ville være utænkeligt.

Der var det problem, at en stor del af krigspropagandaen i USA mod japanerne havde været stærkt racistisk, så der var ikke den store forståelse for, at Marshall-hjælpen også skulle omfatte Japan, men i 1950 startede Korea-krigen, og det betød et voldsomt boost for japansk erhvervsliv. Det var

meget lettere at hente forsyninger i Japan frem for i USA, så en del af de varer, amerikanerne skulle bruge, blev produceret der.

Bl.a. vandt to hensygnende bilfirmaer, Toyota og Mitsubitsi Motors, kontrakter fra den amerikanske hær på at bygge og vedligeholde jeeps, hvilket gav startskuddet til den japanske efterkrigsproduktion af biler. I dag er tre af verdens ti største bilproducenter japanske.

Japan valgte også en radikalt pacifistisk udenrigspolitik efter krigen, hvilket kun kunne lade sig gøre, fordi Japan er et ørige, som langt hen af vejen er beskyttet af det amerikanske forsvar. Derfor har Japan heller ikke nogen landegrænser åben for infiltration.

Japan er et af de mest etnisk ensartede lande i verden. Mere end 98% er etniske japanere ifølge CIA World Factbook 2015.⁶⁸

Det ligner heller ikke situationen i Irak.

Dertil skal lægges, at i 1945 var der intet internet, mobiltelefoner, satellit-tv mv. som gør, at vi får informationer fra hele verden i real-tid, og det skal også medtænkes, at militære våben i både Tyskland og Japan hurtigt kom under myndighedernes kontrol, hvorimod Irak svømmer i våben, både dem fra den tidligere irakiske hær, dem der er stjålet/erobret fra amerikanerne og den nye irakiske hær og dem, der bliver smuglet ind fra nabolandene.

10.9 Powell-doktrinen og okkupation

Et helt andet spørgsmål var, om en hær opbygget efter Powell-doktrinen overhovedet er i stand til at løse opgaven med en langvarig okkupation. Det er en væsentlig problemstilling, Dels på grund af analogierne til Tyskland og Japan og dels, fordi det var et problem, der ikke var taget højde for.

I 1945 var der over 12 mio. mand i USAs væbnede styrker; heraf over 8 mio. i hæren⁶⁹, og i det første halve år efter afslutningen på 2. Verdenskrig var der over 600.000 amerikanske soldater i Tyskland og 350.000 i Japan. Så sent som i 1952, syv år efter krigsafslutningen, var der, på trods af Korea-krigen, stadig 140.000 amerikanske soldater i Tyskland og omkring det samme i Japan⁷⁰. I dag er hærens og marineinfanteriets totale kampstyrke ca. 700.000 mand ud af de samlede væbnede styrker på knap 1.4 mio. mand. Dertil kommer nationalgardens reserver til infanteriopgaver på c. 550.000 mand.

Hæren er en professionel hær bygget til højintens højteknologisk krigsførsel, der udkæmpes med voldsom kraft over kort tid – Chock and Awe – men ikke til en lavintens okkupation.

Det ville også være spild at bruge disse styrker til den slags opgaver, der med lethed kunne løses af almindeligt værnepligtigt mandskab. Men der er ikke værnepligt i USA og har ikke været det siden

68 <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ja.html>

69 <http://www.infoplease.com/ipa/A0004598.html>

70 <http://www.heritage.org/research/reports/2004/10/global-us-troop-deployment-1950-2003>

1972. I og med at der ikke har været værnepligt i de sidste 31 år før invasionen, er der heller ingen reserver af trænede folk at trække på til den slags opgaver. De yngste, der har oplevet værnepligt, er omkring 50 år. Det betyder, at den professionelle hær bliver slidt op i et langt hurtigere tempo end forudset.

For irakerne er situationen en anden. Irak havde 2 års værnepligt og en rådighedsalder indtil 45 år. Da ca. 230.000 hvert år nåede værnepligtsalderen, har ca. 200.000 af hver årgang fået 2 års militær træning – i hvert fald frem til 2003. Det vil sige, at der ved okkupationen var mindst 4 millioner irakere indenfor rådighedsalderen, der hver havde 2 års militær træning bag sig, hvoraf 1-2 millioner var veteraner fra Iran-Irakkrigen. Dertil kom alle de befalingsmænd, der var blevet fyret og frataget deres pensioner af besættelsesmagten.

I forhold til en lavintens asymmetrisk krig havde de forskellige irakiske modstandsgrupper nogle klare fordele i forhold til besættelsesmagten ved at kunne trække på en stor reserve af militært uddannede folk. Dette burde have været forudset i Powell-doktrinen, men som tidligere nævnt indeholdt Powell-doktrinen ikke noget om, hvordan man forholder sig ved en okkupation, og der var heller ikke udarbejdet nogen anden doktrin vedr. okkupation.

Med andre ord, hvis en krig baseret på 'Chock and Awe' som eneste instrument ikke blev hurtigt vundet og al modstand nedkæmpet, var der stor sandsynlighed for, at den ville kunne trække ud i det uendelige eller blive tabt, fordi nedslidningen af hæren blev for stor.

Det er det okkuperationsmæssige problem, amerikanerne står med. De har ganske simpelt hen ikke de tropper, der skal til for at udføre en lavintens stabiliseringsindsats og den 'Nation Building', der kunne have været en forudsætning for succes, og det er næppe sandsynligt, at der i den amerikanske befolkning er vilje til at indføre værnepligt for at kunne levere okkuperationsstyrker til Mellemøsten.

10.10 Tilbage i USA

Vi står altså med en administration, hvis vigtigste medlemmer har en klar dagsorden om en krig mod Irak bygget på en moralistisk mission om at udbrede 'The American Way of Life', og som samtidig skubber dem ud, der ikke køber konceptet – bl.a. finansminister Patrick O'Neill og sikkerhedsrådgiver Richard A. Clarke.

Da angrebet på World Trade Center sker – det, som de neokonservative definerer som deres 'Pearl Harbour Moment' - lykkes det i løbet af kort tid at få vedtagelser i Kongressen, der dels udruster regeringen med vidtgående beføjelser, og dels bemyndiger regeringen til at tage militære forholdsregler.

"The Patriot Act" og anden terrorlovgivning fører til underminering af en række rettigheder og etablerer nogle retspraksis, der er betænkelige. Samtidig iværksættes der en massiv

propagandakampagne, hvis fornemste formål lader til at være at indgyde folk frygt.

På steder, hvor end ikke den mest fantasifulde terrorist kunne forestille sig at lave terrorhandlinger, hamstrede folk konserver, våben og sikkerhedsudstyr. Frygten var virkelig udbredt, og efter den 12.marts 2002 var der daglige meldinger i medierne om, hvorvidt risikoen for terror var grøn, blå, gul, orange eller rød. Det var som regel en af de sidste to.

Virkeligheden så helt anderledes ud. Mellem 9/11 og invasionen i Irak var der én hændelse med dødelig udgang, der kan beskrives som en terrorhandling. Det var to mænd, der over en periode på tre uger skød ti mennesker i Washington D.C. Den ene var født og opvokset i USA, og den anden var fra Jamaica. Havde det ikke været på grund af 9/11, var det formentligt ikke blevet registreret som en terrorhandling.

Efter invasionen i Irak og frem til Boston-bomberen i april 2013 – 10 år efter invasionen – var der yderligere tre terrorhandlinger med i alt 14 dødsopofre. Det første var begået af en iransk-født amerikansk borger, det andet af en person, der var født og opvokset i USA, men som havde været i Yemen i en periode og der fået tilknytning til Al-Qaeda, og den tredje var født i USA af palæstinensiske forældre. Han havde tjent i den amerikanske hær i 21 år og var stationeret på Fort Hood.

Ingen irakere var altså involveret i nogen form for terror på amerikansk jord, hverken før eller efter invasionen i 2003, så hele terrorhysteriet var ubegrundet, men blev brugt til at få folk til at acceptere 'The Patriot Act' og krigen mod Irak. Der var altså i perioden fra 2002 til 2012 24 dødsopofre for terror i USA. I samme periode – i alt 11 år - var der omkring 175.000 mord. Det vil sige, at mindre end 0,014% af alle voldelige dødsfald i USA i den periode kan registreres som terrorisme, og ingen af dem havde noget med irakere at gøre.⁷¹

Samtidig var det helt klart forventet af regeringen, at den skulle slå igen mod terroristerne, og mens en krig mod Taliban i Afghanistan måske kan siges at give nogen mening, så dukkede Irak hyppigere og hyppigere op i debatten.

10.11 På vej til invasionen

Allerede den 30. januar 2001 på Bush' indsættelsesmøde med det nationale sikkerhedsråd var fjernelsen af Saddam Hussein, ifølge finansminister Paul O'Neill, på dagsordenen⁷².

Både den 18. maj, den 20. juni og den 6. august 2001 fik præsidenten besked fra CIA om, at Osama Bin Laden planlagde et angreb i USA.⁷³ Hans angivelige svar til den CIA-agent, der insisterede på

71 <http://www.disastercenter.com/crime/uscrime.htm>

72 Suskind 2004, p. 71-74

73 <http://nsarchive.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB116/pdb8-6-2001.pdf>

at få et svar, var 'All right, you've covered your ass now.'⁷⁴

Den 11. september kom så Al Qaedas angreb i New York og Washington.

19. september 2001 erklærer Pentagons Defence Policy Board, ledet af Richard Perle, at Irak skal angribes efter Afghanistan.

25. oktober 2001 bliver 'The Patriot Act' vedtaget af senatet med stemmerne 98 – 1.

28. december 2001 bliver Bush orienteret af general Tommy Franks om planerne for en invasion af Irak

9. januar 2002 kommer 'Axis of Evil' - talen, hvor Irak, Iran og Nordkorea bliver udnævnt til denne akse.

24. marts. Cheney udtaler på CNN, at Saddam aktivt arbejder på at få kernevåben.

4. april 2002. Bush udtaler efter et møde med Blair til ITV: 'I made up my mind that Saddam needs to go.'⁷⁵

26. august 2002 udtaler Cheney, at der ikke er tvivl om, at Irak har masseødelæggelsesvåben.

I september prøver den tyske ambassade i Washington forgæves at advare CIA om, at 'Curveball' - den afhopper USA fæstner sin lid til i forbindelse med påvisningen af Iraks masseødelæggelsesvåben – er bindegale og formentlig en løgner, der har fabrikeret 'informationerne' selv, og det er langt fra den første advarsel vedr. den kilde. Allerede i 2001 rejste BND⁷⁶ tvivl om hans pålidelighed og det samme gjorde MI6 i april 2002. Dele af CIA var heller ikke trygge ved ham.⁷⁷

26. september udtaler Bush, at Irak besidder kemiske og biologisk våben.

I oktober 2002 kommer der et nationalt sikkerhedsmemo på 92 sider, der langt hen ad vejen bygger på 'Curveballs' informationer. Det nævner dog også, at der ikke er ret stor sandsynlighed for, at Irak vil give masseødelæggelsesvåben til terrorister.

11. oktober 2002 giver kongressen med stort flertal Bush bemyndigelse til at gå i krig.

8. november 2002 accepterer Irak at lade FN's våbeninspektører vende tilbage.

6. december bliver Lawrence Lindsey, der tidligere på året havde anslået omkostningerne ved en invasion i Irak til omkring 200 mia. USD, mindre end 10% af den virkelige regning, fyret.

31. december kommer et nyt prisoverslag. Prisen er nu sat til 40-50 mia. USD.

Jeg kunne godt fortsætte denne liste, men konklusionen er, at beslutningen var truffet længe før 9/11, og at de i administrationen, der protesterede eller forsøgte at vurdere de realistiske omkostninger, blev hældt ud og det samme skete for de militærfolk, der rejste tvivl om projektet.

74 <http://washingtonmonthly.com/2010/10/22/bush-gets-introspective/>

75 <http://www.theguardian.com/world/2002/apr/05/iraq.usa1>

76 Bundesnachrichtendienst. Den tyske efterretningstjeneste.

77 Drogen 2008, p. 166-167

Der er ingen tvivl om, at regeringen selv ventede, at amerikanerne ville blive hilst som befriere, alternativt, at 'Chock and Awe' ville skræmme irakerne til underkastelse.

Ingen af de to antagelser var empirisk begrundet.

10.12 'The perfect Storm' under opbygning

Vi har altså en politisk ret marginal gruppe med en meget klar dagsorden, der ved dygtigt lobbyarbejde og ved at satse på den rigtige hest pludseligt sad for bordenden i beslutningsrummet.

Samme gruppe ryddede grundigt ud i alle dem, der ikke var enige.

De brugte intet af den viden om terrortrusler, som den tidligere regering havde indsamlet.

Militærfolk, der ikke købte regeringens vurderinger, blev intimideret, og alle de vedtagne doktriner, som havde betinget den måde, man havde bygget hæren op på, efterses ikke i forhold til den opgave, man havde tænkt at kaste sig ud i.

Ralph Peters, der er tidligere oberstløjtnant og kommentator på Fox News, og som selv var tilhænger af invasionen i Irak frem til starten af 2006, blev senere meget kritisk overfor den måde, det hele var blevet grebet an på. Han skrev i *Armed Forces Journal* en artikel i 2006 med navnet *Wanted: Occupation Doctrine*.

I den artikel kritiserer han regeringens politik op til og under krigen. Artiklen er genoptrykt i bogen 'Endless War' fra 2010. Han skriver bl.a.:

'The fundamental reason why the Cheney-Rumsfeld-Wolfowitz-Feith-Cambone cabal forbade the military from planning for a full-scale occupation was straightforward: They feared that any such plan would project high troop numbers, serious financial costs and a lengthy presence — and that the plan would inevitably leak to an already-jumpy Congress. Their attitude was, "Just get the war and everything else will sort itself out."

*They got their war. But everything hasn't sorted itself out.'*⁷⁸

I det amerikanske system er det sådan, at de valgte politikere kommer med deres egne eksperter. Præsidenten udpeger ministre, der så senere skal godkendes af Kongressen. Denne godkendelsesproces gik, bortset fra et enkelt tilfælde, glat, bl.a. fordi republikanerne fra den 20. januar 2001 sad med flertallet i begge kamre. Der var flere af de udpegede, der ikke var indstillet på den neokonservative dagsorden eller klar over dens eksistens, og det var store dele af Kongressen heller ikke. På et senere tidspunkt blev så de i administrationen, der ikke var enige om nødvendigheden af en krig mod Irak, marginaliseret eller helt pillet ud. De checks and balances, der normalt er indbygget i centraladministrationen, blev på den måde kortsluttet, så en del af nødbremserne blev pillet ud af systemet.

⁷⁸ Peters 2010 p. 143

Kongressen, der som den lovgivende magt skal holde den udøvende magt i tømme og i virkeligheden være den afgørende nødbremse, svigtede fuldstændigt sin opgave, fordi den enten selv blev offer for den massive propaganda, der udsprede efter 9/11 eller fordi den var bange for, at vælgerne købte den samme propaganda.

Den såkaldt 4. statsmagt, medierne, var overhovedet ikke deres opgave voksen og henfaldt for langt de flestes vedkommende til patriotisk krigsbegejstring, samtidig med, at de var med til at skræmme befolkningen i forhold til trusler, der mildt sagt er mindre farlige end en almindelig amerikansk skoleskydning.

Der var med andre ord lagt op til 'A Perfect Storm', hvor alt, hvad der kan gå galt, rent faktisk går galt.

11. Opsamling og opsummering

Hvad var så komponenterne, der forårsagede, at hele denne proces forløb, som den gjorde?

Jeg har prøvet her at liste nogle af dem op.

Der skete en begivenhed i den virkelige verden, nemlig et terrorangreb fra en hovedsageligt saudisk organisation på New York 9. september 2001.

Det betød, at samfundet måtte reagere, og for at sikre, at dette skete på et forfatningsmæssigt grundlag, ikke bare legalistisk, men også reelt, skulle magtens tredeling fastholdes.

USAs regeringssystem er bygget op omkring magtens tredeling som beskrevet hos Montesquieu.⁷⁹

Kort fortalt betyder det, at den lovgivende magt giver lovene og styrer budgetterne, den udøvende magt udfører handlinger indenfor de rammer, lovene udstikker, og den dømmende magt dømmer efter dem. Den udøvende magt kan ikke lovgive, men dog nedlægge veto mod love.

Magtens tredeling betyder, at den lovgivende, udøvende og dømmende magt skal være adskilt. De skal også gensidigt kontrollere hinanden for at forebygge magtmisbrug. Derfor er det interessant at se på, hvordan disse tre dele agerede i optakten til denne situation.

Den dømmende magt. Det er et interessant spørgsmål, om hvorvidt den amerikanske offentlighed blev udsat for noget, man kan kalde et 'juridisk statskup' af et flertal i Højesteret. Der er ikke enighed, men jeg vil kort gennemgå argumenterne.

Argumentationen følger tre spor.

1. Dommen om at stoppe omtællingen byggede på en meget kreativ fortolkning af 'The Equal Protection Clause'⁸⁰ hvis mål var at beskytte mod valgsvindel. Den blev tolket således, at håndoptælling af de omstridte stemmer ville forskelsbehandle den øvrige befolkning i Florida, hvis stemmer ikke blev håndoptalt. Den anviste ikke, hvordan man så kunne løse problemet, men stoppede genoptællingen og kortsluttede dermed valgprocessen. At anvende denne klausul i Florida, som har mindst tre forskellige måder at tælle stemmer på, to ved forskellige hullemaskiner og en ved optisk scanning, virker meget søgt. Maskinerne havde en fejlmargen på 15 af 1000 stemmer, og scanneren en på 4 af 1000 stemmer, så der var allerede forskelsbehandling.⁸¹
2. Tidsrammen. Der var af valgbestyrelsen fastsat en deadline, som hed den 12. december for at afgørelsen skulle være truffet af hensyn til processens videre forløb, men udpegning af valgmand skulle først foregå den 18. december, så reelt havde den deadline ingen betydning. I øvrigt var der præcedens fra 1960, hvor Hawaii først udpegede sine valgmand den 4. januar. Højesteret beordrede optællingen stoppet den 8. december og gav først

79 <https://verdenhistoriehx.systime.dk/index.php?id=1227>

80 https://www.law.cornell.edu/wex/equal_protection

81 Balkin 2001, p. 1427 -28

tilladelse til at fortsætte den 11. om aftenen med deadline den 12., vel vidende, at det reelt satte en stopper for optællingen, og derved udpegede den reelt Bush som præsident.

3. Spørgsmålet er, om USAs Højesteret rent faktisk legalt kunne overrulle Floridas Højesteret i forhold til afstemninger i Florida.⁸²

Louise Weinberg, som er professor i Jura ved University of Texas skriver, at Højesteret i realiteten stoppede valget, så der i virkeligheden aldrig blev fundet en vinder, hvorefter Højesteret i realiteten udpegede præsidenten. Hun argumenterer for, at det er imod forfatningen, og at der derfor reelt har fundet et statskup sted. Hun skriver bl. a.:

*'It is enough to see that because the Court halted the electoral process, holding part of that process to be constitutionally defective, and then (2002) 82 B.U. L.Rev. 631 failed to permit the state to correct the constitutional defect, the election in Florida was never resolved. The election was stopped and then never resumed.'*⁸³

Hun konkluderer, at Højesteret har handlet forfatningsstridigt, at denne forfatningsstridige handling har resulteret i et juridisk statskup, og at ingen af de argumenter, rettens flertal har fremlagt, modargumenterer dette.

Richard Epstein, som i 2001 var professor i jura ved Chicago Universitet, er ikke enig. Ikke fordi han ikke kan se de fejl, USAs Højesteret begik, men fordi han mener, at Floridas Højesteret håndterede sagen forkert ved ikke at betragte alle fejl som vælgerfejl, der derfor ikke skulle kunne muliggøre en omtælling.⁸⁴

Dette er selvfølgelig ikke en udtømmende diskussion af problemstillingen; det ville kræve et speciale for sig selv.

Den udøvende magt. Hos de neokonservative aktører, der nu sad på den udøvende magt var der en ide om at kunne forlænge det unipolære øjeblik efter USSRs fald til en mere permanent unipolær tilstand. De var i besiddelse af et utopisk ideologisk og moralistisk betinget historiesyn baseret på en historisk determinisme, der nærmest er vulgærmarxistisk i sin primitivitet⁸⁵. De havde også en evne og vilje til at se alle begivenheder gennem denne utopis optik. Samtidig havde de en ide om, at man ved at fjerne Saddam Hussein kunne skabe demokrati i Mellemøsten. De udviste intellektuel uhæderlighed i cherrypicking af analogier og i at 'tilpasse' virkeligheden til ideologien i stedet for omvendt.

Francis Fukuyama skildrer det således:

Great leadership often involves putting aside self-doubt, bucking conventional wisdom, and

82 Ibid, p. 1413-14

83 Weinberg 2002, p. 19

84 Epstein 2001, p. 632-33

85 For en mere nuanceret forståelse af Marx' syn på historisk determinisme vil jeg henvise til Kapitalen 3. bog 4 p. 1018 og kap. 15 især p. 1135, Rhodos 1972.

*listening only to an inner voice that tells you the right thing to do. That is the essence of strong character. The problem is that bad leadership can also flow from these same characteristics: steely determination can become stubbornness; the willingness to flout conventional wisdom can amount to a lack of common sense; the inner voice can become delusional. The fact that one was proven unexpectedly right under a surprising set of circumstances does not necessarily mean that one will be right the next time around. I probably does mean, however, that one will be psychologically handicapped in recognizing that one is wrong in future cases.*⁸⁶

Efterretningstjenesten havde lært lektionen. Man modsiger ikke præsidenten, men skaffer ham, hvad han vil have, så den valgte ikke at råbe op, når den udøvende magt anvendte tvivlsomme eller direkte fejlagtige informationer, og den forsynede heller ikke den lovgivende magt med den nødvendige viden om det mildt sagt mangelfulde beslutningsgrundlag. Det mest betænkelige var, at den ukritisk videregav 'Curveball's' informationer på trods af BNDs advarsler om, at han var mentalt ustabil. 'Curveballs' 'informationer' dannede hovedgrundlaget for Powells præsentation i FN af 'beviser' for Iraks besiddelse af masseødelæggelsesvåben. Efterretningstjenesten tog heller ikke FNs våbeninspektørers rapporter alvorligt og holdt ikke fast ved deres egen tidligere vurdering af, at Irak ikke havde masseødelæggelsesvåben, der kunne udgøre nogen fare.

Militæret svigtede den lovgivende magt ved ikke at fastholde deres professionelle vurderinger om, hvor mange tropper, der var nødvendige i krigens anden fase. De svigter også deres egne ved ikke at forlange, at tropperne i Irak fik et klart mandat om deres opgaver efter krigen.

De udsendte administratorer gjorde intet for at stoppe plyndringer og hærværk efter erobringen af Bagdad og understøttede dermed det senere kaos, og ved at hjemsende hele den irakiske hær og fratage officererne deres pensioner m.v. skabte man kernen i en modstandsbevægelse. Dernæst fratoges alle medlemmer af Baath-partiet deres arbejde, og ved dette tiltag kvalte man store dele af den irakiske civile administration, undervisning, politi samt store dele af sundhedsvæsenet. Desuden fjernede man nøglemedarbejdere ved infrastruktur som vand, elektricitet, kloakvæsen mv. Baath-partiet havde omkring 2 mio. medlemmer, og det omfattede en stor del af de offentligt ansatte; især alle med lederfunktioner. Derved satte man samfundet på stand-by⁸⁷. The Coalition Provisional Authority (CPA) åbnede for afgiftsfri og toldfri import, hvorved man udkonkurrerede mange lokale producenter. De fjernede også støtten til den statslige industri, der stod for 90% af industriproduktionen og beskæftigede 500.000 mand. 2/3 af den gik fallit⁸⁸, hvilket fik arbejdsløsheden til at stige. I 2005 skønnede FN, at arbejdsløsheden var 27%, men der var kun talt op i de 'sikre' områder, og andre skøn lå omkring 50%, og i disse tal var der ikke taget højde for

86 Fukuyama 2006, p. 60-61

87 http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2008/RAND_MG595.3.pdf p. 64 -65

88 <http://www.epic-usa.org/life-in-iraq-before-and-after-the-invasion/>

underbeskæftigelse.⁸⁹

Udenrigstjenesten sørgede ikke for, at den lovgivende magt havde overblik over modstanden mod at invadere Irak – især i Mellemøsten, og de forsøgte heller ikke at forklare hverken den lovgivende magt eller den undrende offentlighed, hvorfor modstanden mod invasionen i Irak i resten af verden – også hos USA's allierede – var så massiv.

Den lovgivende magt, som nu skulle kontrollere den udøvende magt, svigtede på en række områder. De udviste i situationen manglende ansvarlighed, både i forhold til nøgternt at vurdere den udøvende magts adfærd, den reelle situation i forhold til 9/11 og i at tage ansvar på trods af en oppisket folkestemning, og de gav ukritisk opbakning til den udøvende magt. Vedtagelsen af ”The Patriot Act” – et 132 sider stort lovkompleks – i løbet af to dage, viser, at ikke mange af kongressens medlemmer vidste, hvilke beføjelser de gav den udøvende magt. De udviste derved manglende evne og/eller vilje til at beskytte borgernes rettigheder i forhold til den udøvende magt.

11. oktober 2002 vedtog kongressen at udstyre den udøvende magt med carte blanche til at gå i krig mod Irak og fraskrev sig dermed kontrollen med den udøvende magt i forhold til at gå i krig. Den lovgivende magt gjorde sig ikke nogle realistiske overvejelser om, hvilke byrder de lagde på både nuværende og fremtidige skatteborgere, men havde købt den udøvende magts absurde økonomiske udmeldinger ubearbejdet.

Der er også to ikke-statslige aktører, der spillede en væsentlig rolle.

’Den fjerde statsmagt’, som medierne ynder at kalde sig selv, udførte heller ikke den opgave, som de påstod var deres raison d’être; at sikre en informeret offentlighed og holde magthaverne i tømme. Hovedparten af de store medier, især de store TV-kanaler, svigtede. Der var generelt ukritisk accept af regeringens propaganda. Artiklen *’War Programming: The Propaganda Project and the Iraq War’*, som jeg har nævnt under forskningsoversigten, giver en glimrende beskrivelse af hele processen. Det involverer krigsophidselse, *’Real life war’* som infotainment og udbredelse af frygt og mistro. Pressen problematiserer stort set ikke *’The Patriot Act’*, og der er en mildt sagt mangelfuld beskrivelse af konsekvenserne. I modsætning til Vietnam-krigen sender amerikanske medier ikke selvstændige korrespondenter ud, men kun nogle, der er *’embedded’* med militære enheder, og der er en ukritisk accept af militærets styring af, hvad borgerne får at vide om krigen. En del medier, herunder især Fox News, svælger i patriotisme eller snarere nationalchauvinisme – med Freedom Fries og kampen mod fransk rødvin - i stedet for at oplyse om, hvorfor modstanden rundt omkring i verden var så massiv. De forfalder til noget, man kunne kalde amerocentrisme. Verden udenfor USA er ikke værd at beskæftige sig med og forstår ikke USAs sande storhed. *’They hate us for our freedom.’*

89 <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/06/19/AR2005061900729.html>

Et af de få modsatrettede indslag er Michael Moores film *'Fahrenheit 9/11'* fra 2004, men den var desværre post festum.

De amerikanske selskaber involveret i Irak blev betragtet med skepsis af de lokale. De udviste betydelig grådighed – også efter Iraks olierigdomme. De accepterede ukritisk korruption, og mange af dem brugte ikke irakisk arbejdskraft, selv om der var kompetente lokale at få. Der var en udbredt brug af private sikkerhedstjenester, der ikke altid var Guds bedste børn. Der er frem til 2013 givet mindst 138 mia. USD i kontrakter, heraf alene 39,5 mia. USD til et Haliburton-datterselskab.⁹⁰Ifølge en rapport fra Commission on Wartime Contracting in Iraq and Afghanistan fra 2011 er der forsvundet mellem 30 og 60 mia. USD i korruption i Irak og Afghanistan.⁹¹

Det er ikke svært at forstå, at den almindelige amerikaner ikke rigtigt kunne forholde sig til sandhedsværdien i al den propaganda, der flød ud i æteren.

90 <http://www.ibtimes.com/winner-most-iraq-war-contracts-kbr-395-billion-decade-1135905>

91 http://cybercemetery.unt.edu/archive/cwc/20110929213820/http://www.wartimecontracting.gov/docs/CWC_FinalReport-lowres.pdf p. 1

12. Konklusion

I indledningen fremsatte jeg to hypoteser, som jeg ville eftervise, og i forbindelse med min problemformulering stillede jeg fem underspørgsmål, hvis svar skulle hjælpe mig til at besvare selve problemformuleringen og derigennem til at vurdere, om mine hypoteser holdt.

Derfor vil jeg først se på underspørgsmålene.

De lød:

- Hvad er baggrunden for og kernen i det neokonservative historiesyn? Det er besvaret i afsnit 6.
- Hvilken rolle spillede PNAC i forhold til valget af Irak som hovedfjende, og hvilken indflydelse havde den på Bush-administrationen. Det er besvaret i afsnit 6 og 7
- Hvordan var PNAC repræsenteret hvor, og kan de talrige personsammenfald mellem de personer, der var tilknyttet både PNAC, øvrige tænketanke/organisationer samt de forskellige administrationer have haft indflydelse på den politik, der blev ført og den måde, den blev fremlagt på? Det er besvaret i afsnit 7 og 8.
- Hvad var de neokonservatives forklaring på, at en række europæiske lande, der traditionelt var USA's allierede, ikke bakkede op om invasionen af Irak, og hvordan er den forklaring udtrykt i Robert Kagans bog *'On Paradise and Power'*? Det er besvaret i afsnit 6
- Hvorfor løb processen omkring krigen mod Irak af sporet i en sådan grad, at denne krig, hvis virkninger har vist sig at være nogle helt andre end forudsat, ikke blev standset i opløbet? Det har jeg været inde på i afsnit 10 og 11, men jeg vil udbygge det her.

12.1 Svigtet i princippet om magtens tredeling

Dette forløb viser, at principper og strukturer ikke fungerer automatisk, men kræver at der er en reel vilje hos de forskellige aktører til, at de skal fungere efter hensigten.

Tager vi magtens tredelings enkelte elementer og ser på, hvor de har svigtet, så tegner der sig et mønster. Det starter med, at den dømmende magt tilsyneladende overtræder sine forfatningsmæssige beføjelser ved at afgøre et valg, formentlig fordi et flertal af dommerne finder, at deres tilknytning til det republikanske parti er vigtigere end deres pligter overfor den amerikanske forfatning, og de frygter, at en demokratisk præsident vil udnævne dommere, der tolker forfatningen i en mere liberal retning, end de selv gør. Er det korrekt, svigter de deres forfatningsmæssige opgave som hele nationens højesteret og bliver parthavere i en politisk strid, og når det sker, så laver de reelt et statskup, idet et statskup er et regeringsskifte med forfatningsstridige midler.

Den udøvende magt, som er resultatet af dette eventuelle statskup, har en ganske bestemt ideologisk

betinget dagsorden, fastlagt af en marginal politisk gruppe, og den er ikke lagt klart frem for vælgerne i valgkampen. Bush har flere gange i valgkampen betonet, at han ikke ønsker krige, men fra det øjeblik, regeringen træder til, arbejder den målrettet på en invasion af Irak og har samtidig planer om regimeskifter i andre mellemøstlige lande som Libyen, Syrien og Iran. De gør intet for at følge op på de sikkerhedsvurderinger vedrørende Al Qaeda, som den tidligere regering har lavet, og derfor gør de intet for at forhindre et angreb, der koster 3.000 amerikanere livet. Da så angrebet er sket, retter de ikke søgelyset mod Al Qaeda og dets sponsorer i Saudi Arabien, men prøver allerede fra dag et at involvere Irak. Samtidig forbereder de en fremlæggelse af en række bestemmelser, samlet i 'The Patriot Act'⁹², som giver den udøvende magt en lang række beføjelser, den ikke tidligere har haft; et lovkompleks på 132 sider, som næppe er blevet bikset sammen i løbet af de seks uger, der er gået siden terrorangrebet, men formentlig har været forberedt i længere tid, og som man blot har ventet på en anledning til at få gennemført. Det bliver præsenteret for Kongressen den 23. oktober, vedtaget i Repræsentanternes Hus den 24. oktober og i Senatet den 25. oktober, hvorefter præsidenten underskriver loven den 26. oktober, hvilket må siges at være en proces, der næppe har givet plads til en reel stillingtagen.

Regeringen iværksætter derefter deres 'Krig mod terror', hvis fornemste formål ser ud til at være at skræmme befolkningen til underkastelse ved at foregive, at der er en konstant fare for massive terrorangreb ved konstante varslinger i medierne på trods af, som påvist længere oppe, at der meget få terrorhandlinger efter 9/11 med dødelig udgang.

Samtidig bliver alle de, der ikke mener, at en invasion af Irak er det rette svar på terrortruslen, marginaliseret. Konsekvenserne af dette beskrives af en af de marginaliserede, finansminister Patrick O'Neill, således:

'Hvis man så indsamler flere fakta og har mere erfaring, især på områder, hvor der er gået noget galt – det er dér, man virkelig lærer noget – så ændrer man sin filosofi, fordi fakta fortæller dig, at du er nødt til det. Det ændrer ikke, hvad du håber på. Jeg mener, det er helt i orden at have et ønske om noget, der ligger uden for de kendte faktas domæne, men det skal man holde adskilt.

Ideologi er meget lettere at have med at gøre, for man behøver ikke at vide noget eller søge efter noget. Du kender allerede svaret på alting. Fakta kan ikke trænge ind. Det er absolutisme.

⁹³

På den måde fjerner den udøvende magt alle de, der kunne bruges til at kvalificere de beslutninger, der skal træffes, fordi den ikke er interesseret i nogen form for debat. Den er kun interesseret i blind lydighed. Derved svigter den reelt den opgave, som den var tiltænkt i forfatningen, nemlig at

92 <https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-107publ56/pdf/PLAW-107publ56.pdf> Teksten til The Patriot Act.

93 Suskind 2004, p. 254

varetage hele nationens interesser. Formelt kører de nok lige på kanten af forfatningen, men det overblik, som Allison beskriver i forhold til Cuba-krisen, hvor alle synspunkter blev endevendt for at finde den bedste løsning, bl.a. ved etablering af EXCOM, findes overhovedet ikke hos den udøvende magt i den situation. Alle den udøvende magts rådgivende organer som efterretningstvæsen, udenrigstjeneste, militæret m.v., som vidste, eller i det mindste burde have vidst, hvad det her kunne afstedkomme, udviste kun i mindre grad den nødvendige integritet, og de, der udviste den, blev marginaliseret.

12.2 Hvor blev bremserne i systemet af?

Den lovgivende magt, som er den egentlige bremse i systemet, svigtede afgørende på tre punkter. For det første ved at lade sig kjonere til haste 'The Patriot Act' igennem, for ved at udvise dette hastværk svigtede den lovgivende magt befolkningen, idet den lovgivende magt ikke havde nogen mulighed for på den korte tid at vurdere, hvilke følger denne lov ville få for borgernes rettigheder og om, hvorvidt loven overhovedet var nødvendig i forhold til terrorbekæmpelse. For det andet svigtede de ved at give den udøvende magt retten til at bestemme over krig og fred og for det tredje ved ikke gennem en grundig lovgivningsproces med debatter og høringer at oplyse befolkningen om, hvad der foregik. På grund af dette har de, udover andre skader, påført de amerikanske skatteydere en gæld, der foreløbigt er på mere end 2.200 Mia. USD, men som med renter ender på 9.000 mia. USD – ca. 26.000 USD pr. indbygger.

Den lovgivende magt skal holde den udøvende magt i tømme ved gennem lovgivning at begrænse den udøvende magt – ikke det modsatte – og det gøres bl.a. gennem at styre bevillinger. Ellers bliver den lovgivende magt bare en gummistempelinstitution.

Den 'fjerde statsmagt' var en katastrofe. Intet mindre. De valgte at forføre frem for at oplyse, og det kunne være interessant at tage tv-dækningen fra den periode og sammenligne den med propagandafilm fra 30'erne. Når man når dertil, at en åbenlyst partisk film af Michael Moore fremstår som en af de mere sobre dækninger af den tid, holdt op mod den såkaldte 'Nyhedsdækning' på de store amerikanske TV-kanaler, så er der et ganske alvorligt problem.

12.3. Den samlede effekt af svigtene

Hele denne cocktail, hvis enkeltelementer hver for sig ikke er nye, bortset fra angrebet på New York, viser, hvor galt det kan gå, hvis de enkelte dele af magtens tredeling ikke tager deres opgaver alvorligt nok. Magten er tredelt netop for at forhindre, at den udøvende magt har for frie tøjler.

Samtidig viser det, hvilke katastrofale følger det kan få, når 'den fjerde statsmagt' i den grad svigter sin opgave og ukritisk understøtter den udøvende magts dagsorden. Det viser også den risiko, der

kan være ved, at centraladministrationen ikke er politisk neutral.

Alle disse forhold forstærkede gensidigt hinanden i et forløb, der løb fuldkommen af sporet. Det er ikke et enkelt element, der er årsag til den vel nok mest tåbelige udenrigspolitiske beslutning i USA i de sidste 50 år, men et sammenspil af mange omstændigheder, strækkende sig over grådighed, naivitet og provinsialisme 'inside the Beltway', manglende indsigt og manglende vilje til at søge den, intellektuel uhæderlighed, ideologisk ensporethed, moralisme, politisk tribalisme og i sidste instans manglede mod til at stå op mod en kunstigt skabt folkestemning og rå magtudøvelse. Derfor er det heller ikke muligt at pege på en enkelt årsag eller en enkelt skyldig. Det var et helt system, der viste sig dysfunktionelt, da det blev sat på en afgørende prøve, fordi dets forskellige aktører ikke udviste den dømmekraft og udøvede den magt og indflydelse, som deres position både krævede og muliggjorde. Vi kan så være glade for, at det skete i 2003 og ikke i 1962, for så havde det næppe været muligt at udarbejde dette projekt.

Hvis man sammenligner med Cuba-krisen kan man sige, at den store forskel var, at ved Cuba-krisen havde man et problem, der krævede en løsning, der ikke endte i et atomart ragnarok.

I forhold til Irak havde man en løsning, nemlig en invasion af Irak, der krævede at man kunne finde et problem, der kunne 'løses' med denne løsning.

Det blev så 9/11.

Det er ekstra ironisk, at da neokonservatismen, den bevægelse hvis start skyldtes kampen mod den totalitære kommunisme, endeligt kommer til magten, sker det efter et kup i bedste leninistiske stil og med samme begrundelse, nemlig at de er de bedrevidende og moralsk overlegne kadrer. De fastholder også magten ved hjælp af frygt og intimidering og falder til sidst, fordi deres 'ideologiske og moralske overlegenhed' viser sig at føre lige lukt ned i afgrunden, fordi den ikke har megen forbindelse med den reelt eksisterende virkelighed. Prisen for dette betales, som sædvanligt, af almindelige mennesker, både i Mellemøsten og i USA og de andre krigsførende lande.

Jeg mener også med denne gennemgang, at jeg har eftervist, at mine hypoteser holder.

12.4 Hvad er så læren af dette?

Hele dette forløb viser, at man kan have den bedste og mest gennemtænkte struktur for at sikre sig mod magtmisbrug. Hvis ikke de personer, der bemander de enkelte dele af systemet, har den nødvendige moralske og etiske integritet og blik for, hvad deres egentlige funktion i systemet er og hvis interesser, de i sidste ende bør tjene, nemlig borgernes, så kan systemet kortsluttes og i realiteten overtages af en lille determineret gruppe med sin egen dagsorden.

13 Perspektivering

Min interesse for PNAC begyndte, da jeg i 2003 læste Kagans 'Of Paradise and Power'. Jeg var, som så mange andre, dybt frustreret over invasionen af Irak og også over, at Danmark skulle rodes ind i endnu en amerikansk krig; denne gang endda uden et FN-figenblad.

Da jeg læste bogen, blev jeg slået af den magtarrogance og den tilbedelse af militær styrke som det afgørende politiske instrument, der går som en rød tråd gennem bogen. Samtidig lyste teksten langt væk af foragt for internationalt samarbejde og for andre politiske midler end vold eller truslen om vold, parret med en provinsiel uvidenhed om resten af verden og en naiv moralisme – uden nævneværdig moral.

Den imperiale ånd, *Pax Americana*, og fascinationen af Roms dominans undrede mig, for som historieinteresseret var jeg godt klar over omkostningerne for alle, der ikke var romere. Det var ikke uden grund, at romerne sagde 'Vae Victis' - ve de besejrede.

Faktisk er den nærmeste moderne pendant til Romerriget Det Tredie Rige.

Efterhånden som jeg kom dybere ind i problemstillingen, blev jeg mere optaget af, hvordan det kunne lykkes en lille politisk ekstrem gruppe at overtage magten i en stat, der havde 225 års demokratisk historie bag sig. Som jeg nåede frem til i min konklusion, skyldtes det et generelt svigt hos de personer, der bemandede systemets enkelte dele og et markant svigt hos de medier, hvis opgave det var at oplyse borgerne. Vi er nødt til at blive langt mere bevidste i forhold til de ændrede vilkår, der er for oplysning og formidling, hvis vi skal forebygge den slags beslutningsprocesser i fremtiden.

14 Formidling

Formidling af dette kan ske på flere måder. Det kan ske ved at sammenskrive de væsentligste dele til en artikel, eller det kan ske ved at bruge det som oplæg til et undervisningsforløb.

Som undervisningsforløb kan det, eller dele af det, bruges på flere måder:

- Som en gennemgang af et historisk forløb omkring Irakkrigen
- Som gennemgang af magtens tredeling
- Som et studie i politisk ekstremisme
- Som et afsæt til at diskutere amerikansk selvforståelse
- Som et oplæg til at arbejde med moderne imperialismen
- Som et studie af, hvordan man ikke bør lave beslutningsprocesser

Der er mange flere muligheder gemt i de problemstillinger, jeg har arbejdet med her.

Det kunne også formidles mundtligt, men så skulle det deles op i enkelte delemner.

Litteraturliste:

Bøger:

- Bello, Walden, *'Dilemmas of Domination'* Zed Books, 2005.
- Bonney, Richard, *'False Prophets'* Peter Lang Oxford, 2008
- Bourdieu, Pierre, *'Af praktiske grunde. Omkring teorien om menneskelig handlen'*, Hans Reitzels forlag 2004
- Broussard, James H. *'Ronald Reagan: Champion of Conservative America'*, Routledge 2014
- Clarke, Richard A., *'Mod alle fjender'*, Gyldendal 2004
- Drogin, Bob, *'Curveball'*, Ebury Press 2008
- Fisk, Robert, *'The Great War for Civilisation'*, Harper Perennial, 2006
- Fukuyama, Francis, *'The End of History and The Last Man'*, The Free Press, 1992
- Fukuyama, Francis, *'America at the Crossroads'*, Yale University Press 2006
- Jørgensen, Charlotte & Villadsen, Lise(red) *'Retorik. Teori og praksis'*, Samfundslitteratur, 2011
- Kagan, Robert, *'Of Paradise and Power'*, Alfred A. Knopf, New York 2003,
- Kolko, Gabriel, *'Another Century of war'* The New Press, 2002
- Kristensen, Bent Egaa, *'Historisk metode'*, Hans Reitzels forlag, 2007
- Larsen, Rune Engelbrecht, *'Terrormyten og det amerikanske imperium'* Tiderne Skifter, 2003
- Mann, James, *'Rise of the Vulcans'* Penquin Books, 2004,
- Nielsen, Niels Møller, *'Argumenter i kontekst'*, Samfundslitteratur, 2011
- Rosen, Gary (red), *'The Right War?, The Conservative Debate on Iraq'* Cambridge Books Online, 2009
- Suskind, Ron : *'Loyalitetens pris'*. Rosenkilde 2004

Artikler:

- Allison, Graham T., *'Conceptual Models and the Cuban Missile Crisis'*, The American Political Science Review, Volume 63, Issue 3 (Sep. 1969), p 689-718.
- Altheide, David F. & Grimes, Jennifer N., *'War Programming: The Propaganda Project and the Iraq War'*, The Sociological Quarterly, Vol. 46, No. 4 (Autumn, 2005), pp. 617-643
- Ayyash, Mark, *'The Appearance of War in Discourse: The Neo-conservatives on Iraq'* Constellations, Volume 14, Number 4, 2007 p. 613 – 634
- Balkin, Jack M. *'Bush v. Gore and the Boundary between Law and Politics'*, The Yale Law Journal, Vol. 110, No. 8 (Jun., 2001), p. 1407-1458
- Dalby, Simon *'Geopolitics, Grand Strategy and the Bush Doctrine'*, Institute of Defence and

Strategic Studies, Singapore, October 2005

Epstein, Richard A. *'In Such Manner as the Legislature Thereof May Direct': The Outcome in Bush v Gore Defended*, The University of Chicago Law Review, Vol. 68, No. 3 (Summer, 2001), p. 613-635

Fakiolas, Efstathios T. & Fakiolas, Tassos, *'Pax Americana or Multilateralism'* Mediterranean Quarterly, Volume 18, Number 4, Fall 2007, pp. 53-86

Fiala, Andrew, *'The Bush Doctrine, Democratization, and Humanitarian Intervention. A Just War Critique'* Theoria, December 2007 p. 28 – 47

Guelke, John, *'The Political Morality of the Neo-conservatives: An Analysis'*, International Politics 2005 nr. 42 p. 97 – 115.

High, Brandon, *'The Recent Historiography of American Neoconservatism'*, The Historical Journal, 52, 2 (2009), p. 475-491, Cambridge University Press 2009

Ish-Shalom, Piki, *'"The Civilization of Clashes": Misapplying the Democratic Peace in the Middle East'* Political Science Quarterly, Vol. 122, No. 4 (Winter, 2007/2008), pp. 533-554

Jacoby, Tim, *'Hegemony, Modernisation and Post-war Reconstruction'* Global Society, vol. 21, nr. 4 oktober 2007. p. 521 – 537

Kagan, Robert & Kristol, William, *'Towards a Neo-reaganite Foreign Policy'* Foreign Affairs July/August 1996, Vol. 75 Issue 4, p. 18-32

Layne, Christopher, *'The Unipolar Illusion: Why New Great Powers Will Rise'* International Security nr. 4 1993 p. 5 – 51

Layne, Christopher, *'The Unipolar Illusion Revisited'* International Security nr. 31/2 2006, p. 7-41

McQueen, Benjamin & Simpson, Kumuda, *'Iraq and the limitations of American foreign policy in the Middle East'* Australian Journal of International Affairs Vol. 61, No. 2, p. 156 - 167, June 2007

McGann, James G. *'Think Tanks and Policy Advice in The US'*, Foreign Policy Research Institute 2005.

Ryn, Claes G., *'The Ideology of American Empire'* Orbis, Summer 2003 p 383 – 397.

Weinberg, Louise, *'When Courts Decide Elections: The Constitutionality of Bush v. Gore'* Boston University Law Review p. 609 – 667, 2002

Officielle rapporter:

Baker III, James A. et al., *'The Iraq Study Group Report'*, US Congress, 2006

Commission on Wartime Contracting in Iraq and Afghanistan *'Transforming Wartime Contracting, Controlling costs, reducing risks'* US Congress, 2011

Officielle dokumenter.

Bush, G. W. (præsident). *'The National Security Strategy of the United States of America'*, The White House, Washington 2002

Bush, G. W., *'Text of Bush's Speech at West Point'*, Recorded by The New York Times, 2002

Film:

Moore, Michael, *'Fahrenheit 9/11'*, film. Fellowship Adventure Group, 2004

Derudover anvendes en række tekster fra *'Project for The New American Century'*. Se linket herunder.

<http://web.archive.org/web/20070821161035/http://www.newamericancentury.org/index.html>

Netsider i den rækkefølge, de forekommer i teksten.

<http://www.foreignpolicy.org/about>

<http://web.archive.org/web/20070821161035/http://www.newamericancentury.org/index.html>

<http://www.state.gov/documents/organization/63562.pdf>

<http://www.historic-uk.com/HistoryUK/HistoryofBritain/The-Kings-Speech/>

<https://www.foreignaffairs.com/articles/1996-07-01/toward-neo-reaganite-foreign-policy>

http://rightweb.irc-online.org/pnac_contributors_and_signatories_from_the_george_w_bush_administration/

http://rightweb.irc-online.org/profile/jewish_institute_for_national_security_affairs/#_edn26

<https://www.youtube.com/watch?v=f7NsXFzJGw>

<http://2001-2009.state.gov/index.htm>

<http://2001-2009.state.gov/secretary/former/40385.htm>

<http://www.nytimes.com/2003/02/28/us/threats-responses-military-spending-pentagon-contradicts-general-iraq-occupation.html>

<http://www.statista.com/statistics/262858/change-in-opeccrude-oil-prices-since-1960/>

<https://verdenhistoriehx.systeme.dk/index.php?id=1227>

https://www.law.cornell.edu/wex/equal_protection

<http://icasualties.org/>

<https://www.iraqbodycount.org/database/>

<http://journals.plos.org/plosmedicine/article?id=10.1371/journal.pmed.1001533#abstract1>

<http://www.businessinsider.com/the-iraq-war-by-numbers-2014-6?r=US&IR=T&IR=T>

<http://www.motherjones.com/politics/2016/05/tomdispatch-america-middle-east-military-strategy-isis-taliban-syria>

<http://www.nytimes.com/2003/02/28/us/threats-responses-military-spending-pentagon-contradicts-general-iraq-occupation.html>

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ja.html>

<http://www.infoplease.com/ipa/A0004598.html>

<http://www.disastercenter.com/crime/uscrime.htm>

<http://nsarchive.gwu.edu/NSAEBB/NSAEBB116/pdb8-6-2001.pdf>

<http://washingtonmonthly.com/2010/10/22/bush-gets-introspective/>

<http://www.theguardian.com/world/2002/apr/05/iraq.usa1>

http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2008/RAND_MG595.3.pdf p. 64 -65

<http://www.epic-usa.org/life-in-iraq-before-and-after-the-invasion/>

<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/06/19/AR2005061900729.html>

<http://www.ibtimes.com/winner-most-iraq-war-contracts-kbr-395-billion-decade-1135905>

http://cybercemetery.unt.edu/archive/cwc/20110929213820/http://www.wartimecontracting.gov/docs/CWC_FinalReport-lowres.pdf

<https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-107publ56/pdf/PLAW-107publ56.pdf>

Bilag 1. A Complete List of PNAC Signatories and Contributing Writers

Morton I. Abramowitz					x					x					x
Elliott Abrams	x	x	x	x	x			x							
Gordon Adams														x	
Ken Adelman									x						
Urban Ahlin															x
Madeleine K. Albright															x
Richard V. Allen					x		x								
Giuliano Amato															x
Mark A. Anderson									x						
Uzi Arad															x
Richard Armitage			x		x	x									
Anders Aslund															x
Ronald Asmus											x	x			x
Andrew Y. Au									x					x	
Maureen Aung-Thwin															x
Nina Bang-Jensen					x										
Gary Bauer	x							x	x	x	x				x
Rafael L. Bardaji															x
Roger Barnett							x								
Carolyn Bartholomew															x
Wladyslaw Bartoszewski															x
Arnold Beichman															x
Peter Beinart															x
Jeffrey Bell									x	x					
William J. Bennett	x	x	x		x		x	x	x						
Jeffrey Bergner			x	x	x				x					x	x
Alvin Bernstein							x								
Robert L. Bernstein									x					x	
George Biddle					x										
Joseph R. Biden															x
Carl Bildt															x
Daniel Blumenthal															x
John Bolton			x	x	x	x									
Max Boot										x	x	x	x	x	x
Ellen Bork									x	x				x	x
Rudy Boshwitz								x							
Pascal Bruckner															x
Mark Brzezinski															x

Aaron Friedberg	x			x	x											
Francis Fukuyama	x	x	x		x					x						
Frank Gaffney	x				x	x		x		x						
Peter Galbraith								x	x							
Timothy Garton Ash										x						
Jeffrey Gedmin				x	x	x			x	x	x					
Sam Gejdenson							x			x						
Robert S. Gelbard								x	x							
Reuel Marc Gerecht				x	x	x		x	x	x						
Bronislaw Geremek										x						
Carl Gershmann										x						
Marc Ginsberg										x						
Andre Glucksmann										x						
Lt.Gen. Buster Glosson (UASF, ret)										x						
Merle Goldman							x			x						
Phillip Gordon									x	x						
Daniel Goure				x				x								
Karl-Theodor von und zu Guttenberg										x						
Istvan Gyarmati										x						
Morton H. Halperin										x						
Pierre Hassner										x						
Vaclav Havel										x						
John Hefferman										x						
Richard C. Holbrooke										x						
James R. Hooper										x						
Charles Hill							x	x		x	x					
Fred C. Ikle	x															
Martin S. Indyk									x	x						
Toomas Ilves										x						
Bruce P. Jackson							x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Eli S. Jacobs							x									
Michael Joyce							x									
Donald Kagan	x						x	x	x	x		x				
Frederick Kagan							x	x				x				
Robert Kagan							x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Max M. Kampelman									x			x				
Adrian Karatnycky									x							
Penn Kemble									x			x	x			
Craig Kennedy									x		x	x	x	x		
Zalmay Khalilzad	x	x														
Glenys Kinnock													x			

Bilag 2

7.1.1. PNAC-tilknyttede fra Nixon/Ford-administrationen:

Richard (Dick) Cheney: White House Chief of Staff, 1975 - 1977

Donald Rumsfeld: Director of the Office of Economic Opportunity and Assistant to the President 1969-1970. Councillor to the President and Director of the Economic Stabilization Program 1971-1972,. U.S. Ambassador to NATO 1973-1974. Chief of Staff of the White House and a member of the President's Cabinet (1974-1975)

Helmuth Sonnenfeld : Member of the National Security Council 1969-1974. Counselor of the US Department of State 1974-1976

William Taft III: Executive assistant to the United States Secretary of Health, Education, and Welfare.

Fred Ilke: Director of the U.S. Arms Control and Disarmament Agency 1973 -1977

I alt fem personer.

7.1.2. PNAC tilknyttede fra Reagan- administrationen

Elliott Abrams: State Department: Asst. Secretary of State for Inter-American Affairs, Asst. Secretary of State for International Organization Affairs, Asst. Secretary of State for Human Rights and Humanitarian Affairs

Kenneth Adelman: Deputy Representative to United Nations; Arms Control and Disarmament Agency, Director

Richard V. Allen: Deputy Assistant to the President for International Economic Affairs; National Security Advisor

Martin Anderson: Assistant to President for Policy Development

Richard Armitage: Deputy assistant Secretary of Defense for East Asia and Pacific Affairs ved forsvarsministeriet 1981-83, Assistant Secretary of Defense for International Security Affairs ved forsvarsmministeriet 1983 -89.

Gary Bauer: White House Office of Policy Development, Asst. Director for Legal Policy; Under Secretary of Education, Deputy Under Secretary of Education for Planning, Budget, and Evaluation

William Bennett: National Endowment for the Humanities, Chairman; Secretary of Education

Jeffrey Bergner: Staff Director, Senate Foreign Relations Committee

John Bolton: State Department, Justice, and USAID (Various Staff Positions)

Frank Carlucci: Secretary of Defense; National Security Advisor

Seth Cropsey: Deputy Under Secretary of Navy

Paula Dobriansky: Deputy Asst. Secretary of State for Human Rights and Humanitarian Affairs; National Security Council Office of European and Soviet Affairs

Aaron Friedberg: Consultant to National Security Council

Frank Gaffney: Asst. Secretary of Defense for International Security Policy; Deputy Asst. Secretary of Defense for Nuclear Forces and Arms Control Policy (under Richard Perle)

Reuel Marc Gerecht: Middle East Specialist, CIA; Political Officer, Department of State

Charles Hill: Director of Israel and Arab-Israeli Affairs (1981); Deputy Asst. Secretary for Middle East (1982); Chief of Staff, State Department (1983); Executive Aide to Secretary of State Charles Schultz (1985-89)

Fred C. Iklé: Under Secretary of Defense for Policy; Commission on Integrated Long-Term Strategy

Bruce Jackson: Military Intelligence Officer, Department of Defense

Eli S. Jacobs: General Advisory Committee, U.S. Arms Control and Disarmament Agency

Michael Joyce: Presidential Transition Team, 1980

Robert Kagan: Policy Planning Office, Department of State; Deputy for Policy, State Department Bureau of Inter-American Affairs; Principal Speechwriter for Secretary of State George Schultz

Max Kampelman: Ambassador to Conference on Security and Cooperation in Europe; Chief Negotiator, Nuclear and Space Arms with Soviet Union

Zalmay Khalilzad: Policy Planning Council, Department of State (under Wolfowitz); Special Advisor to the Under Secretary of State

Jeane J. Kirkpatrick: Ambassador to UN; President's Foreign Intelligence Advisory Board (1985-90); Defense Policy Review Board (1985-93)

William Kristol: Department of Education under Bill Bennett

John F. Lehman: Secretary of the Navy

I. Lewis Libby: Director of Special Projects in State Dept. Bureau of East Asian and Pacific Affairs; House Select Committee on U.S. National Security and Military/Industrial Concerns with China; "Cox Committee" Legal Advisor

Richard Perle: Asst. Secretary of Defense for International Security Policy (1981-87)

Richard Pipes: (del af CIAs team B under G.H.W. Bush) National Security Council, Staff

Peter Rodman: State Department Policy Planning Staff, Director; Advisor to Secretary of State George Schultz; Deputy Asst. to President for National Security Affairs (1986-87); Special Asst. to President for National Security Affairs (1986-90); National Security Council (1987-90)

Donald Rumsfeld: Presidential Envoy to Middle East (1983-84); President's General Advisory Committee on Arms Control; Presidential Envoy on Law of the Sea Treaty; Senior Advisor, Panel on Strategic Systems; U.S. Joint Advisory Commission on U.S./Japan Relations

Gary Schmitt: Foreign Intelligence Advisory Board, Executive Director (1984-88); Consultant for Department of Defense; Minority Staff Director, Senate Select Committee on Intelligence

William Schneider Jr.: Under Secretary of State for Security Assistance (1982-86); President's General Advisory Committee on Arms Control and

Disarmament, Chairman (1987-93)

Abram Shulsky: Staff, Senate Intelligence Committee; Staff of Asst. Secretary of Defense Richard Perle

Caspar Weinberger: Secretary of Defence 1981-1987

Paul Wolfowitz: U.S. Ambassador to Indonesia (1986-89); Asst. Secretary of State for East Asian and Pacific Affairs (1982-86); State Department Policy Planning Staff (1981-82)

James Woolsey: Delegate-at-Large, U.S.-Soviet START and Nuclear and Space Arms Talks; Presidential Commission on Strategic Forces; Presidential Blue Ribbon Commission on Defense Management⁹⁴

I alt 37 personer.

7.1.3. PNAC-tilknyttede fra G. H.W. Bush-administrationen

Richard Armitage: speciel udsending for præsidenten. Forhandlede bl.a. baserettigheder på Filippinerne og var speciel udsending til Jordan under den 1. Golfkrig.

William Bennett: Director, Office of National Drug Control Policy

John Bolton: State Dept, Justice, and USAID (Various Staff Positions)

Stephen Cambone: Director, Strategic Defense Policy, Office of Secretary of Defense

Richard (Dick) Cheney: Secretary of Defense

Eliot Cohen: Policy Planning Staff for Secretary of Defense

Seth Cropsey: Principal Deputy Asst. Secretary of Defense for Special Operations and Low-Intensity Conflict

Paula Dobriansky: Associate Director, Bureau of Policy and Programs, USIA

Francis Fukuyama: Policy Planning Staff, Department of State

Zalmay Khalilzad: Assistant Deputy Under Secretary of Defense for Policy Planning

Jeane J. Kirkpatrick: President's Foreign Intelligence Advisory Board (1985-93); Defense Policy Review Board (1985-93); Chair, Secretary of Defense Commission on Fail Safe and Risk Reduction

William Kristol: Aide to Vice President

⁹⁴ http://rightweb.irc-online.org/pnac_contributors_and_signatories_from_the_reagan_administration/

6. *Lewis Libby: Deputy Under Secretary of Defense for Strategy and Resources*
- Dan Quayle: Vice President*
- Peter Rodman: Special Asst. to President on National Security Affairs (1986-90); National Security Council (1987-90)*
- Henry Rowen: Assistant Secretary of Defense for International Security Affairs (1989-91)*
- William Schneider Jr.: President's General Advisory Committee on Arms Control & Disarmament, Chairman (1987-93)*
- Henry Sokolski: Deputy for Nonproliferation Policy, Defense Department*
- Paul Wolfowitz: Under Secretary of Defense for Policy (1989-93); Coauthor of Defense Policy Guidance, 1992*
- James Woolsey: U.S. Rep. to the Negotiation on Conventional Armed Forces in Europe⁹⁵*

I alt 20 personer.

7.1.4. PNAC tilknyttede fra Clinton- administrationen

- Gordon Adams: Office of Management and Budget: Associate Director for National Security and International Affairs (1993-1997)*
- Madeleine Albright: Secretary of State (1997-2000)*
- Ronald Asmus: Deputy Assistant Secretary of State for European Affairs (1997-2000)*
- Mark Brzezinski: National Security Council Staff (1999-2000)*
- Ivo Daalder: National Security Council Staff (1995-1996)*
- Michele Flournoy: Defense Department: Deputy Assistant Secretary of Defense for Strategy*
- Morton Halperin: State Department: Director of the Policy Planning Staff (1998-2001); National Security Council Staff (1994-1996); Defense Department: 2 Consultant to the Secretary of Defense and the Under Secretary of Defense for Policy (1993)*
- Richard Holbrooke: U.S. Ambassador to the United Nations (1999-2001); Special Envoy*

95 http://rightweb.irc-online.org/pnac_contributors_and_signatories_from_the_george_hw_bush_administration/

to Cyprus and Kosovo (1997); Lead U.S. Negotiator to the Dayton Peace Accords (1995); Assistant Secretary of State for European and Canadian Affairs (1994-1995); U.S. Ambassador to Germany (1993-1994)

Martin Indyk: National Security Council: Senior Director of f Near East and South Asian Affairs

Anthony Lake: National Security Adviser (1993-1997)

Tom Malinowski: Senior Director on the National Security Council 1998-2001

Gen. Barry McCaffrey: Director of the Office of National Drug Control Policy (1996-2001)

Richard Morningstar: US ambassador to the European Union (1999-2001)

Walter Slocombe: Undersecretary of Defense for Policy (1994-2001)

James B. Steinberg: Deputy National Security Advisor (1997-2001)

Stephen Solarz: Chairman of the Central Asian-American Enterprise Fund (1993-1998)

R. James Woolsey: Director of Central Intelligence (1993-1995)⁹⁶

I alt 15 personer.

⁹⁶ http://rightweb.irc-online.org/pnac_contributors_and_signatories_from_the_clinton_administration/